

AMATÉRSKÝ

6/2012

SCÉNA

58. ročník dvoměsíčníku pro otázky
amatérského divadla a uměleckého přednesu

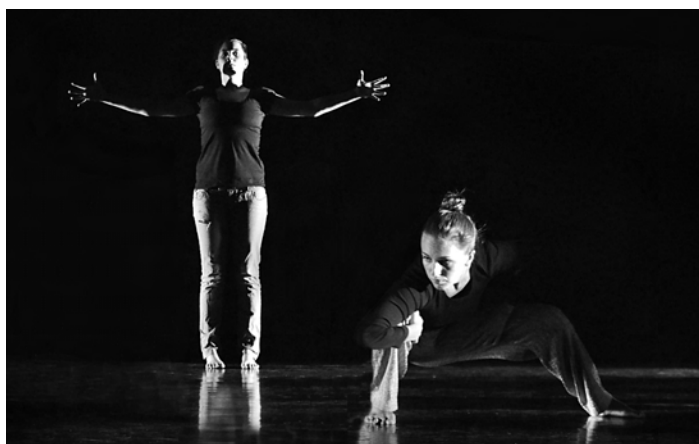
JIRA'SKOVA RĚČICE
celostátní činoherní přehlídka

**Tradice se mají rozvíjet a ne bořit
Popelka Rakovník 2012 – jaká byla?
Devět dnů venkovského divadla**

Tanec, tanec... 2012

8× foto Ivo Mičkal

↑↑↑↑ Krnov, Taxmen – Nirvana

↑↑↑ Karlovy Vary, Velký soubor ZŠ a ZUŠ – (Ne) vyřčené

↑↑ Rychnov u Jablonce nad Nisou, TS Magdaléna – Axis Mundi

↑ Randové Ěstí nad Labem, Okolo ZUŠ E – Přemožena

↑↑↑↑ České Budějovice, TS Frý – Průvodci

↑↑↑ Žďár nad Sázavou, GEN ZUŠ – Čím mě utišíš

↑↑ Tachov, AYO Dance ZUŠ – 2× MEJPL

↑ Karlovy Vary, SMLS DDM – A dál

Úvodník

Opět se pomalu rok sešel s rokem a vy se setkáváte s posledním letošním číslem Amatérské scény. Mnozí jste jistě zjistili, že jde o poslední číslo, které se distribuje prostřednictvím společnosti A.L.L. production, s. r. o. Ale jak se praví, změna je život. Doufáme, že tato změna nebude mít vliv na vaši přízeň a vy budete Amatérskou scénu dostávat včas i v novém roce. Tedy pouze připomínám, že si předplatné můžete objednat na adrese redakce nebo přímo na internetu. Stačí vyplnit formulář a obdržíte číslo účtu s variabilním symbolem, na který můžete předplatné zaplatit. Kdo tak učinil, zjistil, že jsme po několika letech předplatné zdražili a od roku 2013 je jeho výše stanovena na 480 Kč,-, tedy osmdesát korun za jedno číslo Amatérské scény. Doufáme, že vás tato změna od předplatného neodradí, stejně jako vás neodradí opětovné diskuse na téma Jiráskova Hronova. Ale o návrhu, s kterým na festivalový výbor přišli zástupci Hronova, je třeba diskutovat.

Tento radikální návrh vznikl, podle mého názoru, jenom proto, že ve vzduchu viselo mnoho otázek, které nebyly dostatečně zodpovězeny a následná vysvětlení vznikala jako ústní lidová slovesnost. I když lidová slovesnost, alespoň v nelehkých dobách, udržovala kulturní svěbytnost národa, uchovávala národní jazyk i demokratický charakter slovesné tvorby. Vlastně se v této podobě udržuje dodnes, ale ono vyjadřování se k něčemu je stále více s podtextem našťvanosti, a nebál bych se použít i ostřejšího slova. Tato lidová slovesnost pak nevede k zachování něčeho pro všechny, ale k zachování něčeho podle toho, jak si představuji já, s dovětkem, dohoda nemožná, protože to tak chci. Ale možná právě tohle je základ k vytvoření něčeho nového. Zatím jsme, bohužel, ve fázi boření všeho, aniž bychom zkoumali, zda je to opravdu nutné. Což je součas-

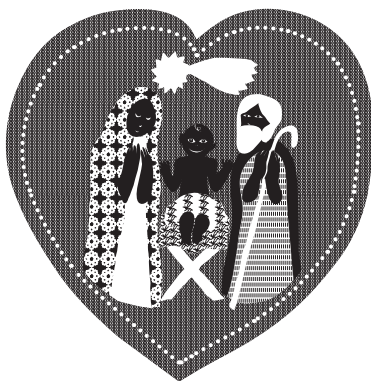
ný případ Jiráskova Hronova nebo dřívější rušení nominací v činoherním divadle.

Ale ať nekončím pouze pesimisticky. Velice mě potěšilo, že se na základě vyslovení velmi radikálních názorů, začalo konečně o problémech mluvit a některé, jako například nominace a krajské přehlídky v činoherním a hudebním divadle i řešit a na poslední odborné radě činoherního divadla byla schválena pravidla pro krajské přehlídky v roce 2014, která vrací nominace, ale za přesně stanovených podmínek.

Jak je vidět, pokud v sobě změním negativistický přístup ke všemu a začneme na události nahlížet s větším optimismem, můžeme se v brzké době dočkat změn, které budou reflektovat názory většiny amatérských divadelníků. Pak budeme mít více času na řešení zásadnějších otázek. V této chvíli nám totiž například chybí jednotná názorů, postupů a tlaků na patřičná místa v obecních nebo krajských zastupitelstvech.

Ať do nového roku vykročíte optimisticky, vám přeje

MICHAL DRTINA

Z obsahu

Festival studentských divadel v Celetné	2
Jana Soprová	
Z druhého břehu	5
Jan Císař	
Nebylo by lepší emigrovat?	7
Alexandr Gregar	
Jiráskův Hronov jako celostátní přehlídka činoherního divadla	8
Michal Drtina	
Tradice se mají rozvíjet a ne bořit	10
Milan Strotzer	
Jiráskův Hronov zralý k inovaci – nebo k resuscitaci?	10
Alexandr Gregar	
Váš názor na Jiráskův Hronov	12
Anketa	
Co se zvukem na divadle VI.	16
Vratislav Šrámek	
Popelka Rakovník 2012 – jaká byla?	19
Jan Šotkovský	
Devět dnů venkovského divadla ve Vysokém	22
Lenka Lázňovská	
Národní přehlídka seniorského divadla v Miletíně 2012	28
Milan Strotzer	
Abychom mluvili stejnou řečí VI.	29
Kateřina Šplíchalová Mocová	
České divadlo pro děti – IV	31
Petr Pavlovský	
Z Kuksu do USA	35
Kateřina Bohadlová	
16. Internationaler Theatertreff Lörrach 2012	37
Milan Strotzer	
Divadlo D'EPOG	41
Sandra Donáci	
Terapie loutkou	44
Kateřina Lešková Dolenská	
Proč pana Jana popadl amok v Nahém divadle	46
Jan Chytil	
Národní přehlídka jednoaktových her Holice	47
Jaroslav Vondruška	
Inventura S. M. A. D.	49
Kateřina Crhová	
Mezinárodní festival poezie v podzimních barvách	51
Jana Štefánková	
Nahlédnutí na české loutkářské umění	53
Kateřina Šplíchalová Mocová	
Ostravák v Ostrově aneb rychlý Skluz 2012	55
Vít Piskala	
Lathife aneb Lanškrounský festivalový punk	57
Jonáš Konývka	
Stojí za přečtení	58
Pavlaína Schejbalová	
Milý Ježíšku...	60
Kamila Kostřicová	

Festival studentských divadel v Celetné

Poslední říjnový víkend patřilo Divadlo v Celetné (bezrozpočtovému) festivalu studentských divadel, který už druhým rokem pořádají OLDstars, tedy společenství mladých lidí, kteří už dorostli Dismanovu rozhlasovému dětskému souboru, ale touha společně si zahrát je neopustila. V roce 2012 slavili deset let existence, a mají dokonce svoje malé vršovické divadlo HarOLD. Přiznám se, že jsme v něm nikdy nebyla, ale určitě se tam někdy ráda podívám. Jestli to tam totiž funguje jako na festivalu v Celetné, musí to být místo naplněné pozitivní energií a tvůrčím nadšením.

Divadlo pro diváky

Jako letitého harcovníka po nej-různějších festivalech mě v Celetné nejprve překvapilo publikum. Právě soubory, které zde vystupovaly, kolem sebe dokážou shromáždit „své“ publikum, tedy většinou studenty, případně rodinné příslušníky a přátele, kteří dokážou vytvořit správnou atmosféru v hledišti. Mnohdy jsou to studenti různých středních a vysokých škol, vrstevníci herců. Na rozdíl od různých

přehlídek malých a experimentálních divadel se tato přehlídka soustřeďuje jednoznačně na interpretační divadlo. Pracovně jsem si tak festival nazvala „divadlo pro diváky-záčetníky“, neboť divákům předkládá jasné a prověřené příběhy. V inscenacích, které jsem zde mohla vidět, se prakticky nevyskytovala žádná, která by si výrazněji pohrávala s formou (snad s výjimkou Camusova *Caliguly*, který má experiment přímo v podtitulu, a *Čarodějek ze Salemu*, obojí z produkce OLDstars).

Komediální repertoár

Páteř festivalu tvořily logicky inscenace různých skupin OLDstars, doplněné produkcí několika spřízněných souborů, vesměs s komediálně orientovaným repertoárem.

PhD (Právníci hrající divadlo) přišli s *Rozpaky zubaře Svatopluka Nováka*, hrou Kazimíra Lupince a Sonyi Štemberové. Hříčka, odehrávající se v zubním oddělení nejmenovaného zdravotnického zařízení, v němž se neformální týdenní soutěž o to, kdo uskuteční v daném časovém období „nejvíce výkonů“, promění v absurdní boj na život a na smrt, vznikla přímo na tělo kladenského souboru V.A.D. Lehce interaktivní kousek (pacienti jsou „jakoby“ vytahováni přímo z publika) si získal velkou oblibu, a ocitl se na repertoáru mnohých amatérských souborů, a představil se dokonce na profesionálním jevišti (ABC). Předloha má výhodu, že situ-

ace jsou stavěny s dovednou vykloubeností a slovní gagy jsou absurdní a přitom aktuální, takže se diváci zasmějí i v případě, kdy provedení není technicky dokonalé. To je i případ PhD, kteří působí spíše jako dobrá parta kamarádů nežli jako herci. Je to přesně ten typ představení, které vzniká pro společné pobavení kamarádů (jak herců, tak diváků) a nemá větší umělecké ambice.

Podobný přístup jsem našla i u dalších kousků. Goldoniho *Poprask na laguně* ZUŠ Jakuba Jana Ryby z Rožmitálu pod Třemšínem má příjemně malebnou scénu, na níž hašteření obyvatel italského městečka Chiozza působí tak trochu jako dostaveníčko na české návsí. Některé výkony nebyly špatné (rozhodně zaujal Petr Setvín jako patron Fortunato, který měl v roli nesrozumitelné drmolání vzbuzující smích). Největším kamenem úrazu bylo nedostatečné propojení scén, které tak působily jako jednotlivé, na sobě nezávislé etudy.

Lépe se dařilo vytvořit konsistentní celek Nepřijatelným se současnou hrou Neila LaButea *Thustý prase*. Pod rouškou smíchu se tu odehrává příběh na téma, které trápí většinu mladých lidí – tedy neschopnost udělat cokoli jen podle svého názoru a citu, udržet si svůj názor v palbě kritiky ostatních, byť za cenu, že v životě možná ztratím to nejcennější, totiž člověka, s nímž si dobře rozumím. Příběh úředníka Toma a fajn holky, s kterou se náhodně setká, je od začátku odsouzen k zániku kvůli obecným předsudkům. Helen je totiž tlustá, což se v dnešní době anorektických modelek zkrátka nenosí. Atraktivní vzhled sice není všechno (jak se ukáže, její sokyně Jeanie se správnými parametry je naprosto nesnesitelná), hrozba vyloučení z kolektivu „přátel“ takovým vztahem je však natolik silná, že to hrdina prostě nedokáže ustát. Vzhledem k tomu, že

Páteř festivalu tvořily inscenace různých skupin OLDstars, doplněné produkcí spřízněných souborů.

u nás tlusté holky divadlo nehrají (na rozdíl od Ameriky), nabrala hra přiznaným vycpáním představitelky Eva Burachovičové rysů značné nadsázky a vynikla tak její modelovost. Herci působili autenticky a dařilo se jim držet správný temporytmus, a tak děj prakticky neměl hluchá místa. Diváci mohli mít díky modelovosti příběhu pocit, že se jich to netýká, ale zároveň se jim nabídla šance zapřemýšlet nad problémy, které se jednoznačně nemusí týkat jen tloušťky.

BioDivadlo vsadilo na starou prověřenou komiku záměn, vyšroubovaných zápletek a milostných šarád Feydeuova *Dámského krejčího*. Tedy prvoplánovou, více či méně lascivní frašku. Pokud si tedy vystačíme s tím, že budeme sledovat vršení komických situací, jistě se alespoň chvílemi zasmějeme. Nicméně, obecně tento typ divadla patří k technicky nejobtížnějším, vyžaduje nejen dokonalou schopnost ovládnutí konverzačního umění, dokonalé budování jednotlivých situací a správné načasování gagů. Přibližnost provedení tak ubírá nejméně 50 % působivosti.

Slovanský tyátr přivezl Goldflamovu *Modrou tvář*, která v 90. letech zabodovala v soutěži A. Radoka a od té doby se objevila se v několika provedení amatérských souborů. Přiznám se, že nápaditý rozpohybovaný nástup herců na scénu sliboval více, než jsme měli možnost sledovat v dalším průběhu představení. To se rozpadlo do volně řetězených epizod (či snů?) jednoho mladého

muže, který hledá své místo v životě a na své cestě ke štěstí potkává celou plejádu bizarních postav s různými úchylkami. Ty, většinou značně navztekane na život jako takový (v tomhle je asi největší aktuálnost textu), nacházejí chvilkové uspokojení v tom, že se snaží manipulovat s ostatními. V náznaku charakterů jednotlivých postav se chvílemi zableskly prvky originality, momenty, kdy se diváci zasmáli, ale souvislosti děje končily ve slepých uličkách. Přitom jsem měla dojem, že se jedná o soubor poměrně sehraný a že by k úspěchu stačilo málo. Totiž vytvořit společně autorskou hru na stejné téma, která by souboru seděla lépe.

Program na bedrech OLDstars

Jako symbol propojení OLDstars s DRDS byla v sobotu odpoledne uvedena hra *The Fifth Elephant* v angličtině. Celkem příjemné pásmo, odkazující k pohádkovým pratchettovským motivům, sloužilo dle mého především k tomu, aby si děti vyzkoušely existenci na velké scéně a zároveň dali možnost spřízněným dospělým vidět jejich práci.

Největší díl festivalového programu ležel na bedrech OLDstars, kteří zaplnili všechny tři festivalové večery. Dvakrát se představily inscenace Zuzany Malé s převážně ženským (či spíše dívčím) obsazením. Obě inscenace – Ravenhillův *Bazén* i Millerovy *Čarodějky ze Salemu* – ukazují ambici seznamovat nejmladší hereckou generaci s tituly vážnějšího kritického zaměření

a nechat je, aby si tato témata osahala. Na poměrně rozpačitém výsledku se podepisuje především životní nezkušenost způsobená věkem hereček a z toho vyplývající bezradnost v provedení. Ravenhillův *Bazén*, který je svérázným podobenstvím světa, ale zároveň příběhem pojednávajícím o úspěchu a neúspěchu v umělecké práci, bezohlednosti umělců vůči okolí i vůči sobě samým (hlavní hrdinka je bez váhání ochotna využít svého zranění při skoku do prázdného bazénu – což je inspirováno skutečnou událostí), ale i o tom, že umělec musí být připraven čelit závisti a nenávisti těch méně schopných. My můžeme sledovat příběh očima „kamarádek“, které se natolik vyčerpávají závistí a zároveň dětinským parazitováním na úspěšnější kolegyni, že jejich snahy končí u ničení. Paralela značně aktuální nejen v uměleckém světě. Ravenhillova hra dovoluje variabilitu postav (na rozdíl od stejné inscenace divadla Letí ji zde interpretují výhradně dívky). Na skromné scéně vyprávějí střídavě příběh, ale jak se zdá, není jim jasné, jak a komu jej vyprávět. Tuto bezradnost podtrhne závěrečná scé-

Symbolem propojení OLDstars s DRDS bylo uvedení hry *The Fifth Elephant* v angličtině.

Festival
studentských
divadel
v Celetné
ukončil večer
improvizace.

na, kdy slova, která mají být řečena, trpně odříkávají do mikrofonu visícím shůry.

Přece jen lépe se dařilo při interpretaci Čarodějek ze Salemu, Millerovy kritické hry o tom, jak strach z odhalení celkem nevinné „barbarské“ oslavy může spustit hrůznou kauzu, při které přijde zbytečně o život řada nevinných lidí. Kromě strachu tu velkou roli hraje také pomsta jedné zhrzené mladičké dívky, která využije své schopnosti manipulovat ostatními. Ozvláštněním scénického provedení příběhu je, že je zářámován výstupy dívek v plavkách. Z tohoto pohodového posezení na plovárně se dívky mění v postavy hry a každá hraje několik (i mužských) postav. To sice dělají poměrně dovedně, nicméně souvislost této „hry ve hře“ s rámujiící scénou není příliš zřetelná a můžeme se jen domnívat, proč to tak je.

Zřetelně nejambicióznější byly dva projekty smíšené skupiny OLDstars pod vedením Tomáše Staňka (která je zjevně herecky nejdál – někteří herci jsou už studenty uměleckých škol). Zajímavá interpretace Čechových *Tří sester* i digestu z Camusova *Caliguly* přinesla i velmi solidní herecké výkony.

Inscenace *Tří sester* na miniaturním prostoru (vše se odehrávalo za oponou, kde několik řad diváků úzce navazovalo na prostor, kde se hrálo) se stala, jak mladým obsazením,

tak i důsledně propracovanou psychologickou charakterizací jednotlivých postav, nejsilnějším zážitkem festivalu. Příběhy nenaplněných lásek, zklamání a zoufalství, váhavého hledání smyslu života i naivních planých tužeb, že ze začarovaného kruhu nekonečné maloměstské nudy může člověka vytrhnout práce, snatek či naděje na odjezd do jiného města, získaly mladým obsazením na autentičnosti. Zřetelné bylo výrazné ponoření postav do příběhu, snaha dopátrat se logiky charakterů a zápletek, soustředěná interakce postav. Bylo zajímavé sledovat nejen dění v záři reflektorů, ale všimnout si i toho, jak jednají postavy v druhém plánu. To se dařilo dosti úspěšně všem hercům. Ze tří sester nejvíce zaujala Tereza Kaucká jako prostřední Máša, nešťastně vdaná za hodného, ale naprosto nesnesitelného profesora Kulygina (Oskar Bábek), která ze své zatatosti, potenciálně hroživé introverce chvílemi překvapila razantními výpady vůči manželovi, či až hystericky zoufalou láskou k Veršininovi. Nejpůsobivější pro mě však byla postava Andreje v provedení Matyáše Řezníčka, který dokázal svému smutnému hrdinovi dát neurotičnost rodného mazlíčka, tak sledovaného a komandovaného svými milujícími sestrami, že se z toho až osypává a koktá. Když se pak dostane do vleku zprvu nesmělé a stejně rozpa-

čité Nataši (Máňa Hásková), už jen s tichým úžasem sleduje její přerod v suverénní domácí saň. Scéna, kdy s jedním miminem v náručí pohupuje kočárkem s dalším potomkem, je přímo esence rezignovanosti.

Existenciální Camusovu hru *Caligula* ve značně zkrácené verzi uvedl soubor OLDstars jako intelektuální hříčku, podanou se značnou nadsázkou a smyslem pro absurdní humor. Jan Battěk v roli Caliguly vytvořil působivou studii rozmazleného neurotického velkého dítěte, které zkoumá, kam až může zajít ve svých šílených nápadcích. Jeho přebujelé ego, kterému ze strachu, ale i lhostejnosti nikdy neklaďe hranice, je tak odsouzeno bloudit osaměle a smutně ve světě, v němž není schopen najít lásku, přátelství ani smysl života. Celkovou zvrácenost jeho „dvora“ ztvárnují nejrůznější rádcové, navlečení v ženských šatech a pohybující se více či méně dovedně v botách na vysokém podpatku. Přitom všichni pánové dávají zřetelně najevo, že se u nich nejedná o zženštilost, ale pouhé plnění rozmarného přání šíleného panovníka. Za komicky zdůrazněným ženským převlekem jsou velmi jasné racionální mozky prospěchářských mužů-rádců.

Festival studentských divadel v Celetné ukončil večer improvizace, které předcházela společný workshop zúčastněných souborů. Svě desáté výročí tedy oslavili OLDstars důstojně a s radostí. Celetnou prostoupila příjemná mladá energie a možná, že díky tomuto festivalu získali OLDstars i další příznivce.

JANA SOPROVÁ
PUBLICISTKA

V článku jsou použity fotografie z autorské inscenace Václava Borůvky Valtra „KDO UKRADL VDOLKY aneb něco málo z Alenky“ (Tereza Kaucká a Anna Peřinová).
Foto: Tomáš Kotrba

Z druhého břehu

Už několik let jezdíme se ženou do Rakovníka alespoň na část Popelky – celostátní přehlídky amatérského činoherního divadla. Svým způsobem je to – alespoň pokud jde o mne – až s podivem. Neboť jestli jsem se nějakému druhu amatérského divadla vyhýbal systematicky, pak to byla činoherní představení dospělých pro děti, neboť jsem se drtivou většinou setkával s produkty krajně nepodařenými a diletantskými. Jednou jsem v dávných časech dokonce přijal nabídku, abych na tehdejší národní české přehlídce tohoto typu amatérského divadla vedl dramaturgickou dílnu, protože jsem chtěl vidět „vrcholné“ inscenace z této oblasti. Měl jsem pocit, že jsem se ocitl v divadelním skanzenu, někde v prvních desetiletích českého ochotnického divadla 19. století. A to bylo v době, kdy české amatérské divadlo v podmínkách tzv. normalizace částí své tvorby stálo v popředí celého našeho divadelního vývoje. Od té doby jsem se snažil potkávat s amatérským divadlem dospělých pro děti opravdu zřídka a jen, bylo-li to z nějakého důvodu naprosto nezbytné.

A pak přišel Rakovník, který máme z Unhoště tak říkajíc za rohem. Zastavili jsme tam a zjistili jsme, že město je to půvabné, atmosféra přehlídky znamenitá a že se tu můžeme setkat s řadou přátel. A kromě toho: úroveň představení se nedala srovnat s tím, co bylo ke spatření v těch letech sedmdesátých a osmdesátých. A navíc: myšlenka profesionálních inspirativních představení vytváří podle mého názoru velmi dobrý kontext této přehlídky. Dají se tak určitým způsobem nazřít některé trendy a tendence divadla pro děti v celku.

Právě tento kontext mně letos čím dále tím silněji otevíral jistý problém: jak je to se snahou, ale především s **vůlí** divadelníků hrajících pro děti vyprávět představením **pohádkový příběh**. O tomto tématu víme dost. Od Vladimíra Proppa známe

31 elementů pohádkového příběhu i pět kategorií prvků, které definují přesně nejenom výstavbu příběhu, ale i příběh jako celek. Z jiných teoretických děl známe „klíčová slova“, která formulují smysl sdělení fiktivního pohádkového příběhu – dobro a zlo, archetypy, mýty – a která mohou mít vliv na psychický vývoj dítěte. Po Popelce 2012 mám pocit, že tato prastará a prazákladní vlastnost – a chcete-li i hodnota pohádky – se začíná ztrácet, že vskutku chybí vůle takový pohádkový příběh naplnit a v celku divadlem vyprávět. Vlastně jsem se v těch představeních, jež jsme se ženou v Rakovníku viděli – od čtvrtka do neděle jich bylo osm –, setkal s jediným tohoto typu: Sněhovou královnou 1. neratovické divadelní společnosti, která v poetice divadla „velkého stylu“ takový příběh předvedla. Jaroslav Hruška v úvodním slovu za porotu i v článku v Kukátku, zpravodaji rakovnické přehlídky, mluvil i psal o operní režii. Nepatřím k těm, kdo byli tímto způsobem scénování nadšeni, protože mně připadá příliš monumentálně-dekorativní, hlavně svým důrazem na vizuálně-výtvarnou stránku scénování. Nicméně musím připustit, že tohle představení vypráví Andersenův pohádkový příběh tak, že v něm do popředí vystupují ty vlastnosti, které mohou vyvolat výrazný a neběžný zážitek. Jinak – myslím – platí, co řekl v rozhovoru pro Kukátko Martin Skřítek Kolář z jihlavského souboru De Facto Mimo o jeho představení Kája v cirkuse – že nechtěli, aby to byla klasická pohádka: „Ty ostatně neděláme vůbec, nechceme žádné princezny.“

Vzpomenu-li si na ty v nedávné minulosti nově napsané pohádky, jež vydatně spolupůsobily na vzniku a existenci té mizerné produkce amatérského činoherního divadla pro děti, tak je to nejenom pochopitelné, ale i chvála a uznání hodné. Jenže: dobré pohádkové příběhy mají za sebou, i když jsou stručné a jednoduché, hlubinnou strukturu, která nestojí na ča-

sových a kauzálních principech, tedy na přehledném sledu událostí, které se staly – či právě na jevišti dějí a předvádějí – ale na jednání (abych znovu vzpomenu Proppa), v němž je uložena nějaká životní moudrost. Na letošní Popelce to připomnělo představení třebechovického Symposionu Makaphovy dary, jež vyšlo ze tří afrických pohádek. Jasně, nonkonformní, nekompromisní mravní stanovisko všech tří příběhů, které režisérka Jiřina Krtičková ve své drammatizaci spojila rovněž výrazným a hořkým životním příběhem jejich vypravěče, za svým jednoduchým, stylově čistým scénováním, skrývá takovou životní moudrost. A je i základem působivého herectví, které nehraje charakter, ale předvádí právě pouze a jenom jednání jako projev jistých životních postojů.

Jistě by šlo nahlédnout a zkoumat tuto problematiku v širším kontextu – jako téma velké nedůvěry současného divadla k přímočarým-

Jak je to se snahou, ale především s **vůlí** divadelníků hrajících pro děti vyprávět představením pohádkový příběh.

mu a zřetelnému příběhu. Ale o to mně nejde. Zajímá mne pohádkový příběh jako ona hlubinná struktura, která konečkonců dovoluje operovat s těmi klíčovými slovy, jež jsem na počátku jmenoval, v nichž je skryta možnost pohádky nějak zapůsobit na duševní svět dítěte. Jinak řečeno: jde o příběh jako prostředek, jímž lze pronikat do světa a učit se jej chápat a spolu s tím i sebe sama. Na letošní Popelce za plzeňské představení Hamleteen, které se nemohlo hrát pro onemoc-

nění jednoho z hlavních představitelů, zaskočilo mostecké Divadlo rozmanitostí. Přivezlo představení Pohádkové město, které vzniklo na základní osnově jako kolektivní improvizace, jež se vyrovnává s minulostí i současností Mostu. Malý Petřík, jemuž se tohle město promění v město pohádkové, je při svém bloudění v něm konfrontován s nejrůznějšími jevy minulými i přítomnými a čím dále tím silněji se vynořuje smysl hledání domova. Scénický tvar tohoto hledání má své

nedostatky, přesto však si myslím, že něčím velmi zřetelně ukázal, co znamená fiktivní pohádkový příběh, byť situovaný do dneška.

Nemusíme v současném divadle pro děti asi usilovat o princezny, draky a hloupé Honzy, ale funkci pohádkového příběhu bychom asi měli ctít – a zachovávat.

JAN CÍSAŘ

TEATROLOG A PEDAGOG

Struktura pohádky podle Proppa

Struktura pohádky

Podle Proppa pohádka ve své „úplné“ formě obsahuje celkem 31 bodů. Nemusí být přítomny všechny, ale musí být vždy ve stejném pořadí.

Člen rodiny odchází pryč (uvedení hrdiny); Zákaz uložený hrdinovi; Porušení zákazu (uvedení záporného hrdiny); Záporný hrdina se pokouší o řešení (pokouší se najít děti/poklad apod., nebo se budoucí oběť obrací na něj); Záporný hrdina získává informace o hrdinovi; Záporný hrdina se pokouší oklamat oběť a zmocnit se jí/jejích předmětů; Oběť je oklamána a nevědomky pomáhá zápornému hrdinovi; Záporný hrdina poškozují člena rodiny; Neštěstí je odhaleno (hrdina je vyslán, je zavolán na pomoc apod., resp. poškozený hrdina je vyslán pryč; Hledač souhlasí s protiakcí nebo se pokouší o protiakci; Hrdina opouští domov; Hrdina je zkoušen,

dotazován, napadán apod. připravuje se cesta, na níž získá magickou pomoc („dárce“); Hrdina reaguje na akci budoucího dárce (zkouška, osvobození zajatého, usmíření hádajících se, vykonává službu apod.; Hrdina získává magický předmět; Hrdina se přesouvá, nebo je veden k tomu, za čím se vydal; Hrdina a záporný hrdina svádějí přímý boj; Hrdina je zraněn/označen; Záporný hrdina je poražen (zabit v boji, poražen v hádankách, zabit ve spánku, vyhnán apod.); Původní neštěstí je napraveno; Hrdina se vrací; Hrdina je pronásledován (někdo se ho pokouší zabít, oklamat apod.); Hrdina je zachráněn od pronásledování; Hrdina – nepoznan – přichází domů; Falešný hrdina si nárokuje jeho pocty; Hrdinovi je předložen těžký úkol (ordál, zkouška, hádanka, zkouška síly či vytrvalosti apod.); Zkouška složena; Hrdina je rozpoznán (díky znamení/zranění, které

mu vtiskl záporný hrdina, nebo díky předmětu); Falešný hrdina nebo záporný hrdina je zajat; Hrdina získává nový vzhled (krásný, nové šaty apod.); Záporný hrdina je potrestán; Hrdina se žení a nastupuje na trůn (je odměněn).

Když se těchto 31 bodů pokusíme ještě více schematizovat, dostaneme celkem 5 základních bodů:

Hrdina objevuje nedostatek. Hrdina se vydává na cestu. Hrdina nachází pomocníka/protivníka. Hrdinovi je uložena zkouška. Hrdina je odměněn, nebo se rozvíjí nový nedostatek.

Při zabrazení jednotlivých bodů můžeme toto schéma aplikovat nejen na pohádky, ale i na jakýkoli ucelený příběh.

-RED-

Při zabrazení jednotlivých bodů můžeme schéma aplikovat nejen na jakýkoli ucelený příběh.

Vladimir Jakovlevič Propp (*29. dubna 1895, Petrohrad, †22. srpna 1970, Leningrad).

Ruský lingvista, který vyučoval ruštinu a ruskou literaturu na leningradské univerzitě. Později vyučoval i literaturu německou. Zabýval se folklórem a mnoho svých spisů věnoval studiu prvků lidových pohádek. Proppovy dvě hlavní studie o skladbě, prvcích a dějinných a kulturních kořenech pohádek jsou *Morfologie pohádky* (Vladimir Jakovlevič Propp. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Jinočany: H&H, 1999. ISBN 80-86022-16-1), ve které velice přesně a podrobně třídí různé větve pohádkového žánru a identifikuje neměnné funkce postav a jejich základní charakteristiky na základě přesvědčivé empirické dokumentace.

V druhé knize *Historické kořeny magických příběhů*, se věnuje rekonstrukci vzniku pohádky a zasazuje ji do širokého kulturního a dějinného kontextu. V magickém příběhu nalézá kreativní a autenticky lidové ztvárnění dávných vztahů výroby a příslušných magicko-náboženských projevů.

Nebylo by lepší emigrovat?

Četl jsem reklamu na autě, které parkovalo před naším domem: **MILOVÁNÍ – NATÍRÁNÍ! NAŠE ŠTĚTKY DOKÁŽÍ ZÁZRAKY!** Reklama lakýrnické firmy byla stručná, dvojsmyslná, ale vtipná. A v půli srpna jsem četl v novinách, že Státní fond kultury (SFK) by měl být zrušen, prý je dlouhodobě nefunkční, a navíc odkrajuje ze státního krajíce. Když ničím jiným, tak provozními náklady. Což bylo vyjádřeno nedvojsmyslně a bohužel nevtipně. Jenže také lživě, o to hůř, že zprávu zplodil Nejvyšší kontrolní úřad.

Že takovému úřadu nepřísluší kádrovat zákonem ustavené fondy, je jedna věc. Druhá, že SFK strčil ten úřad do jednoho pytle například s fondem dopravní infrastruktury a dalšími, které skutečně rozmařile rozhazují státní miliardy. A zcela

přehlédl, že po šestileté pauze byla počátkem tohoto roku znovu Poslaneckou sněmovnou zvolena nová Rada SFK. A přehlédnuto (či účelově zatajeno) bylo, že fond kultury není tvořen z prostředků státního rozpočtu, ale z podílu výnosů rekla-

my veřejnoprávní televize. Dřívější zákonem stanovené příjmy z nemovitostí, které fond spravuje, dosud ani nestačily pokrýt dluhy, vzniklé hned po vzniku SFK na začátku 90. let, mj. z nepovedené lotynky. Z toho důvodu fond až do přelomu tisíciletí neměl prostředky ke svému poslání. Získal je až za ministrování Pavla Dostála, který fondu obstaral pár milionů z privátních zdrojů. Většina ostatních ministrů pak nad osudem fondu pouze hořekovala, jen Besser, myslím, se zasloužil právě o peníze z reklam ČT. Vím o tom řadu podrobností, byl jsem členem „Dostálový“ rady a do té současné byl po šestileté pauze opět zvolen.

Lež státních úředníků, bezhlavě akceptující Kalouskovu škrtací ekvilibristiku, je ovšem velmi zrádná. Zřejmě má, vědomě či nevědomě, vzbudit dojem, že se v kultuře špatně hospodaří, že se v ní se státními penězi šereď. Ale nechci si stěžovat na chudé veřejné zdroje. V situaci, v jaké je naše ekonomika, státu určitě nezbývá než se starat jen o její nutnou údržbu či látat zcela rozpadlé ponožky, památkami počínaje a živou kulturou konče. Otázkou je, proč jsme se za dvacet let ve výdajích na kulturu dopracovali k bídnému necelému 0,5 % z HDP, v němž jsou obsaženy i výdaje na církve. A to přes letité úsilí a sliby vlády, že doženeme evropsky standardní 1 %. To půl procento nás bezpečně řadí na chvost i mezi zeměmi, které jsou zadluženější než my.

Výdaje na kulturu z děravého státního rozpočtu se v zabeđených režimech škrtaly vždy nejdříve a nejvíc. Daleko krušnější však je, že stát nedokáže podporovat prostředí, v němž by kulturní aktivity (včetně podpory památek) mohly počítat i s jinými, tedy privátními zdroji. Chování státu není, ani v nejmenším, výzvou podnikatelskému sektoru. Motivace sponzoringu u většiny podnikatelů je pod prahem jejich vnímání kulturních hodnot, ať společensky významných, či lokálních.

Lež státních úředníků, bezhlavě akceptující Kalouskovu škrtací ekvilibristiku, je velmi zrádná.

Za to, že neumíme sehnat peníze z privátních zdrojů, si můžeme sami.

A pokud podnikatelé do nějaké podpory jdou, pak jen do té, která přinese nějaký přímý ekonomický efekt či zviditelnění na úrovni jejich vkusu. K těmto limitům však kulturní aktivity vesměs nepatří. Mnozí svou dobročinnost spojují pouze s reklamou na sportovních dresích nebo s křepčením celebrit při roztočivých komerčních podnicích. Když vidím značku Škoda na všech sloupích Tour de France nebo Giro d'Italia, přepadá mě smutek, i zlo-mek z toho by českou kulturu oživil. A na kuriózní zacházení se státními financemi radši zapomenout – jen za jedno letadlo Casa by se královéhradecký divadelní festival mohl pořádat celých 170 let!

O kulturnosti nejruznějších poslanců ani podnikatelských bossů si nedělám iluze. Navíc většina velkých českých firem má dnes svůj domicil v zahraničí. Přestože jejich majitelé i v době krize určitě nezapomínají na své národní prostředí – četl jsem jejich jména na zlatých destičkách

např. ve vídeňském Burgtheatru či na plakátech Wienerwoche – svým dceřiným společenstvem v Čechách dovedou přistihávat křídélka. A tady by měl náš stát něco vymyslet! Jinak na financování společensky důležitých potřeb, mezi něž kultura určitě patří, bude jako kůl v plotě.

Státní fond kultury jen od dubna do srpna letošního roku podpořil – z NESTÁTNÍCH zdrojů – kulturní projekty za více než 13 milionů, mj. cestu Geisslerů do Ameriky či novou premiéru divadelníků z Lázní Toušeň... Přesto NKÚ zkusil kulturní aktivity nařknout z příživnictví. Jenže – tenhle příživník může např. za to, že třeba mluvíme česky. A že nejsme v Evropě za blbce, což osvědčily i modré gumáky na letošní olympiádě. Pokud by se stát vážně zamyslel, jak upadající kulturnost povznést a přestal společnost poměřovat pouze indexy byznysu, nemuseli bychom se vracet na stromy. Vždyť evropské země neprosperují jen z ozubených koleček,

ale také z vědomé podpory hrlosti – národní či občanské, vyberte si. A kultura jim tak pomáhá vysprajcovat i ekonomicky povadlá záda.

Ještě poznámku: za to, že si neumíme sehnat peníze z privátních zdrojů, si můžeme taky sami. Ani po dvaceti letech budování novodobého kapitalismu to ještě neumíme, léty totalitního rozpadu občanské společnosti jsme se to odnaučili. A tak stále z lenivosti natahujeme ruce jen po státu či obci. Neumíme se rozhlédnout po lidech v našem nejbližším okolí, nejsme schopni je získat jako partnery. Ne pro nějakou okamžitou potřebu, pro tento projekt, pro tuto inscenaci, ale pro kontinuální život našeho spolku či pro společný život „obce“. Neb co jest kultura jiného než život obce... A navíc nedržíme v tomto punktu pohromadě. Pravda, za emigraci mi to nestojí. I když nikdo neví...

ALEXANDR GREGAR
PEDAGOG, PŘEDSEDA VSVĐ

Jiráskův Hronov jako celostátní přehlídka činoherního divadla

V úterý 30. října se v Praze sešel festivalový výbor Jiráskova Hronova, který měl v programu hodnocení uplynulého Jiráskova Hronova a koncepce roku příštího. V zásadě nic překvapujícího. Rutina, která se koná po každé přehlídce, tedy kromě faktu, že se očekávala změna základních dokumentů upravujících vztahy jednotlivých organizátorů Jiráskova Hronova. Jednání však, díky zástupcům města Hronova, nabralo dramatictější směr

Po úvodních slovech informovala Simona Bezoušková o tom, jak Jiráskův Hronov hodnotili seminaristé a odborná rada pro činoherní divadlo, která mimo jiné doporučila jasně definovat, zda je Jiráskův Hronov výkladní skříní amatérského divadla, nebo průřezem tvorby všech druhů

a žánrů divadla. Následně se vedla diskuse na téma, zda bylo, vzhledem k šíři amatérského činoherního divadla, toto zastoupeno v programu Jiráskova Hronova dostatečně. V zásadě diskuse směřovala k tomu, co ve svém po hronovském fosilním sloupku vyjádřil profesor Císař:

„Nese-li Jiráskův Hronov ještě pořád pojmenování „celostátní mezidruhové přehlídky amatérského divadla“, pak v ní – podle mého názoru – nemohou chybět nejruznější projevy tohoto amatérského postoje – včetně té klasické tradiční činohry. A to i s tím rizikem, že divadelně nebudou nej kvalitnější, Nebo jinak: že nebudou jednoznačně reprezentovat ono hledání nového divadelního jazyka jako výrazu vysoké divadelní kvality. Ale skutečně si nemyslím, že jde jen o tuto činohru. Problém je v tom, jak uchopit a reflektovat nejen divadelní kvalitu, ale i hodnotu právě amatérského projevu a posto-

je v jeho jedinečné výpovědní rovině spojené s prožitkem mimoestetických, mimodivadelních záležitostí.“

Připomenuto také bylo, že činoherci, nebo jinak řečeno tradiční divadelníci uznávali Jiráskův Hronov jako svoji Mekku, stejně tak jako loutkáři uznávají za svoji Mekku Chrudim.

Což bylo dáno historicky, ale také faktem, že se ani Třebíč, ani Děčín, a v současnosti ani Volyně nestaly Mekkou pro většinu činoherců. Hovořilo se i o tom, že program Jiráskova Hronova byl zajímavý, ale vysloveny byly pochybnosti, zda jeho v této chvíli slouží potřebám amatérského divadla.

Následně vystoupila Hana Nedvěďová a přednesla návrh Hronovských, zda by nebylo dobré vrátit se k tomu, aby se Hronov stal vrcholem činoherního a hudebního divadla s doprovodným inspirativním programem ostatních divadelních druhů. „Uvědomujeme si, že to může být určitým krokem zpátky, že se nesejde to nejlepší ze všech druhů a žánrů na jednom místě. Ale znovu si kladu otázku: Kdo to tak chce, kdo se na tento Hronov jezdí dívat? Hronov byl a stále je v povědomí mnohých lidí brán jako synonymum pro činoherní divadlo. V diskusích, které jsme vedli, byli Hronovští chváleni za organizaci, doprovodný

program, ale kritizováni za skladbu hlavního programu. Ti, kterých jsme se ptali, si kladli otázku, pro koho je Jiráskův Hronov organizován. Zda je v převaze divák, který chce vidět všechny druhy divadla,“ dodala Hana Nedvěďová. K tomu Lenka Lázněvská uvedla, že pro ni existuje jiná zásadní otázka a hledání její odpovědi není spojeno s počtem diváků, ale s pověřením NIPOS-ARTAMA v rámci státní kulturní politiky, kterým je přispívání k rozvoji amatérského divadla. Tedy zásadní

otázka je, zda současná koncepce tomuto přispívá, nebo ne.

Následovala debata o možnosti nebo nemožnosti takového modelu, z které se zrodil základ propozic pro Jiráskův Hronov 2013 s tím, že bude přihlédnuto k šíři činoherního divadla. Tedy v zásadě ke stanovení směrných čísel počtu hracích bloků pro představení jednotlivých národních přehlídek, z kterých by se měl program skládat. Zjednodušeně řečeno, Jiráskův Hronov by měl fungovat v modelu slovenské scénické žatvy. Jednotlivé poroty národních přehlídek by měly zásadní slovo v naplnění určeného počtu hracích míst a programová rada Jiráskova Hronova, složená z odborných pracovníků NIPOS-ARTAMA a zástupců města Hronova, by měla řešit pouze místa, která zůstanou z různých důvodů nenaplněna.

Další kroky, tedy návrh Hronovských na návrat Jiráskova Hronova k činoherní přehlídce, bude diskutován s jednotlivými střechovými organizacemi, odbornými radami a širokou veřejností tak, aby bylo na základě nejširšího počtu názorů možné rozhodnout.

Následující články a anketa jsou první reakcí k tomuto tématu. Na další vaše názory se těším.

Vyjadřovat se můžete i v diskusi na webu Amatérské scény.

Jiráskův Hronov by mohl fungovat v modelu slovenské scénické žatvy.

Tradice se mají rozvíjet a ne bořit aneb Neprozřetelná úvaha

Učinit z Jiráskova Hronova celostátní přehlídku činoherního divadla okořeněnou inscenacemi z ostatních druhů či oblastí divadla včetně zahraničních mi připadá neprozřetelná a krátkozraké. Nejméně v tom, že hronovská přehlídka ztratí svou jedinečnou tvář a stane se jednou z mnoha.

mezidruhovú přehlídku amatérského divadla.

Za neprozřetelné a krátkozraké považuji především to, že se s takovými úvahami zaobíráme právě dnes, v období škrtů finančních prostředků z veřejných zdrojů. V důsledku to může vést jen k jedinému, a sice k tomu, že amatérské divadlo přijde šmahem nejméně o půl milionu korun, které se sotva kdy na jeho podporu vrátí. Stačí jen vzpomenout, jak se do nenávratna vytratily prostředky někdejších okresních a krajských kulturních středisek, na které si myslely zájmové organizace amatérského divadla.

MILAN STROTZER

Považuji snahu o proměnu Jiráskova Hronova za krátkozrakou.

Nejsem si ani jistý, zda bude pro současné většinové návštěvnické auditorium v takové podobě nadále přitažlivý, navíc pochybuji o tom, že by případný odliv zájemců mohl být nahrazen návštěvníky z řad divadelníků řečněme konvenčnějšího divadelního smýšlení, neboť se jim na celostátní přehlídce stejně sotva kdy dostane divadla, které by jim konvenovalo. Tedy není-li to s Jiráskovým Hronovem myšleno tak, že se chce stát muzeem.

Ale to jsou úvahy a spekulace. V zásadě mi přijde ke škodě ztráta výjimečnosti Jiráskova Hronova, o níž bylo permanentně usilováno čtvrt století. Myslím, že by se tradice měly rozvíjet a ne bořit. Nejen proto považuji snahu o proměnu Jiráskova Hronova za krátkozrakou. A nejde jen o to, že se patrně najde jiné místo, kde na zelené louce nebo na základech kdysi vybudovaných (např. poděbradského FEMAD) vznikne jiná jedinečná celostátní

Jiráskův Hronov zralý k inovaci – nebo k resuscitaci?

Okolo letošního činoherního finále pod firmou Piknik Volyně bylo „dusno“. Stejně dopadl Jiráskův Hronov. Z některých „zasvěcených“ výroků mohlo být i ouzko – třeba, že činoherní divadlo je „obecně na ústupu“, že nebaví a že do JH by už neměli co mluvit pánové typu prof. Císaře, neb patří do starého železa. Svět amatérského divadla že už je jinde a herecké divadlo „netáhne“...

a charakterem národní přehlídky činoherního divadla.

Ve svém článku pro AS *Divadelní dožínky*¹ jsem se pokusil nastínit „inovovanou“ koncepci JH. Respektoval jsem dvacet let budovaný pojem „divadelní žatva“ – zdálo se mi totiž, a nemám na tom co měnit ani teď, že příhodně završuje celostátní strukturu postupových a národních přehlídek amatérského divadla. Taková žatva by měla být (a dosud je) považována za žádoucí, inspirativní a reprezentativní.

Žatva by měla být (a dosud je) považována za žádoucí, inspirativní a reprezentativní.

O těchto kauzách jsem letos pro AS už psal, otázku formy další existence JH je však třeba stále připomínat. Především: co s ním? Byť se vkrádá i nerudovská varianta – kam s ním? Na tu by určitě uměli odpovědět loutkáři a po letošku

i tanečníci. Ale raději ji nevyslovujeme, Amatérská scéna se čte nejen v nočních hodinách... A proč znovu zmiňuji volyňský Piknik? Protože mnohé, o čem je třeba uvažovat, odhalil, nutné změny Hronova totiž úzce souvisí s celkovou podobou

Jenže ouha. Reprezentativnost, inspirativnost a „žádoucnost“ bledne před statistikami, které signalizují pokles zájmu návštěvníků Jiráskova Hronova: v meziročním srovnání 2011–2012 poklesl např. zájem o ubytování (a tím i o vstupenky) už o více než jednu třetinu (!). Další rozpaky se rozprostřely nad některými programovými počiny. Zcela bez rozpaků je ovšem třeba vnímat účtyhodný a jedinečný vzdělávací program. Ten dospěl k obrovskému zájmu, především mladých zájemců o divadlo – často ovšem takových, kteří s vlastní tvorbou příliš nepočítají a hronovské kurzy považují za přitažlivou letní aktivitu, která se může hodit v životě...

Jiráskův Hronov jako divadelní žatva je, zdá se, v komunikační krizi. Jak divadelníků, tak místní veřejnosti, kterou přestal být vnímán i jako „slavnost divadla“, maximálně ji zajímá doprovodný hudební program, ohňostroje, prostě pouť... A pro divadelníky se program „žatvy“ začal podobat huspenině nabízející od všeho trochu, ale žádnou pořádnou flákotu. Sporadické chutné kousíčky mají podobnou substanci jako doplňková drť rozemleté flakxy – ingredience nepoznáš podle významů, nanejvýš podle marketingové nálepky. Korunu tomu nasadila letošní programová „pětka“, která tu směs namíchala podle své subjektivní chuti – ne všichni rádi pálivé. Ale zaplať pánbůh, alespoň se přišlo na to, že tudy cesta nevede.

Osudem Hronova se nejvíce zabírá činoherní odborná rada Artamy. Ostatní obory ho berou více méně na vědomí. Zápasí totiž se svými pappenhaimskými: loutkáři nikdy nepřijali účast na JH jako vrchol sezóny. Tím je a bude pouze Chruď. Nejinak je to s laureáty Wolkrova Prostějova či Dětské scény. Ano, jsou vyznamenáni účastí na JH, ale pak se často diví. Ještě tak nejlépe vnímají JH účastníci Šrámkova Písku, tam však, až na výjimky, nejde dnes mnohdy o „alternativu“, ale o jisté odnože činoherního divadla... K čertu s reprezentativností a (interaktivní) inspirativností!

S návrhem inovace Jiráskova Hronova přišli v říjnu sami hronovští zástupci ve festivalovém výboru:

vraťme JH „činoherní finále“ jako nejvyšší soutěž inscenací vzešlých z činoherních krajských přehlídek! Vraťme na JH soutěžní porotu, oceňování inscenací, režii, hereckých výkonů ad. Jistý prvek soutěživosti takovou událost jen posílí. A navíc jsou na to amatérští divadelníci, na rozdíl od profiků, zvyklí. Právě žatvou byla soutěživost, byť v dobré víře, postupně vytěsněna. Zlatý Alois ji nenahradil, ostatně i jemu odzvonilo.

„Nově“ koncipovaný program Hronova by mohl nabídnout soutěžní programovou linii (dokonce možná v sevřeném časovém sledu). Zvětšil by objem činoherního divadla na JH, jak si mnozí přejí, a žádost by se dostalo jistému specifickému postavení amatérské činohry.

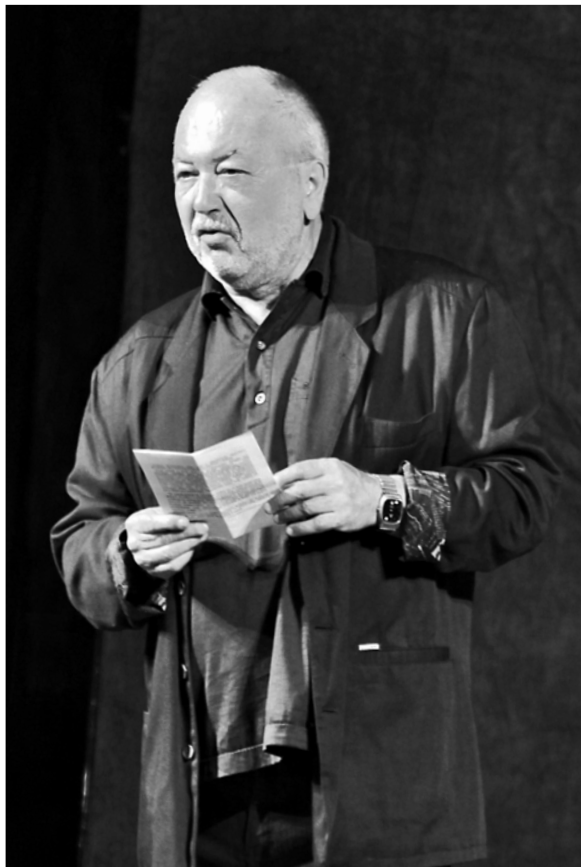
Jiráskův Hronov jako divadelní žatva je, zdá se, v komunikační krizi.

Poznámky pod čarou

¹ Amatérská scéna, 4/2012: Navrhoval jsem tři programové koše – první jako festival vítězů druhových postupových přehlídek (od činohry po Dětskou scénu), jako druhý koš výběrovou přehlídku nejpozoruhodnějších inscenací z přehlídek „nesystémových“, např. z Next wave, Nultý bod apod., jejíž program by navrhovali dramaturgové oslovených festivalů, a konečně třetí koš, doplňkový nebo zábavný program, který by „zaklenul“ onen svátek divadla.

² V sezóně 2011–2012 bylo na 17 (!) krajských přehlídkách uvedeno 150 inscenací. Můžeme se domnívat, že existují mnohé další soubory, které na přehlídky nemíří. Na Piknik ve Volyni doputovalo z krajských přehlídek 16, z toho pak na Jiráskův Hronov „celých“ pět. A to včetně inscenace, kterou poslala na JH sama direktorka ochotníků Simona Bezoušková (Tři mušketýry z Prahy, kteří u celostátní poroty propadli). Volynská porota se rozhodla pro činohru jedinou, kroměřížské Mikve. Další vyslané inscenace mohly být klidně nominovány ze Šrámkova Písku (Kámen Praha, De facto Mimo Jihlava a Naboso Boskovice). Kámen navíc v Písku i ve Volyni uvedl představení „stejně osobité“ poetiky – zlé jazyky tvrdily, že kdyby Kámen vystupoval na Dětské scéně, určitě by na JH postoupil i odtud.

³ Nejsem v těchto otázkách bez zkušeností, problematiku Jiráskova Hronova sleduji od 60. let minulého století: mezi léty 1978–2000 jsem tu měl i deset svých inscenací, byl jsem členem festivalových výborů, několik let redaktorem, jednou i šéfredaktorem Zpravodaje JH, zasedal jsem v odborné radě pro divadlo, která řešila různé inovace JH. Sám se pořádáním nejrůznějších festivalů zabývám: např. jsem dvacet let organizoval mezinárodní Kocianovu houslovou soutěž, v Hradci Králové založil festivaly Jazz Goes to Town a Open Air program při Regionech a dlouhá léta byl jejich ředitelem. O mechanismech a managementu festivalů (či divadelních svátků) proto něco vím, ostatně jsem o tom na DAMU napsal i svou disertační práci...

Hronovu schází
obecně vnímaná
smysluplnost.
Přestal být
i svátkem
divadla, jak
po desetiletí
fungoval.

Takových souborů je přece v republice více než 90 % a je třeba připomenout, že se, až na výjimky, výboje, experimenty a netradiční postupy děly vždycky jinde: v 60.–80. letech minulého století je do činohry vnášely neortodoxní soubory, jejichž tvůrci často neměli možnost aktivovat moderní divadelnost jinak než amatérsky. V současnosti se pohybují v zónách jiných, poloprofe-

sionálních či vysokoškolských. Ale většinová amatérská činohra, jejíž špička se generuje z více než stovky účastníků krajských postupových přehlídek (kdeže by ostatní obory takový kanonenfutr našly!)², tvoří nepochybně i současný potenciál amatérského divadelního světa. A především pro ni je JH jednak sezónní výstavní síní, jednak tvůrčí dílnou. A k ní by samozřejmě měl patřit další hronovský „koš“ – žatva toho nejlepšího z vrcholných festivalů specifického divadla, výbojů či experimentů...

Hronovu schází obecně vnímaná smysluplnost. Přestal být i svátkem divadla, jak po desetiletí fungoval (hlavně v představách hronovských domorodců). Divadelníkům přestal být kýženým místem pozitivní komunikace a inspirace, Mekkou, kde je dobré nejen pobýt, ale nasytit se divadlem a být třeba udiven. Rozměňovanou neadresností přestal být i zážitkem, jaký dnes (v jiném rámci) poskytují např. hradecké Regiony, divadelní Plzeň nebo Letní Letná. Ztratil inspirativnost festivalů, kterou lze najít na Next Wave, na Čtyřech dnech v pohybu či Přeletu nad loutkářským hnízdem.

Návrh Hronovských považuji za seriózní. A okamžitě realizovatelný. K čemu široké diskuse? Nechť to probere odborná veřejnost – tedy odborné rady Artamy a v nich za-

stoupená občanská sdružení! Tento model by měl být koncipován již pro Jiráskův Hronov 2013. Vždyť krajské postupové přehlídky jsou až na jaře a teprve ony mohou naplnit rámec. Organizační principy je možné připravit přes zimu, i finanční zajištění (v úzké spolupráci s MK ČR). Svůj vliv by měla uplatnit amatérská sdružení divadelníků, spolu s Artamou by měla na tuto výzvu pružně reagovat. O tom, že je takový projekt možný, jsem hluboce přesvědčen. Záleží jen na vstřícnosti, komunikativnosti, ochotě a řídicích schopnostech odpovědných.³

Tady zpět k Volyni – toto už čtvrté místo celostátního činoherního finále (vzpomeňme na Třebíč, Děčín, Poděbrady) nepřesvědčilo. Ostatní obory mají svůj tradiční, dlouho budovaný domicil, přízeň místa i divadelníků. Jsou hlasy, že by ve Volyni mohly ještě jeden dva ročníky proběhnout. Ale proč experimentovat? Argumenty časové, zda to lze tak rychle připravit, či morální, jak k tomu ta Volyně přijde, či dokonce, že se ztratí půvab „žatvy“, nejsou na místě. Jiráskův Hronov nepotřebuje inovaci, ale resuscitaci. Musí se vrátit k respektovanému festivalu, jehož podoba bude ovlivňovat, nikoliv iritovat české amatérské divadlo.

ALEXANDR GREGAR
PEDAGOG, PŘEDSEDA VSVD

Váš názor na Jiráskův Hronov

Na festivalovém výboru Jiráskova Hronova, padl návrh zástupců Hronova, aby se JH stal opět vrcholnou přehlídkou činoherního a hudebního divadla s tím, že by ostatní druhy amatérského divadla tvořily inspirativní program s mezinárodní účastí.

Otázka

Jaký je váš názor na JH? Měl by být opět činoherní přehlídkou s inspirativním programem ostatních druhů amatérského divadla, nebo zůstat tím, co je, tedy celostátní mezidruhovou přehlídkou amatérského divadla s mezinárodní účastí? Případně přidejte odůvodnění proč.

Naopak! Jiráskův Hronov by se, dle mého názoru, měl snažit ještě o synergičtější propojení různých druhů amatérského divadla. Pokusil bych se odlehčit dramaturgii festivalu od takového počtu činoherních a hudebních inscenací s tím, že by se z každého druhu (tedy přehlídky) objevil přibližně stejný počet inscenací. Na JH mě totiž vždy bavila různorodost diváckých zážitků. Na jednodruhové přehlídky se můžu vydat nespočetněkrát během roku. Ale neexistuje žádná jiná ucelená a koncepční mezidruhová přehlídka, než je právě Hronov. Nejzajímavější mi totiž přijdou průběžné debaty o významu a účinku různých (a různorodých!) inscenací, potažmo i z toho vyplývající další kulturně-sociálně-intelektuální debaty „nad“ u vína.

MGA. JONÁŠ KONÝVKA
ADAV DIFA JAMU V BRNĚ

Hronov by se měl opět stát především činoherní přehlídkou. Myslím si, že Národní přehlídka činoherního a hudebního divadla (v Třebíči, Poděbradech, Děčíně i Volyni) se nikdy nestala takovým setkáváním činoherních divadelníků, jako je například pro loutkáře Chrudim, a já takovou přehlídku postrádám. Není to tak, že bych nechtěla na Jiráskově Hronově vidět i ostatní druhy amatérského divadla, je mi ale líto, že právě na Hronově nemám možnost vidět víc činoherních inscenací.

MAGDA MIKEŠOVÁ
DIVADLO MÁJ PRAHA

Pro mě není vlastně vůbec důležité, zda jdu na činohru, nebo nějaký jiný divadelní žánr. Dobré divadelní představení je pro mě zdrojem inspirace, moudrosti, seznámením s pohledem souboru na svět, zrcadlem současnosti a důkazem, že existuje přenos energie mezi pódiem a hledištěm. Z tohoto důvodu tedy nepřednostňuji činohru před loutkárnou či divadlo jednoho herce před muzikálem. S pocitem z úžasného zážitku mohu odcházet ze všech žánrů. Diskuse na téma „Činohra proti ostatním divadelním žánrům“ mi tedy připomíná žabomyší lodní bitvu v rozbouřené sklenici vody.

bitvu v rozbouřené sklenici vody. To samé se týká i mezinárodních představení. Pokud se bude jednat o dobré a skutečně inspirující inscenace, budu rád, že té vzácné chvíli budu přítomen. Když se objeví na Hronově zahraniční představení, které mi nepřináší nic nového, kromě toho, že nerozumím řeči, ve které je hráno, přijde mi to jako promarněná příležitost. Jedna pro mě zásadní otázka na závěr: Je Kámen činohra? Děkuji za odpověď.)

JAN ŠVÁCHA
RAKOVNÍK

Zpráva o tom, že Jiráskův Hronov by měl změnit, resp. omezit své zaměření, mě značně zaskočila. Za to nejlepší na festivalu totiž považuji právě možnost zhlédnout během jednoho týdne to nejoriginálnější z RUZNÝCH divadelních oborů a žánrů. I když zaznívá kritika na

fesionálních (regionálních) scén, ale není po tematické ani formální stránce originální ani novátorské. Domnívám se, že JH by touto změnou ztratil svou osobitost a nové diváky (což je asi cílem této myšlenky) by stejně nezískal.

JANA SOPROVÁ
PUBLICISTKA, PRAHA

Národních přehlídek všech možných druhů a odrůd amatérského divadla je, domnívám se, (vyčerpávajícím výběrem) dost. Nevím tedy, proč by neměl být Jiráskův festival – festival zahrnující vše, co amatérské divadelní umění obsahuje a umí – celostátní mezidruhovou přehlídkou.

Podpoznámka: Od mládí s velkým zájmem sleduji vrcholné výsledky (tedy inscenace, chcete-li představení) českého profesionálního divadla v celé jeho šíři. Přes něj jsem se dostal i k pečlivému sle-

Diskuse na téma „Činohra proti ostatním divadelním žánrům“ mi připomíná žabomyší lodní bitvu v rozbouřené sklenici vody.

současnou kvalitu festivalu, myslím, že právě toto diváky přitahuje a láká k diskusi. Je paradoxní, že po letech snah o rozšíření přehlídky o off-program, se myšlenky vrací k něčemu, co už je dávno přežité. Obecně řečeno, činoherní a hudební amatérské divadlo (většinou komediálního zaměření), tak jak jsem měla možnost je sledovat na jiných festivalech, přináší podle mého většinou různě kvalitní nápodobu pro-

dování divadla amatérského. Přiznám se, že kdyby Jiráskův festival byl pouhopouhou vzpomínkou na klasické divadlo klasicky hrané pro klasické (nyní televizními seriály odkojené) diváky, ztratil by zajímavost nejen pro mě, ale věřím, že postupně i pro většinu jeho nyníjších fanoušků.

JOSEF BRŮČEK
FANOUŠEK JIRÁSKOVA HRONOVA

Vyvedlo nás
z míry, co
všechno se dá
v divadle vidět.

Letos jsme s manželem byli na Hronovu poprvé, při přehlídce jsme zároveň absolvovali kurzy, které nás zajímaly. S průběhem kurzů jsme byli oba spokojeni, daly nám nápady, inspiraci, poučení pro naši další práci v ochotnickém divadle. Byl to týden intenzivního učení a sledování různých představení. Bylo náročné absolvovat všechno a zároveň všechno vstřebat, poučit se a porozumět. Jsme trochu konzervativní a na některá představení jsme nebyli připraveni. Vyvedlo nás z míry, co všechno se dá v divadle vidět. Jistě, alternativní projekty daly tvůrcům a protagonistům určitě hodně práce, ale na druhé straně udělat poctivé klasické představení pro „běžného“ diváka je práce rovněž náročná a zodpovědná. My jsme z vesnického divadelního spolku a v Hronově jsme zástupce takových spolků více méně postrádali. Zdálo se nám, že v programu jsou zastoupeny převážně městské soubory. Víím, že nelze dělat divadlo jako za dob našich předků, prapředků, ale přece jenom jsme zastánci divadla, které diváky, ale i herce, uspokojí, poučí a pobaví. Na vaši otázku tedy odpovídám – domnívám se, že Jiráskův Hronov by měl být opět činoherní přehlídkou s možným inspirativním programem ostatních druhů amatérského divadla, měl by zůstat věren historickým tradicím ochotnických spolků.

HANA STUHLÍKOVÁ
DS J.K.TYL JOSEFŮV DŮL

Myslím si, že s touto otázkou si musíme hned položit další. Co od Jiráskova Hronova očekáváme? Pokud setkávání „jen“ činoherců a hudebníků, nechť je to tedy pouze činoherní a hudební přehlídka. Pokud zůstane přehlídkou mezidruhovou, už podle názvu vzájemně se tedy mezi druhy inspirující, zajistíme tím setkávání „všech“ a „napříč“.

Podle posledního ročníku si myslím, že JH hodně omládnul. Kdyby už neměl být tím, čím je teď, určitě bude chybět. Začne nám chybět ta různorodá sklizeň, kde se dá uvidět všechno, co se za rok (potažmo dva) urodilo. Budeme tedy zakládat přehlídku novou, pestrou jako je Hronov teď? Trochu si myslím, že je to kvůli výběru „činoherních“

kusů, kvůli nominacím a doporučením, kvůli novinkám, které před dvěma roky nebyly. Návrat k činoherní a hudební přehlídce by asi leďacos řešil, ale jen abychom s vaničkou nevyhlili i dítě.

JARKA HOLASOVÁ
ZUŠ F. A. ŠPORKA, JAROMĚŘ

vé podhoubí pro všechny druhy divadla. Jestli ale v Hronově o mezidruhovou přehlídku nemají zájem samotní organizátoři, neměla by se přesunout mezidruhově do jiného města (?) Ale také celostátní přehlídka činoherního divadla už jedna existuje (?) Přehodit tyto přehlídky by znamenalo uskutečnit Hronov

Celostátní mezidruhově přehlídka v Hronově je pro mne jedinečná právě mezidruhovostí. Můžou se tu potkat nejrozumnější divadelníci, navzájem se inspirovat a poznávat i jiné divadlo, než kterému se sami věnují. Přicházet na chuť všem druhům divadla od pohybového přes loutkové, studentské, činoherní, venkovské až po scénický tanec, dětské divadlo a experiment a ještě mít zahraniční ochutnávku. Nebo naopak zjistit k některým druhům svou nechuť, ale nejdřív mít možnost vše zhlédnout... Pokud se z Jiráskova Hronova stane opět pouze činoherní přehlídka, pro mě půjde o krok zpátky a těžko se bude znovu nalézat takto

jako činoherní přehlídku v květnu a Volyni jako žatvu v srpnu (?) Při psaní odpovědi na anketní otázku mně naopak vylézají jen a jen další otázky. Jezdilo by tolik (nejen) mladých lidí na Jiráskův Hronov, pokud by šlo pouze o činoherní přehlídku? Nejezdí divadelníci na akci právě za možností vidět co možná nejpestřejší program – ze všech inscenací, které se čerstvě urodily?

LENKA HULÁKOVÁ
ODBORNÁ PRACOVNICE ARTAMA

Mezidruhovost na festivale Jiráskův Hronov dává účastníkům možnost širšího rozhledu v oboru. Je to vý-

zva k toleranci různých divadelních vyjádření. Snahy vybudovat přehlídku jen určitých druhů divadla mě přesvědčují o tom, že té mezidruhovosti bylo ještě málo, že jsme my divadelníci stále uzavřeni ve svých oborech a že nám zatím není přirozené svobodně se vyjadřovat bez toho, aniž bychom museli volit,

na budování zázemí, které by onomu překračování hranic odpovídalo. A mám na mysli zejména hrací prostory, které mnoha inscenacím spíš ubližují. Pro mnohá představení z Písku, Ústí nad Orlicí nebo Chrudimí je Jiráskovo divadlo vraždou a Čapkův sál umíráním, a platí to i pro ledacos z Děčína a odjinud.

a chtějí, je asi na místě. A pokud je to otázka peněz, vlastně mě překvapuje, že už na Hronově dávno není vedle ČEZ arény RWE arénka, vedle Vodafone stanu T-Mobile stage, že v České televizi jsou k vidění minuty takřka odkudkoli (Karlovy Vary, Jihlava, Zlín, Plzeň, Uherské Hradiště...) a evropsky významný Hronov (stejně jako evropsky významné DER Hradec Králové) takovou mediální platformu nemá. A při tisících souborů je u nás aktivních divadelníků asi mnohem víc než aktivních filmařů, možná i víc než aktivních filmových fanoušků. Pak by se možná našly i finanční toky pro Hronov, potažmo amatérské divadlo vůbec. A proto zpět k věci: Jiráskův Hronov má zůstat mezidruhovou přehlídkou, když už se k tomu dopracoval, musí ale připravit odpovídající zázemí inscenacím opravdu všech divadelních druhů.

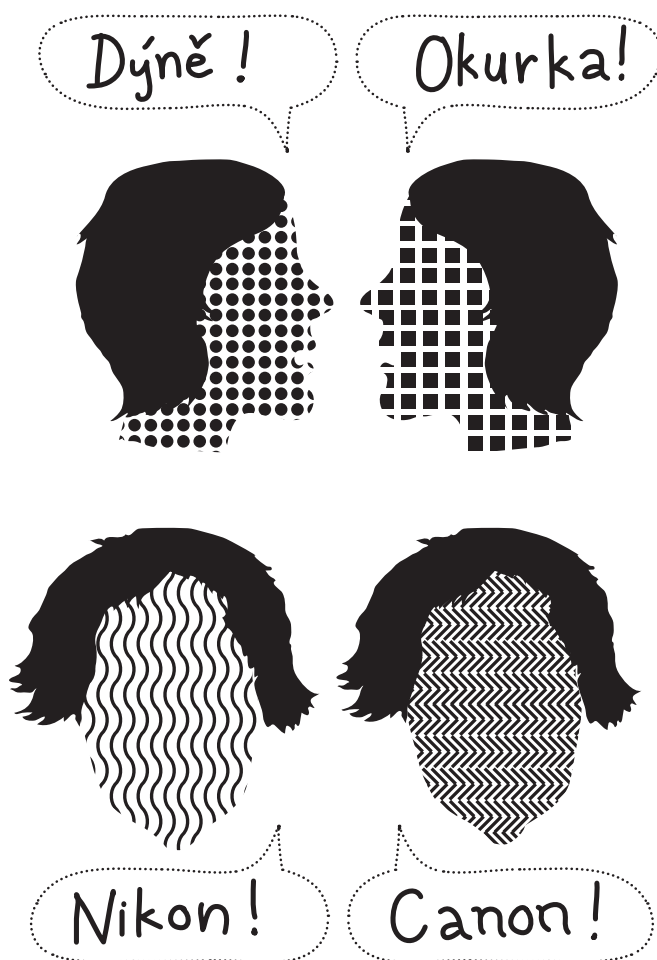
ŠTĚPÁN MACURA
NÁCHOD, DREJG/DRED

Domnívám se, že není možné vrátit Jiráskův Hronov do podoby vrcholné přehlídky pouze činoherního a hudebního divadla. Současné divadlo v Česku i ve světě má mnoho podob, a dokonce je i těžké definovat, co je činohra. Už několikrát se stalo, že inscenace postoupivší z národní přehlídky činoherního divadla nebyla činohrou o nic víc než třeba inscenace z Mladé scény. A nevím, proč bychom měli z oficiálního programu Jiráskova Hronova vylučovat třeba nejlepší loutkářské inscenace nebo různé menší performativní útvary, oslovující diváky jinými než čistě činoherními prostředky.

Kromě toho si myslím, že každý druh amatérského divadla u nás má svou vrcholnou národní přehlídku, činohru nevyjímaje. Inscenace oceněné na národní přehlídce získávají laureátství ve svém druhu pro ten který rok a tím jejich soutěž končí. Hronov by měl být svátkem amatérského divadla v celé jeho šíři, protože právě ta šíře je největší devizou českého amatérského divadla.

ALENA ZEMANČÍKOVÁ
REDAKTORKA ČRO

Jiráskův Hronov má zůstat mezidruhovou přehlídkou, když už se k tomu dopracoval.

jaké prostředky použijeme a do jak moc populární divadelní kategorie spadneme.

JANA MACHALÍKOVÁ
PEDAGOŽKA, TRENÉRKA IMPROLIGY

Jestli ono není matoucí to Jiráskovo jméno v názvu (To není výzva k přejmenování JH!). Jiráskův Hronov je dnes v podstatě tam, kam velmi opatrně rok za rokem, krok za krokem směřoval. Je mezidruhovou přehlídkou, konfrontuje, vyvoluje, vyvolává vášně i debaty. Všem, kdo na tom mají podíl, za to díky. Při tom pozvolném překračování hranic ale Hronov (Jiráskův) zapomněl

A neměl by být problém existující hronovské prostory (třeba ty četné industriální nebo openairové) na deset dnů nachystat k tomu, aby se v nich dařilo i absolutnímu experimentu, aby byl na Hronově i site-specific, aby se v komorním prostoru dala odehrát komorní loutkářna i ve čtyřech dnech po sobě, když ji z její hronovské adresy už nebude muset vytlačit jiná postoupivší inscenace. To ale znamená rezignaci na možnost, že všichni uvidí vředy všeho, co na Hronov přijede. Model základní řada (cca 2 inscenace za den) pro všechny, inspirativní, volitelné, profilující inscenace třeba po desítkách pro ty, kdo přijdou

Co se zvukem na divadle VI.

Dramaturgie zvukové složky v užším slova smyslu a jiné zvukové situace

V prvním článku jsem se zmínil o dvou rovinách dramaturgie zvukové složky. Až dosud jsem se zabýval tou první, nyní je čas se podívat na onu, neméně důležitou, druhou rovinu.

Mám na mysli „dramaturgický mikrokosmos v každém tvůrci spolupracujícím na studiu dané inscenace. Je to otázka vnitřní práce a konec konců i kázně každého tvůrce – interpreta. Je to tedy princip myšlení každého herce při budování a realizaci konkrétních dílčích výstupů, situací atd. A to nejen v mluveném projevu, ve vztahu k vedení loutky, ale také v případech, kdy herci sami vytváří zvukový (hudební) „průvod“ v inscenaci.“

Nebojme se používat záznamová zařízení už ve zrodu naší interpretace.

Stojí-li před námi úkol interpretovat něčí dílo-text, hudbu, choreografii a má-li náš výkon mít onen punc authenticity-uvěřitelnosti a zároveň získat tolik potřebný nadhled nad daným „problémem“, nevyhneme se cestě, která snad zdánlivě s naším interpretačním výkonem tady a teď nesouvisí, ale věřte, že bez ní bychom se snadno stali „kořisti“ vlastní snahy o výraz či brilantní techniku (v případě třeba tance nebo hudby). S takovýmto výrazem snadno přijde hrnutá exaltace a technickou technikou dříve či později bezduché hrnutí pohybů či not. Potřebujeme si projít cestu od analýzy k tvorbě. Jedná-li se o autorský úkol, nebude tato cesta tak dlouhá, protože už to základní víme – vymysleli jsme si to. Ale i tak musíme vědět, *proč něco dělám a co tím dělám*, a hlavně *jak to udělat*, aby to znamenalo to, co chceme.

Znamená to rozebrat vše na části a kousíčky – jednotlivé notičky, slovíčka – a pak s hledáním motivací, témat, důvodů atd. vše hezky poskládat zpátky. Vypadá to šíleně, ale takováhle práce je hrou a radostí – chrlení nápadů na tzv. první dobrou dělá divnou pustinu, hlavně v nás.

Zacházíme se zvukem, textem a pohybem – tedy významy na časové ose v rytmech, intonacích a gestech. Nerezignujeme proto na co nejpřesnější pojmenování každého dílčího

kroku. Ptejme se sami sebe, jestli tenhle popis opravdu vyhovuje danému významu, jestli náš výraz zní dobře jenom nám. Štěstí, radost, veselost, úsměvnost, žal, pláč, smutek, truchlení, deprese atd. Co slovo, to jiná emoce, jiný výraz, jiný význam. Dobrou dramaturgii, nejen zvukové složky, v globálním hledisku inscenace realizujeme těmito detaily, barvami, časy. Nebojme se používat záznamová zařízení už ve zrodu naší interpretace. Mimocho-

dem pro instrumentalistu či tanečnicka je i zrcadlo velmi potřebnou pomůckou. Není ke zhlížení se, ale k pochopení sama sebe, stejně jako audio či video záznam. Pracujme tedy na co nejdětalnějším a nejpřesnějším pojmenování úseků jednání dramatické postavy, kterou s lout-

kou nebo bez ní tváříme. Touto cestou nabývá interpret tvůrčí energii a může se tak o ni podělit dále – přímo s divákem, nebo s loutkou a pak s divákem. Nezasťírám, že je to cesta náročná, ale toto jsou ty úkoly, kterými interpret také roste. Tato cesta vede k porozumění tématu i sobě, jistotě, radosti, k věrnosti interpretace. Z hlediska vnitřní dramaturgie zvukové složky se to tedy týká hercova mluveného (zpívaného) projevu, jeho práce s loutkou, scénografií, hudebním nástrojem (i jako výtvarným artefaktem), při tvorbě zvukového materiálu, neboť vše zmíněné má vždy nějaké zvukové možnosti výrazu (vyjádření) a může být nositelem divadelního významu.

Rád bych ještě připomněl jednu důležitou součást této cesty k tvůrčí interpretaci – bez ní by to opravdu nešlo. Je to představa. Indické přísloví praví, že „představa je obnažený meč“. Těžko můžeme zvládnout z našeho interpretačního pohledu něco, co si nedokážeme představit. Představu si utváříme a „vybrušujeme“ její kontury pokusem, jeho následnou kontrolou-analýzou, na jejímž základě vylepšíme představu, a dalším následným pokusem. Chce to trpělivost, ale takto vytvářená a zdokonalovaná představa vede k lepšímu „fungování“ naší senzomotoriky, psychosomatické jistotě – ke snadnější realizaci naší interpretace.

Na divadle s loutkou potřebuje herec-animátor, poznat loutku (materiál, předmět na loutku povýšený) z hlediska výrazových možností co nejhloběji. Každá má totiž jiné pohybové a zvukové možnosti. Některá vládne více pohybem (např. manekýn, textil), jiná více zvukem (marioneta na drátě, trubka), jiná oběma (manekýn z plastových trubek). Jedna z možností, jak tohoto

poznání dosáhnout, může být nalezení „zvukového příběhu“ loutky, ale samozřejmě i rekvizity. Vždyť nemusí jen tak někde být v roli nutné reálie a nic víc. Může být dalším výrazovým nástrojem.

Jak hledat „zvukový příběh“ předmětu – loutky

1. fáze

1. Různými poklepy, údery apod. musíme zjistit zvukovou intenzitu – abychom byli slyšet dál než do první řady. Ozvučování má velké možnosti, ale pak zvuk obvykle hraje odjinud, nebo musíme řešit technický problém, jak zvuk šířit z místa vzniku – samozřejmě, pokud to není záměr.

2. Musíme najít správný způsob rozezvučení – úder, fouknutí apod. Můžeme použít ruku nebo jiný předmět, nástroj. Třeba paličku nebo smyčec atd. Pozor, jiné předměty mohou vytvářet vzájemný vztah. K rozeznění může dojít loutkou samotnou.

3. Správnost volby předmětu – loutky – k našemu inscenačnímu záměru se potvrdí potřebnou (širokou) škálou zvuků ve střední dynamice. Záleží opravdu, co od dramatické

postavy, tedy loutky chceme. Toto za použití jednoho způsobu rozeznění. Jiné způsoby, údery atd. mohou přinést jiné škály zvuků.

4. V nalezené škále najdeme protiklady. Tedy zvuky, jejichž barevnost můžeme z hlediska zvukových možností naší loutky označit za protikladné.

5. Mezi protiklady může existovat střed nebo další výrazný zvukový charakter (protiklad).

6. Okolo těchto základních zvuků bude vždy několik jejich variant – odstínů.

7. Z hlediska charakteru nalezeného zvukového potenciálu a výrazu předmětu-loutky se pokusíme pojmenovat emoce, jež tyto zvuky mohou představovat.

8. Na základě tohoto pojmenování můžeme postavit jednoduchou zvukovou situaci.

9. Jiný způsob rozezvučení – tedy i jiný pohyb a jeho dynamika – přinesou další zvukové odstíny. Ve vztazích těchto zvuků vzniknou další emocionální proměny.

10. Sestavováním jednotlivých zvukových situací vznikne základní „zvukový příběh“. Základní proto, že ještě pořád nepoužíváme žádnou hudební stylizaci – formování zvuků do rytmických struktur apod. Pohybujeme se jakoby na bázi slov, nikoli vět či souvětí.

2. fáze

Hrajeme na předmět-loutku nezvukně, jen vykonáváme všechny pohyby, které by byly potřeba, ale nevyvoláváme zvuk.

Střídáme zvuk s tichem a fázujeme pohyb. Proměňujeme jeho dynamiku – tedy i dynamiku úderu, fouknutí apod.

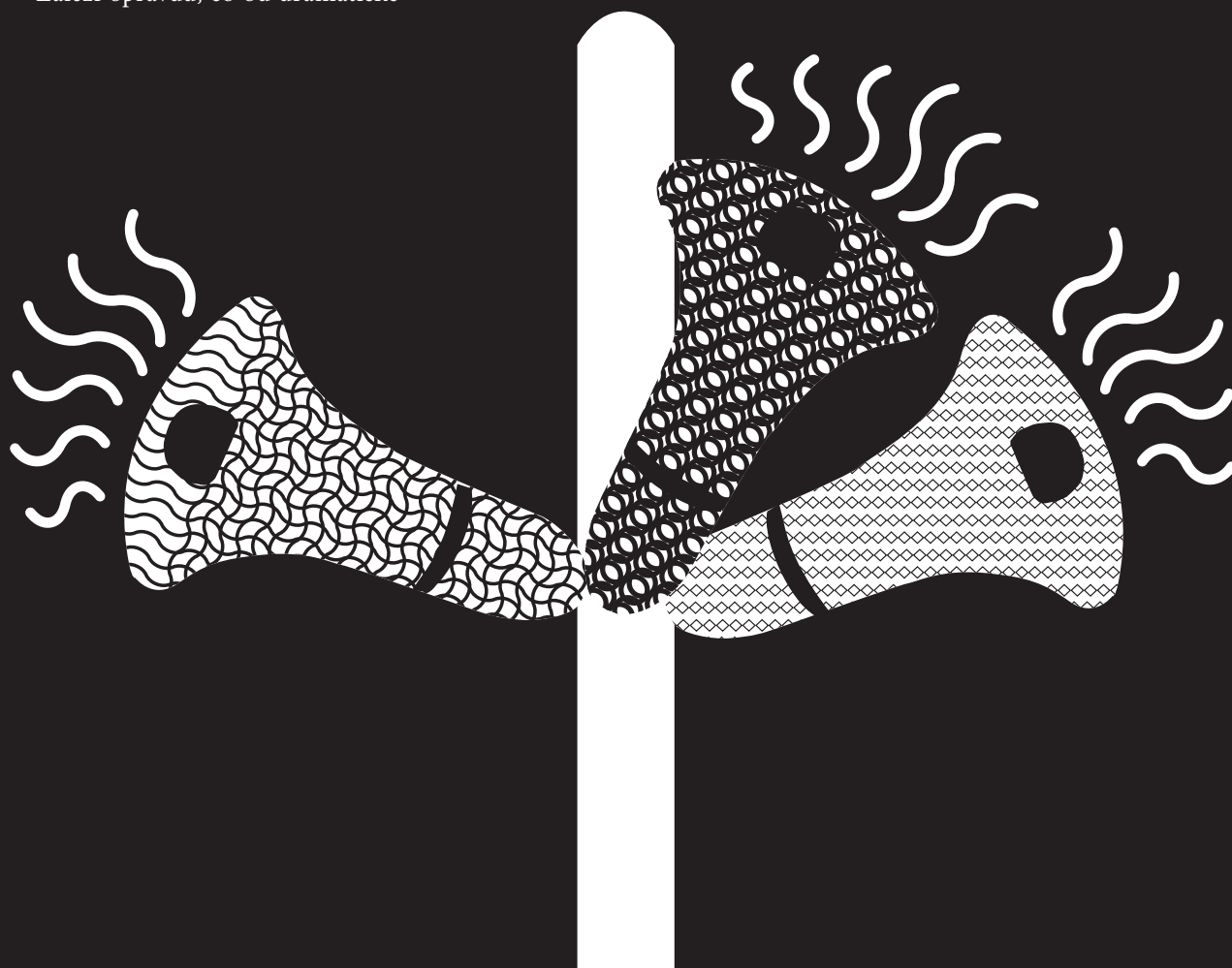
3. fáze

1. Zvukovou situaci prokládáme – proměňujeme – vlastním pohybem loutky.

2. Začneme komponovat zvuky do rytmických a eventuálně intonačních struktur – sestavovat věty, stupňovat emoce.

3. Touto cestou dojdeme až ke krajním polohám zvukového výrazu naší loutky.

Různými poklepy, údery apod. musíme zjistit zvukovou intenzitu – abychom byli slyšet dál než do první řady.

Výsledkem je „zrození bytosti“ – dramatické postavy, kterou, můžeme říct, že známe v její hluboké podstatě. Zároveň i takto můžeme

Světlo v sále
a zvuk nesou
něco, co se stalo
před tím, než
nastane hra.

budovat cítění fráze, schopnost fázování, jelikož vše vidíme od počátku a nekomplikuje nám to text. Dobrá schopnost fázování nám pomůže v jiných než tradičních divadelních prostorech, kde může nastat komplikovaná akustická situace.

Jiné zvukové situace

Nyní vám, milí čtenáři, popíšu tři důležité situace v práci se zvukovou složkou. Analogicky můžeme řešit všechny ostatní, na které při tvorbě inscenace narazíme.

Začátek inscenace

Co dřív, světlo, nebo zvuk? Má-li být vůbec nějaký zvuk. Je to otázka prostoru, žánru a toho, co následuje jako první scéna.

V tradičním divadelním prostoru máme možnost čarovat, neb jsme v místě k divadlu stvořeném, kde se očekávají určité „věci“. Do netradičního divadelního prostoru si můžeme hodně zařízení přinést, ale také můžeme vycházet z jeho potenciálu, koneckonců třeba proto jsme si ho vybrali a cizí prvky by ho částečně znehodnotily. V plenéru je buď světlo, nebo tma, a proto tam hrajeme a víme kdy a proč.

Máme-li jako výchozí bod světlo „v sále“, jeho pouhé zhasnutí vytváří startovací čáru. Tak tedy tma v sále.

Ozve-li se nejdříve zvuk a pak jde scénické světlo, vytvořili jsme zvukem status quo prostoru, popis pro-

středí, atmosféru situace, do které vstupujeme.

Jde-li nejdříve scénické světlo a po něm zvuk, budeme ho vztahovat k první dramatické postavě, která se nám v dramatickém prostoru objeví.

Světlo v sále zůstává a zvuk či hudba nastupuje do něj, pak tma v sále. Světlo v sále a zvuk nesou něco, co se stalo před tím, než nastane hra v dramatickém prostoru, nebo se děje právě teď na jiném místě, než pak bude zjeveno v dramatickém prostoru.

Otázka žánrová je jasná. V ryze hudebním divadle je domluvená, jako vstup do problematiky, předehra, a když tam není, již to samo o sobě přináší větší spád a navozuje tak velmi intenzivní vstup do děje. To koneckonců není z historie nic neznámého. Nikde také není psáno, že dnešní muzikál, tedy v pravém slova smyslu „pop opera“, musí mít nějakou předehtu. Nicméně pořád platí výše popsané významy, které světlo a zvuk ve vzájemné interakci přináší.

Konec dramatické situace a začátek nové

Zvuk – hudba – končí se situací. Je potřeba otevírat novou opět zvukem? Raději ne, není-li to nutné z nějakých daných příčin – princip leitmotivu postavy, změna prostředí nebo zcela odlišná dynamika následující situace, která potřebuje zvukovou „stopu“ či emocionální náboj vybudovat jinými než hereckými prostředky. Zde bude velmi výhodné střídát hudbu a ruchy či atmosféry. Je třeba hledat oporu v textu či herecké akci. Uhrané inscenace jsou často „uhrané“ inscenace a herci-loutky mají trochu smůlu.

Situace končí, zazní hudba a vstoupí dramatická postava. Čí je ta hudba? Jedná-li se o leitmotiv, patří postavě.

Situace končí, vstoupí dramatická postava a zazní hudba. Pak hudbu vnímáme také jako patřící dramatické postavě.

Ovšem pozor, vždy záleží na kontextu. Leitmotiv je dán. Vše ostatní se chová dle kontextu. Charakter situace ve vztahu k charakteru hudby. Může znít třeba teskná hudba a při-

cházející postava jedná zcela protiní. Pak to je atmosféra, emocionální popis situace, třeba předznamenání věcí příštích.

Emoce a ruch.

Je možné použít na divadle ruch jako vnitřní psychologii postavy, jak to třeba vidíme ve filmu? Určitě ano, jen však do té míry, než se projeví reálný 3D prostor. Záleží tedy hlavně na pohybu herců-loutek. To je to, co můžeme snadno ovlivnit. Technická zařízení a jejich „život“ ovlivníme hůře.

Závěr

Milí čtenáři, vím, že jednotlivé body všech popsaných okruhů je možné rozvést do hlubších detailů, ale těch variant je mnoho a je vždy dobře, pokud nám zůstávají nějaká tajemství. Máme aspoň co dále odhalovat. Berte, prosím, těchto šest kapitol jako úvod do určitého způsobu uvažování o divadelním zvuku a hudbě. Žádná inscenace nikdy nebude, naštěstí, nejdokonalejší na celém světě, protože ani my takovými nejsme. Divadlo potřebuje svobodu myšlení, proto tyto řádky nechtějí být principální pravdou o tom, jak dělat „věci“ správně. Jsou jen popisem jedné z možných cest, vedené touhou po autenticitě, uvěřitelnosti, tedy i poctivosti přístupu k řešení. Každý z nás má své oči, jen se nějak potřebujeme domlouvat.

S pozdravem všem „živákům“ i loutkám

VRATISLAV ŠRÁMEK

HUDEBNÍ DRAMATURG, AUTOR SCÉNICKÉ HUDBY,
PEDAGOG DAMU

Popelka Rakovník 2012 – jaká byla?

„Všechno začíná dramaturgií“ – tuto okřídlenou větu Aleny Urbanové jsme si na letošní rakovnické Popelce často připomínali. Zároveň se několik jejích posledních ročníků vracívalo konstatování, že po stránce dramaturgické jsme už „z nejhoršího venku“, že alespoň některé amatérské soubory si dokážou v (přiznejme si, že nevelké a často obtížně dostupné) nabídce existujících textů pro děti a mládež smysluplně vybrat, případně jsou i mocny solidních autorských výkonů z vlastní dílny. Hůře bývalo po stránce režijní. Rozhodl jsem se tedy krátce zamyslet nad tím, jak se ohledně dramaturgie a následné realizace dramaturgické volby v režijním uchopení dařilo na Popelce léta Páně 2012.

Pohádka jako záminka

Tou nejsmutnější variantou pohádkové dramaturgie je ta, v níž pohádka de facto nikoho nezajímá. Zbyla z jakéhosi zvyku, že když se hraje pro děti divadlo, tak by mělo nějakou pohádku vyprávět. Očekává se

ostatně, že dětský divák základní repertoár pohádkových „šlágrů“ zná, tudíž se vyrovná s chybějící logikou i motivacemi a sám si vnímaný příběh poupraví v duchu hesla „nehodící se škrtněte“. Šípková Růženka Lubomíra Feldeka, ke které si soubor

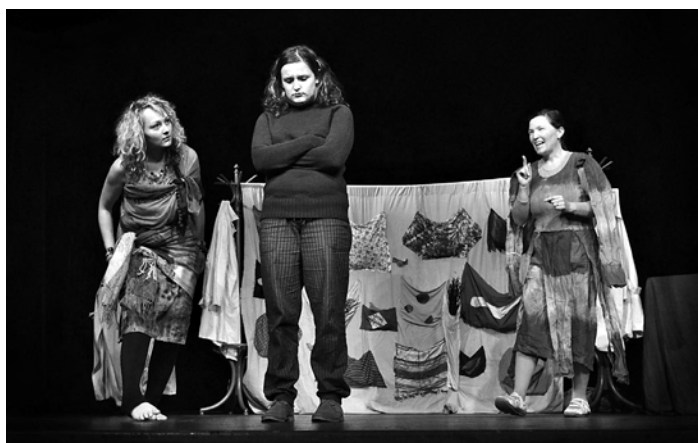
DS Tyl Čelákovice dopsal ve stejném duchu **Tři přadleny**, je scénka, která využívá kostu známé pohádky k rozehrání parodické scénky, hodící se řečneme do silvestrovského programu – hrát takový text dětem je vcelku omyl. **Červená karkulka** brněnského Divadelního studia V je pak zvrhlým plodem svatého pedagogického nadšení: z dojmu, že inscenace pro děti si žádá hlavně interaktivitu a písniček, se pak obojím výsledný tvar zahltí natolik, že pohádka samotná zcela zanikne. Co mohla být přijatelná dvacetiminutovka, je roztaženo do hodinového eintopfu, který vyvrcholí nepochopitelnou scénou, v níž herci přemlouvají děti, aby vlkovi něco zazpívaly či zarecitovaly a tím jej donutily opustit babič-

Tou nejsmutnější variantou pohádkové dramaturgie je ta, v níž pohádka de facto nikoho nezajímá.

↑↑ Hynkovo hravé divadlo Litoměřice – Fimfárum ↗ DS Tyl Čelákovice – Šípková Růženka + Tři přadleny
↑ DS Tábor – Měla babka čtyři jabka ↗ Symposion Třebechovice pod Orebem – Makaphovy dary 4× foto Ivo Mičkal

PŘEHLÍDKY A FESTIVALY

↑↑↑↑ Červiven, SPgš Krnov – Škola snů ⚡⚡⚡ De Facto Mimo Jihlava – Kája v cirkuse
 ↑↑↑ 1. neratovická divadelní společnost – Sněhová královna ⚡⚡ Divadelní studio „V“ Brno – Červená karkulka
 ↑↑ Divadlo Drak Hradec Králové – Děvčátko se sirkami ⚡ Most, Divadlo rozmanitostí – Pohádkové město
 ↑ Host přehlídky – Kabaret na cestách aneb Všechny konce světa ⚡ Porota při rozborovém semináři 8× foto Ivo Mičkal

činu postel. „*Koukal jsem na Červenou karkulku, ale viděl jsem pohádku o tom, jak pejsek s kočičkou upekli divadlo*“, shrnul výstižně porotní kolega Horký.

Směr správný, ale...

Bylo ovšem i lépe. **Škola snů** krnovských Červiven nesla tradiční rysy inscenací tohoto souboru – velmi zajímavá, objevná a osobitá dramaturgie, velmi rozpačitá režie. Dlužno dodat, že letos bylo na problém zaděláno už ve scénáři – koláž ze čtyř rozličných textů rozličných autorů, které se dramaturgická a režisérka rozhodla spojit v jediný celek, nemá potřebné významové propojení a trpí i tím, že jednotlivé příběhy jsou evidentně adresovány různým diváckým věkovým skupinám.

Eva Andělová sáhla ve své zdařilé dramaturgii pro Hynkovo hravé divadlo z Litoměřic po snad největší klasice moderní české pohádky – po **Fimfáru** Jana Wericha. Nešťastně ji však doplnila poněkud neústrojně přidanými songy V+W+J a hlavně zcela nelogicky vloženou pohádkou O veliké řepě. Především se ale (opět) ukázalo, že Werichovy pohádky, jejichž síla je spíše v jazykové bravuře, jemně ironickém vtipu a lehkém nadhledu nad tradičními pohádkovými zápletkami než ve výrazné příběhovosti, se nesnesou s obligátním žánrovým figurkařením, které je pro mnohé amatérské pohádkové inscenace bohužel typické.

Konečně pak **Kája v cirkuse** jihlavského De Facto Mimo je spíše libretem sloužícím ke komediálnímu a poloimprovizovanému rozehrávání jednotlivých scének – a ani ty nepropojuje touha nemocného Káji přece jen navštívit cirkus tak, jak by měl. Ale marná sláva – DFM je soubor muzický, sehraný, vskutku hravý, improvizace ostřílený a vtipný: při vzpomínce na situaci, kdy je saniťák oblečen v černém, což rodičům nemocných nedělá právě nejlépe, se směju ještě teď. Byť se mi zdálo, že tentokrát jihlavští na svou zkušenost a pohotovost spoléhají až moc a že jsem od nich pro děti viděl už povedenější inscenace.

Dobře si vybrat

Bylo i ještě lépe. Jestli se někdo snaží nad hlavou třímát prapor iluzivní amatérské činohry pro děti, nepokrytě usilující o „velký příběh“, je to Miroslav Král s 1. neratovickou divadelní společností. Letos jsme je prvně z Popelky doporučili na Jiráskův Hronov – a to přesto, že ani jejich **Sněhová královna** nebyla prostá výrazného operistického patosu. Ale zase – co do čitelné znakovosti, vysoké výtvarné kultury a (úspěšné) snahy emotivně zasáhnout dětského diváka jejich produkce nemají sobě rovné. Navíc Král projevuje dlouhodobě i dramaturgický vkus – dramaturgie Andersenovy pohádky z pera Ivy Klestilové patří jistě k tomu nejlepšímu, co na poli oné iluzivní činohry pro děti za několik posledních

desetiletí vzniklo. Něco podobného by se v žánru „mateřinky“ dalo říct o dovedně skloubeném pásmu Vlastimila Pešky **Měla babka čtyři jabka** – Josef Konrád s volbou tohoto textu pro DS Tábor rozhodně neprohloupil, a navíc velmi dobře odhadl možnosti i limity svého souboru.

Dobře si napsat

To nejlepší nakonec – pro Symposium Třebachovice pod Orebem napsala Jiřina Krtičková na motivy afrických pohádek hru **Makaphovy dary**. Spojila v něm trojici pohádek (dle evropských měřítek spíše bajek) rámcem, který neplní pouhou tradiční, utilitárně propojující funkci. Naopak – rámcový příběh, v němž je vypravěč Makapho okrádán chytivou Stařenou, je paradoxním zrcadlem příběhům vloženým. Neboť ten, kdo vypráví o potřebě obezřetnosti a jasněho vidění věcí, se sám nechá podvádět. Spojení chytrého původního scénáře s prostým, ale velmi stylově čistým výtvarným řešením a úsporně přesným herectvím se postaralo o nejpříjemnější překvapení letošní Popelky.

Podtrženo a sečteno – z osmi soutěžních inscenací jsme rovnou polovinu nasměrovali k Jiráskovu Hronovu. Věc to věru nebývalá – až by se zázrálo, že si letos pro Popelku princ opravdu přijel.

JAN ŠOTKOVSKÝ
DRAMATURG

Z osmi soutěžních inscenací nasměrovala porota rovnou polovinu směrem k Jiráskovu Hronovu.

Devět dnů venkovského divadla ve Vysokém

Čtyřicátý třetí ročník Krakonošova divadelního podzimu – národní přehlídky venkovských divadelních souborů vyhlašované Svazem českých divadelních ochotníků – nabídl letos ve dnech 12. až 20. října devět soutěžních představení, tři hostující včetně závěrečného Tanečního divadla BUFO Martina Packa (ten je rovněž choreografem vysocké inscenace Malované na skle, s níž půjdou do soutěže patrně příští rok), vystoupení výběru z Pohárku SČDO, čtyři obvyklé semináře (KDP mladým s Milanem Schejbalem pro dvanáctku gymnazistů ze Semil, půdičku Rudy Felzmanna, rozborový seminář s porotou v loňském složení – F. Laurin jako předseda, Máša Caltová, L. Lážňovská, L. Vrchovský a J. Vosecký, každodopolední tematický seminář s Františkem Zborníkem), nedělní odpolední besedu s profesionálními hosty. Tentokrát jimi byli režisér František Laurin a jeho dcera Sabina. Milan Schejbal pořad zasvěceně moderoval.

Vzácní hosté

Přehlídku navštívila řada vzácných hostů. Po Milanu Uhdem a Pavlu Dostálovi přijel další ministr kultury, tentokrát ministryně, paní Alena Hanáková. Naopak letos nedorazil první místopředseda Senátu Přemysl Sobotka, který přehlídce poskytl osobní záštitu. Zatímco v nížině panovala inverze, v podhorském Vysokém bylo zejména ke konci teplo až nevídané. Nevím,

zda hospůdka v divadle na to trochu nedoplatila, neboť jak říká předsedkyně přípravného výboru Svatka Hejralová, při teplém počasí konzumace a také tržby vážnou. Přehlídka má rozpočet 610 tisíc, z toho dotace z veřejných rozpočtů včetně MK činí 247 tisíc, výnos ze vstupného 200 tisíc, partneři dali 125 tisíc, příjmy z reklamy 20 tisíc, další příjmy 18 tisíc. Největšími výdajovými položkami jsou věcné náklady a pobyt

souborů a propagace (celkem 310 tisíc Kč). Je zřejmé, že přehlídka počítá s příjmy ze vstupného a jistě proto přivítá možnost hrát jednu inscenaci odpoledne a večer. Přesto z devíti soutěžních představení se dvakrát nehrálo každý den, pouze v sobotu, pondělí (jedno ranní pro školy), úterý, čtvrtek a pátek, z toho sobotní, úterní a čtvrteční byly komedie.

Systém výběru

Soutěžní představení byla vybrána z nominací (7) a doporučení (6) z následujících postupových přehlídek: Miletínské divadelní jaro, Sněhový Brněnec, Žlutické divadelní léto, Hanácký divadelní máj, Klicperovy divadelní dny v Sadské, přehlídka venkovských divadel Trhové Sviny, Divadelní sešlost Boleradice, Josefovské divadelní jaro, Třeštské divadelní jaro. Programová rada je složena z pořadatelů a zástupců porot jednotlivých přehlídek. Hlasování bylo elektronickou cestou a rozhodla prostá většina hlasů. Přehlídky mají podobný systém jako postupy na Divadelní Volyni (5 inscenací, v porotě musí být jeden ze seznamu) a mají právo nominovat. Jinak se setkávají s podobnými problémy, např. podle slov předsedy SČDO Josefa Hejrala se obtížně kontroluje počet inscenací v případech, kdy přehlídka sbírá výběr na dvě přehlídky zároveň. Na rozdíl od Volyně, i kdyby všech devět přehlídek nominovalo, počet míst ve Vysokém to stačí pokrýt. Zatímco ve Volyni je na 16 míst 18 postupových přehlídek.

Žánrové rozpětí přehlídky nevybočovalo ze standardu minulých ročníků, tedy z devíti inscenací bylo pět komedií a čtyři jiné žánry. Musím však konstatovat, že přehlídka, která nabídne inscenace Měsíčního běsu Richarda Kalinoskiho, Klimáčkova Komunistu či McDonaghovy Krásky z Leenane, je rozhodně přehlíd-

Žánrové rozpětí přehlídky nevybočovalo ze standardu minulých ročníků, tedy z devíti inscenací bylo pět komedií a čtyři jiné žánry.

↑ Zahájení Karkonošova divadelního podzimu Foto Ivo Mičkal

kou zajímavou, a to bez ohledu na to, zda všechno bylo na Oscara. Kladem byl rovněž návrat k Tylovi, byť v podobě Tylovi na hony vzdálené. Mezi účastníky bylo nejvíc štamgastů, tedy souborů s opakovanou účastí. Nováčkem byl pouze soubor Heřman z Heřmanova Městce. Fakt, že na jevišti převažovali mladí, svědčí o tom, že venkovské divadlo žije a že má budoucnost. A to je jednoznačně radost.

Myslím si, že i přes obavy pořadatelů, že fakt neúčasti matadorů, jako jsou soubory z Boleradic, Žlutic, Ořechova, může negativně ovlivnit úroveň přehlídky, byl letošní KDP přehlídkou více než slušnou.

Od společenského významu ke komediální linii

Co tedy letošní rok přehlídky přinesl? Zajímavou dramaturgii, dobré herecké výkony, problémy v režijním uchopení. Dokonce ve dvou případech se soubory pokoušely obejít se bez režiséra, jeden z nich (Morkovští) cimrmanovsky blafoval, že je jejich režisérka řídí z Vídně. Jako vždy to byla slepá ulička. Potěšil režijní výkon Tomáše Hradila, absolventa Kurzu praktické režie. Překvapila Štítina, jejíž Dokonalá svatba se vydařila ve všech složkách. Pouze dvě inscenace lze označit za problémové, z toho byla jedna nominace. Ať však hodí kamenem ten, kdo vždy bezpečně ví, kde je to správné kormidlo. Přitom zrovna v tomto případě šlo o velmi zkušenou a erudovanou porotu. Veřejně je však natírat nebudu. Jak řekl ve svém závěrečném slovu předseda poroty František Laurin: „Poslání letošní přehlídky je třeba chápat v oblouku od dramatických textů zásadního společenského významu ke komediální linii.“ Ostatně i mezi uvedenými komedii byly velmi dobré předlohy. Věnujme se jednotlivým soutěžním inscenacím přehlídky.

Úvodní večer se představil **DS SNOOP Občanské besedy, Opatovice nad Labem** s inscenací hry **Richarda Kalinoskiho Měsíční běs** v režii hostujícího Josefa Jana Kopeckého, pro něhož to byla

↑↑ Opatovice n. Labem, DS SNOOP Občanská beseda – Měsíční běs

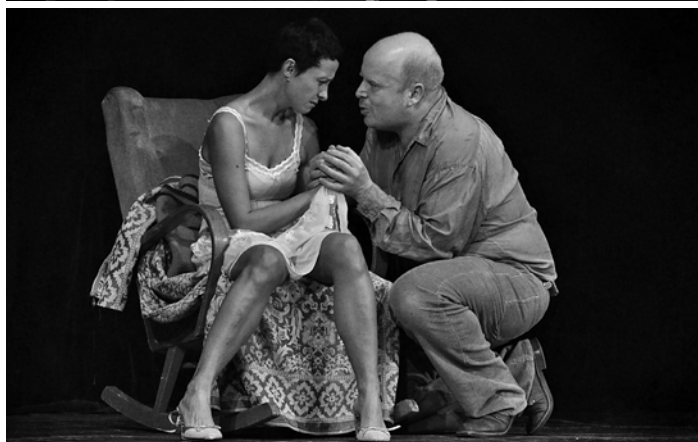
↑ DS ŠAMU Štítina – Dokonalá svatba 2× foto Ivo Mičkal

už druhá inscenace letošní sezóny, která se dostala na celostátní přehlídku (Ucho bylo uvedeno ve Volyni). Jedna z nejlepších her současné světové dramatiky o bolestném osobním vyrovnávání se s minulostí, hledání a nalézání cesty ze samoty, z odloučení, která upozorňuje na genocidu arménské menšiny v Turecku (ČR ji za genocidu neuznalo, na rozdíl od jiných zemí), byla inscenována zajímavě a mohla se opřít o dobré až mimořádné herecké výkony,

zejména v osobách představitelů manželského páru. Ty vyvážily dokonce i handicap v obsazení role Arama typově starším mužem (autor jej charakterizuje jako jedenadvacetiletého mladíka), představitel Vincenta lépe zvládá polohu sirotka nacházejícího zázemí než vypravěče svého vlastního životního příběhu. Inscenace jako celek byla více než dobrým vykročením do přehlídky. Toto konstatování však úplně neplatí pro v pořadí druhou uvedenou inscenaci.

Poslání letošní přehlídky je třeba chápat v oblouku od dramatických textů zásadního společenského významu ke komediální linii.

PŘEHLÍDKY A FESTIVALY

↑↑↑↑ Morkovští ochotníci, o.s. – Jiříkovo vidění ⚡⚡⚡ Divadlo Prkno, Veverská Bítýška – Dámská šatna
 ↑↑↑ DS ě. Vojana Brněnec – Komunismus ⚡⚡⚡ DS Heřman Heřmanův Městec – Libra špiritusu možná Spiritus libri (aneb Vše je otázka priorit)
 ↑↑ DS Osvětové besedy Velká Bystřice – Máťový nebo citron? ⚡⚡ Klubová scéna TMA-divadla, Terezín – Blbec k večeri
 ↑ Rádobydivadlo Klapý – Kráska z Leenane ⚡ Porota 8× foto Ivo Mičkal

Morkovští ochotníci, o. s., uvedli **Jiříkovo vidění** s Marií Tesař jako autorkou, dramaturgyní i režisérkou. Základem je stejnojmenná báchorka J. K. Tyla, na niž odkazuje stejná struktura inscenace a pětice hlavních postav. Z jeviště zaznívá Tylův text, který je až bolestně aktuální. Mám na mysli morální poselství hry v rovině odmítnutí všemocnosti peněz a také představy, že svoboda je sama o sobě cesta. Je však pouze jejím začátkem. To, co inscenátory zradilo, je realizace klipovým parodickým stylem, v němž Morkovští mají zálibu. Připomínám např. loňskou inscenaci hry Václava Bártý Prach a broky. To, co unesla staříčká hra s jednoduchým dějem a možnou jednoduchou stylizací, však neunesl Tyl se svými výraznými dramatickými charaktery jednotlivých postav. Jistá antidivadelnost inscenace byla prostě v rozporu s Tylovou hrou. Výrazně absentuje dramaturgicko-režijní plán. Cimrmanovsky fiktivní Marie Tesař jí není a ani nemůže být.

Další v pořadí bylo **Prkno z Veverské Bítýšky s Dámskou šatnou Arnošta Goldflama**. Hra vznikla jako poděkování autora herečkám Klicperova divadla v Hradci Králové a vypovídá o zvláštním divadelním i lidském fenoménu. Nedramatická látka, v níž absentují dramatické situace, dává možnost čtyřem herečkám ukázat svou osobitost i komediální nasazení. Prkno má typově vhodné a zároveň herecky dobře vybavené představitelky, které umějí zaujmout. Především je jí představitelka Trudy Eva Jakubcová s průběžným jednáním, z něhož jsou patrné postoje k tomu, co se děje. Některé situace však nejsou čitelné, včetně jednotlivých i mimoslovních prostředků. Jako by režisérovi Pavlu Vašíčkovi chyběl jednotící řád. Předmětem diskuse byl připsaný závěr, v němž inspicient oznamuje, že divadlo končí. Je to sice završení existenciální roviny inscenace, divadelní praktici však upozorňovali, že je to velmi nepravděpodobné z hlediska logiky divadelního provozu. O tom, že všechno nefungovalo, jak mělo, svědčí slova Rudy Felzmana, že takové šmírácké divadlo si zrušit zaslouží.

V pondělí jsme měli možnost zhlédnout inscenaci hry **Wiliama Klimáčka Komunismus** v podání **DS Eduarda Vojana z Brněnce**. Modelová hra na půdorysu jedné rodiny, již prorůstá strach a která se musí vyrovnat s minulostí otce, někdejšího agenta StB, ukazuje na zrůdnost minulého režimu. Jak je důležité si to neustále připomínat, dokazují i reakce mladých, kteří už to na vlastní kůži nezažili. Autor ji napsal na objednávku Juraje Kukury pro bratislavské divadlo Aréna s tím, že hlavní role otce a matky hráli Kukura a Zdena Studénková. Autor se nevyhnul jisté schematičnosti, která nutí postavu jednat v rozporu s logikou vývoje. Jistá nevěrohodnost tak může vést až k plakátu. Režiséři hry sice toto nebezpečí umenšili škrtly, přesto mnohomluvnost zůstala. V režijní práci s herci absentuje důraz na přirozenost a věrohodnost jednání. Jediná postava, které v tomto ohledu není co vytknout, je vyšetřovatel v podání Dušana Blažky. Je otázkou, zda pojetí postavy matky „svěťce“ je výhodné pro téma hry. Pochválit je třeba znakové zobrazení sebevraždy a scénografické vyřešení prostoru střechy v druhé části inscenace.

A pak přišel jeden z vrcholů přehlídky. Bez pochybností jí byla inscenace hry **Robina Hawdona Dokonalá svatba** v podání **DS ŠAMU Štítina** v režii Václava Bendy. Mimořádně kvalitní předloha, která se hraje v mnoha zemích. Nabídka více než dobrého textu využil soubor k inscenaci, v níž nechybí vystavěné situace s čitelnými pointami a gejzírem prostředků až po gagy, které vždy vycházejí ze situací a z postav. Našel dobré představitele především pro role Billa (Ondřej Benda) a Toma (Lukáš Vlček). Jejich partnerská souhra byla mimořádným zážitkem. Soubor si vybral verzi překladu Jana Šotkovského, připravenou pro Městské divadlo v Brně, která oproti smířlivému happy endu akcentuje odvahu ke změně životní cesty. Dámské party napsal autor lineárněji a také soubor je ztvárňuje spíše realisticky, i když např. představitelce pravé pokojské nechybí předpoklady pro komickou nad-

sázku. Je třeba pregnantněji tyto figury vyložit. Rovněž by prospělo zestručnění závěru s trochu zbytečným vysvětlováním známých faktů. Přes tyto výhrady šlo o inscenaci kompaktní ve všech složkách, která má všechny předpoklady být divácky velmi úspěšná, tedy i hojně reprizovatelná. Jak říká zákon dramatu, že je třeba střídát napětí s uvolněním, tak vedle vrcholů přicházejí obvykle i slabší časy.

Slabší chvíli si vybral jediný nováček **Heřman z Heřmanova Městce s Librou špiritusu, možná spiritusem libri (aneb Vše je otázka priority)**. V podstatě jde o dramatizaci tří povídek Miroslava Švandrlíka propojených rámcovým příběhem spisovatele a jeho protivné manželky. Jde o trochu hororové a trochu komické příběhy vražd a úmrtí jako následku jednání budoucích obětí. Pouze jeden příběh dramaturgicky vybočuje, neboť pojednává o smrti náhodné. Začínající soubor, v němž zbyli pouze dva zkušenější hráči, doplatil na nezkušenost a také na trochu chatrnou konstrukci inscenace (chyběly dramatické situace s definovanými vztahy postav, přičemž jejich jednání nebylo jasně motivované, logika příběhu nesměřovala k jeho vyvrcholení). Účinkování na národní přehlídce bylo jistě pro soubor velkým ponaučením. Lze tak soudit podle účasti části souboru na půdičkových diskusích a také podle toho, jak se pídili po informacích o seminářích. Můžeme jim jen popřát, aby našli odvahu a sílu dál pokračovat.

Ve středu večer se ukázal **DS Osvětové besedy Velká Bystřice s inscenací hry Patricka Haudecoeuira a Danielle Navarro-Haudecoeur Mátový nebo citron** v režii Tomáše Hradila. Předlohou je bulvární komedie, která podobně jako hry bez roucha či divadelní komedie čerpá z divadelního prostředí a dává možnost ve formě hry ve hře nahlédnout pod pokličku divadelní praxe. První částí hry je divadelní zkouška, druhou pak premiéra. Podstatnou informací je, že většina herců nejsou profesionálové, nýbrž amatéři bez zkušeností. Hra má dvě roviny

Jedním z vrcholů přehlídky byla inscenace hry Robina Hawdona Dokonalá svatba v podání DS ŠAMU Štítina v režii Václava Bendy.

Kráska
z Leenane
byla pro mne
v loňském
roce velkým
emotivním
zážitkem a mys-
lím, že na JH
uvedena být
měla.

– civilní polohy lidí obsazených do rolí a jejich jednání v rolích. Tomáš Hradil přečetl žánr či spíše žánry (každá polovina se hraje v jiném žánru) a pochopil, že jedinou ambicí hry je zábava. Pro zkoušku, která je rozehráním jediné dramatické situace, navymýšlel spoustu slovní, pohybové, zvukové i situační komiky. Dopládá však na to, že hra je v této části spíše konstrukcí, a také se mu nepodařilo odlišit opakující se situace tak, aby se opíraly o tematizaci figur. Patrně je to zejména na postavě Juliena. První polovina tendující ke grotesce se vleče, rozpadá se na jednotlivé výstupy. Druhá polovina, tedy premiéra bulvární komedie z 20. let, režijně i herecky vychází ze situací. Souboru se dařilo, o čemž svědčil i kontakt s publikem.

Další textově výbornou komedií byl **Blbec k večeri** Francise Vebera v podání divadla **Tma z Terezína** – režie Eva Andělová. Hra vychází z nejlepších tradic francouzské situační komedie, přičemž typ hlavního hrdiny Pignona použil autor také ve scénářích k filmům s Pierrem Ri-

chardem a dalšími. Naivní dobrák Pignon nepočítá s lidskou zlobou a poťouchlostí. Fanda Hos je určité vhodným představitelem hlavní role. Hraje s velkým hereckým nasazením a až s jakousi komediální posedlostí. Patrně větší cit pro míru by postavě neuškodil. Ostatní hrají své figury trochu obecněji, než hra vyžaduje. Chyběl rovněž přesnější temporytmus některých situací včetně jejich začátku a konce. Přesto díky Pignonovi lidské poselství přes rampu přechází. A to přesto, že délka představení hraného bez přestávky klade na diváka opravdu mimořádné nároky.

Poslední inscenaci **Krásku z Leenane** Martina McDonagha v režii Ladislava Valeše přivezlo **Rádobydivadlo Klapý**. Inscenace se v loňském roce s úspěchem zúčastnila Divadelního Děčína, odvezla si řadu cen a jen těsně zůstala před branami JH. Drsná tragikomedie z prostředí irského venkova je podobně jako autorovy další hry výborně napsaná a s úspěchem obletěla svět. Mavreen a její matka Mag mají panický

strach ze samoty a každá se snaží na úkor té druhé prosadit své právo na život. Jejich vzájemný vztah ztvrdl a ani jedna skutečnou šanci nemá. Na druhé straně jejich bolest a touha vybědnout z bezútěšného života vzbuzují i soucit. Zkušený Valeš udělal řadu razantních škrtů včetně závěru (patrně neměl škrtnout pouze motiv nalezeného tenisového míčku v závěru) a mohl se opřít o vyzrálý herecký kolektiv včetně své ženy Veroniky, která je profesionální herečkou. Ve Vysokém jí však Dana Cendrová v roli matky nebyla rovnocennou partnerkou. Nepomohl ani zvolený scénický prostor velkého jeviště. Soubor hraje většinou na malém prostoru v těsném kontaktu s diváky. Je to škoda. Pro mě osobně byla v loňském roce tato inscenace velkým emotivním zážitkem a myslím, že na JH uvedena být měla.

Ať žije 44. Krakonošův divadelní podzim v roce 2013.

LENKA LÁŽŇOVSKÁ
ŘEDITELKA NIPOS-ARTAMA

Národní přehlídka seniorského divadla v Miletíně 2012

V prodlouženém víkendu se ve dnech 23.–25. listopadu 2012 uskutečnila 10. národní přehlídka seniorského divadla v Miletíně na Královéhradecku. Byla příjemným setkáním osmi amatérských divadelních souborů, jejichž herci jsou nejméně z padesáti procent z divadelníků starších 55 let.

Páteční program

Přehlídku zahájil v pátek 23. 11. odpoledne místní divadelní spolek **Erben Miletín** s inscenací hry Jaroslava Koloděje **Dědeček aneb Musíme tam všichni...** zaobírající se komediální formou problematikou aktiv-

ního stárnutí a vztahy dětí, rodičů a prarodičů. **Divadelní soubor Domu kultury z Krupky** se představil se zdařilou inscenací náročné textové předlohy – hry Václava Havla **Odcházení**.

Sobotní program

Sobotní přehlídkový program otevřelo **Adivadlo z Havlíčkova Brodu** svou inscenací hry Pauly Vogel **Nejstarší řemeslo**, pojednávající o existenci služebnic lásky na sklonku života. Havlíčkobrodští přijeli do Miletína narychlo, aby zacelili programový výpadek, který nastal nechtěným odřeknutím účasti souboru Vojan z Libice nad Cidlinou z důvodů závažné zdravotní situace členky souboru. Libičtí měli dle původního progra-

mu uvést inscenaci hry Vladimíra Zajíce *Poslední mise*, která je věnována osudům sv. Vojtěcha, jedné z nejvýznamnějších postav slavníkovské Libice.

Sobotní program pokračoval autorským kabaretem Jiřího Cinkeise **MLČ. A když mluvíš, nežvaň!** v provedení souboru **Kocábka Chocerady**, jenž je kritickým pohledem na konání mocných a neuvádající blbost všeho druhu. Kuriózní a velice zábavnou podívanou zprostřed-

koval **Ženský amatérský spolek z jihočeské Homole** parafrází Foglarových *Rychlých šípů*, transformovaných režisérkou Stanislavou Kočvarovou do ryze dívčího prostředí a nazvanou **Rychlé šipky**. Vrcholem přehlídkového dne se stalo přestavení souboru *Vojan z Hrádku nad Nisou*, které uvedlo inscenaci hry Joa DiPietra **Potichu to neumím, jsem vášnivej aneb Famílie**. Hra řeší, ve zpola komediální a zcela vážné poloze, otázky soužití generace prarodičů a vnoučat a oprá-

něnosti rozhodnout se pro vlastní životní cestu.

Nedělní program

V neděli 25. 11. dopoledne vystoupil divadelní spolek **Proměna, o. s., REMEDIUM Praha** s inscenací **Vod' vás Pánbů!**, vytvořenou kolektivem souboru na motivy aktovek Ladislava Stroupežnického a filmu Otakara Vávry *Cech panen kutnohorských*. Desetičlennému hereckému kolektivu bude příští rok v součtu 777 let, byl tedy jednoznačně souborem

Vrcholem sobotního programu se stalo přestavení souboru *Vojan z Hrádku nad Nisou*.

↑↑↑↑ DS Na tahu při MKS Červený Kostelec – Aut. אאאא ADIVADLO Havlíčkův Brod – Nejstarší řemeslo

↑↑↑ Ženský Amatérský Spolek (ŽAS) Homole – *Rychlé šipky* אאא DS Vojan Hrádek n. Nisou – *Potichu to neumím, jsem vášnivej aneb Famílie*

↑↑ DS Domu kultury Krupka – *Odcházení* אא DS Kocábka Chocerady – *MLČ. A když mluvíš, nežvaň!*

↑ DS Proměna, REMEDIUM Praha, o. s. – *Vod' vás Pánbů!* א DS Erben Miletín – *Dědeček aneb Musíme tam všichni...* 8× foto Milan Strotzer

Odborná porota doporučila k účasti na Jiráskově Hronově Divadelní soubor Vojan z Hrádku nad Nisou s inscenací hry Joesa DiPietra Potichu to neumím, jsem vášnivěj aneb Famílie.

s nejstarším věkovým průměrem a jako jediný bez výjimky seniorský. Látku, kterou si k inscenování zvolil, by sotva mohl zpracovat bez toho, aby nalezl nosný inscenační princip, umožňující značnou míru nadsázky. Dlužno podotknout, že na to šel chytře a připravil podívanou, která více než potěšila.

Závěr přehlídky patřil **Divadlu Na tahu z Červeného Kostelce** a jeho inscenaci hry Josefa Berana **Aut**, která se zabývá tematikou soužití rodiny poznamenané postižením jedné z dcer autismem a právem autistické dívky žít co nejlépehodnotnější život navzdory svému handicapu.

Vždy po dvou odehraných představeních se konala tzv. Povídání o viděném. Tentokrát nikoliv formou obligátních rozborových a hodnotících seminářů, ale otevřené rozpravy členů hrajících divadelních souborů a lektorského sboru. Rozpravu zahájil vždy úvodní vstup některého z pověřených vystupujících souborů, který spočíval ve vyjádření toho, co bylo na představení zajímavé, ocenění hodné, co zaujalo v pozitivním smyslu slova, v druhé řadě pak byly pokládány otázky týkající se problematických stránek inscenace, nepochopení atp. K takto zahájené rozpravě se přidávali další divadelníci z auditoria tvořeného členy na přehlídce hrajících i nehrajících souborů. Až poté se ujímali slova členové lektorského týmu, který tvořili prof. PhDr. Jan Císař, CSc., prof. Mgr. František Laurin a PhDr. Milan Strotzer, který celou rozpravu moderoval. Takto zvolená forma Povídání o viděném způsobila bezprostřední zapojení četného auditoria a vstřícnou atmosféru, aniž by byly reflexe představení ochuzeny o odborné pojmenování pozitivních a sporných stránek inscenací.

Organizace přehlídky

O vstřícnou a pohodovou atmosféru celé přehlídky se postaralo město Miletín a kolektiv domácího divadelního souboru Erben v čele s Mgr. Radkem Fleglem, na

němž ležela tíha organizace přehlídky. Soubor Erben vytvořil příjemné klima pro konání přehlídky, jak v tzv. Sousedském domě, kde se konala představení, tak v dalším městském objektu v těsném sousedství Sousedského domu, kde byl k dispozici příjemný prostor pro ona Povídání o viděném. Nechyběla přehledná programová brožura přehlídky a další informativní materiály určené účastníkům. O každý ze zúčastněných souborů se staraly pečovatelské z řad miletínského divadelního kolektivu, které se rovněž postaraly o přivítání souborů, předání pozornosti a uvedení jejich představení. Miletínští připravili i jakousi obrazovou znělku přehlídky, jejíž projekce uvozovala jednotlivá představení. Známou melodii doprovázející znělku si pobrukovalo publikum s každým dalším představením hlasitěji a hlasitěji.

Přehlídku zahájil a také zakončil starosta města Miletín Bc. Miroslav Nosek, který také předal při slavnostním zakončení přehlídky čestná uznání a diplomy, udělené lektorským sborem alias odbornou porotou za nejlepší předvedené výkony – viz Výsledková listina v příloze. Odborná porota využila svého práva doporučit inscenaci k účasti na Jiráskově Hronově, festivalu amatérského divadla 2013. Doporučila Divadelní soubor Vojan z Hrádku nad Nisou s inscenací hry Joesa DiPietra Potichu to neumím, jsem vášnivěj aneb Famílie.

10. národní přehlídku seniorského divadla pořádal Divadelní soubor Erben, o. s., Miletín s podporou města Miletín a ve spolupráci s NIPOS-ARTAMA Praha. Finančně přehlídku podpořily Ministerstvo kultury ČR, Královéhradecký kraj, Město Miletín a šest sponzorů z místa a okolí.

MILAN STROTZER
ODBORNÝ PRACOVNÍK NIPOS-ARTAMA

Výsledková listina

10. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY SENIORSKÉHO DIVADLA MILETÍN 2012

Na návrh odborné poroty přehlídky byla udělena tato ocenění:

Čestná uznání

- OLDŘICHU KADOVI za roli Josefa Samce v inscenaci Dědeček aneb musíme tam všichni...
- RŮŽENĚ KNĚŽOURKOVÉ za roli Poštovní doručovatelky v inscenaci Dědeček aneb musíme tam všichni...
- LÍDĚ HONZOVÉ za roli Edny v inscenaci Nejstarší řemeslo
- MARII VALENTOVÉ za roli Věry v inscenaci Nejstarší řemeslo
- MÁŠE WEIGRICHOVÉ za herectví v inscenaci Mlč. A když mluvíš, nežvaň!
- ŽANETĚ BENEŠOVÉ za roli Catlin O'Hare v inscenaci Potichu to neumím, jsem vášnivěj aneb Famílie
- JANU SLADKÉMU za režii hry Potichu to neumím, jsem vášnivěj aneb Famílie
- JANĚ JANČÍKOVÉ za jevištní realizaci závažného tématu ve hře Aut

Zvláštní čestné uznání poroty

za představení Voď nás Pánbů! Divadelního spolku Proměna REMEDIUM, o. s., Praha

Diplomy

- JANĚ URBANOVÉ za dramaturgii a režii hry Václava Havla Odcházení
- JOSEFU BARTÁKOVI za roli Dr. Viléma Riegra v inscenaci Odcházení
- ERICE ANTOŠOVÉ za roli Ireny v inscenaci Odcházení
- SOUBORU ŽAS HOMOLE za inscenaci Rychlé šipky
- LUKÁŠI KRUPKOVI za roli Nicka Cristana v inscenaci Potichu to neumím, jsem vášnivěj aneb Famílie
- STANISLAVU KÁBELEMU za roli Franka v inscenaci Potichu to neumím, jsem vášnivěj aneb Famílie
- ALENĚ SOUČKOVÉ za roli Aidy Gianelli v inscenaci Potichu to neumím, jsem vášnivěj aneb Famílie

-MISTR-

Abychom mluvili stejnou řečí VI. aneb DDFS (dramatismus, děj, fabule, syžet)

Jaký byl váš nápad? Co, komu, proč a jakým způsobem jste napsali nebo právě píšete? Je to drama s dramatickými postavami, které jednají vůči jiným osobám a vytvářejí tedy dramatický děj? Jejich jednání je dramatické, protože se nacházejí v situaci, která již není únosná a ony se potřebují rozhodnout a svou situaci změnit...? Možná jste napsali něco nedramatického – nebo asociativního – nebo cokoli jiného.

V každém případě se hodí vědět, co je vnitřní a vnější dramatismus. O **vnitřním dramatismu** se mluví tehdy, děje-li se na scéně něco, co může člověk ovlivnit svým vnitřním rozhodováním a jednáním. **Vnější dramatismus** nikdo svým jednáním neovlivní. Například neovlivníte, že se na chodníku objeví desetimetrový žralok, který vás chce sežrat. Většina tzv. akčních filmů je založena právě na vnějším dramatismu.

Pojem **příběh** – události v časové posloupnosti se zápletkou – se v českém divadle příliš nepoužívá. Má kontinuální děj, bývá uzavřený a vyprávěný v syžetu.

Na druhou stranu se velmi používá **téma** (z řeckého thema) – doslova „to, co leží před námi“, co je předmětem pozornosti, dále pak **slovní uchopitelná část díla** (obsah je tématem podmíněn).

Děj nazýváme sousled událostí v díle. Většinou ho najdeme ve scénických poznámkách, může být složitý či jednoduchý, hlavní či vedlejší.

Fabule (z latinského fabula – vyprávění, bajka) je přirozený sled událostí, které se odehrávají v určitém čase. Chronologická řada toho, co si autor vymyslel (nejlepším dokladem jsou detektivní příběhy). Fabule je realizována syžetem.

Syžet (z francouzského sujet – námět, látka) je pak konkrétní zpracování děje a fabule, řídí fabuli i děj, není v sousledném čase, vypráví se určitým způsobem, jak si autor dle svého uměleckého cítění vymyslel – uspořádal. Může se odehrávat na přeskáčku, retrospektivně i jakkoliv jinak.

Na příkladu Gogolovy Ženitby si – velmi zjednodušeně – ukážeme, co je téma, fabule a co syžet.

Tématem jsou (mimo jiné) námluvy, zamilovanost, vypočítavost, opuštěnost.

Fabule je následující – staré paně Agátě tzv. ujíždí vlak, ráda by se vdala, i několik stárnoucích mládenců z Moskvy by se rádo oženilo. Všichni důvěřují dohazovačce Tekle, která má námluvy a sňatek zrealizovat. Ta se dostatečně snaží, dostane za své služby dobře zapláceno. Do všeho se ale, proti profesionálnímu plánu Tekly, vkládá škodolibý Kočkar, který ze všech sil touží oženit lenivého přítele Podkolatova. Jednotliví nápadníci se Agátě představují, nevěsta je však maximálně nerozhodná. A Podkolatov také. Ostatní „ženiši“ jsou manipulováni Kočkarem. Agáta si díky jeho intrikám vybere právě Podkolatova – ten však k oltáři nedorazí, i když jejich vztah vypadá nadějně. Agáta zůstává i nadále svobodná a smutná.

Syžet: Podkolatov si lebedí ve svém staromládeneckém pokoji. Vyzvídá na sluhovi Štěpánovi, jak to vypadá se ženitbou. Přijde přítel Kočkar, který se do námluv vloží... Atd...

Přečtete si Ženitbu, pobavíte se. Gogol byl mistr zkratky i v psychologii lidí.

Pokud jako divadelníci dáváte dohromady představení, zajímají vás vztahy postav, jejich gesta a pohyby, vytváříte grafické uspořádání na jevišti, vizualizujete vaši hru, která byla doposud zaznamenána v podobě slov na papíře. Vytváříte **mi-zanscénu** (z francouzského mise en scène – dát na scénu), vytváříte divadelní jazyk.

Pravděpodobně se věnujete období tzv. divadla malé formy. Proto vám tentokrát doporučím zalistovat v Analýzách Jana Grossmana (Československý spisovatel 1991, Praha), konkrétně v kapitole s názvem Svět malého divadla (1963): „Malé divadlo, malá forma – jsou vymezeny rozměrem sálu a velikostí souboru, nebo určitým repertoárem a jevištním stylem, nebo jsou především projevem nastupujícího mládí? (...) Malá divadla předvedla obecnstvu divadlo, které bychom mohli nazvat divadlem ve stavu zrodu. O divadle nelze nikdy mluvit jako o druhu, který „je“ nebo „existuje“, ale vždycky jen jako o druhu, který se stále rodí a stále děje (...) malá divadla spontánně opustila mnoho kanonizovaných látek a žánrů a začala pracovat s látkami a žánry, které nebyly pro divadlo prvotně určeny. (...) Dramaturgickým východiskem se staly prózy, písničky, vyprávění, literárně výtvarné montáže a náznaky; ale ve světě malého divadla se zrodila i zcela jedinečná pantomima, nový druh hudebního divadla,

O divadle nelze nikdy mluvit jako o druhu, který „je“ nebo „existuje“, ale vždycky jen jako o druhu, který se stále rodí a stále děje...

Nic
nepředstírejte,
hrajte sami za
sebe, vzkazujte
lidem, co
si myslíte,
nenapodobujte
obecné žvanění,
ukážte nám
z jeviště, jaký
je váš životní
postoj.

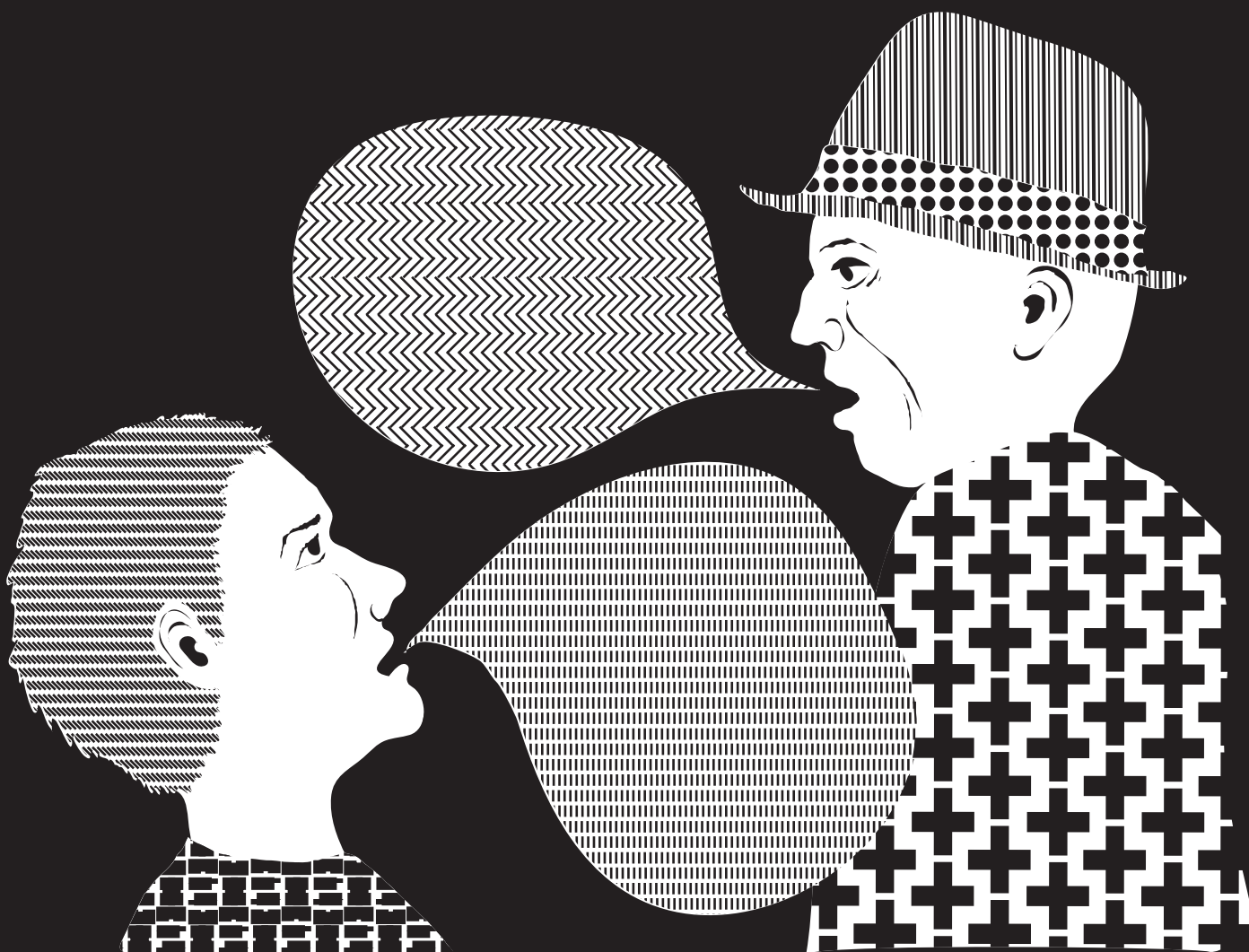
černé divadlo, které originálně slu-
žovalo tvorbu mimickou, výtvar-
nou a hudební. (...) Malá divadla
našla v těchto nekonvenčních for-
mách zdroj energie výsostně diva-
delní a dnešně divadelní. (...) Diva-
delnost znamenala názor a způsob
argumentace, bezprostřední odha-
lení konkrétní skutečnosti, proni-
kavé položení otázky, ofenzivnost
myšlení...“

Grossmanovy Analýzy si roz-
hodně přečtete, najdete zde užitečné
postřehy o herectví, režii a drama-
turgii, o výkladu textu – interpreta-
ci, o nacházení nového – aktuálního
– smyslu her.

Pište hry vlastní, interpretujte hry
staré, tvořte koláže, montáže i kom-
pilace, dělejte cokoli, co s vámi re-
zonuje, co vás těší nebo štve (nebo
dokonce obojí). Nic nepředstírejte,
hrajte sami za sebe, vzkazujte lidem,
co si myslíte, nenapodobujte obec-
né žvanění, ukažte nám z jeviště,
jaký je váš životní postoj. To jsou
vaše výhody – výhody, které si mo-
hou dovolit jen malá divadla a ma-
lé soubory. Jako tzv. profesionálové
subvencovaní státní pokladnou si to
již takto svobodně nikdy nedovolí-
te. Tímto uzavírám náš lehce teo-
retický seriál *Abychom mluvili stej-*

nou řečí. A jak říká Petr Pavlovský:
„Trocha teorie nikoho nezabije.“ To
je velká pravda. K té teorii přidejte
velký kus praxe, divadlo a zase di-
vadlo, hrajte před lidmi vaše diva-
dlo. Zlomte vaz!

KATEŘINA ŠPLÍCHALOVÁ MOCOVÁ
DRAMATURGYNĚ

České divadlo pro děti – IV

Věnováno památce kamaráda, českého divadelníka Alexeje Pernici

(12. 11. 1947–1. 4. 2007)

Náčrt historie českého divadla pro děti (DpD)

Ostatní pražská divadla hrající pro děti

Statutární (např. městská či státní) profesionální divadla, specializovaná na tvorbu pro děti (a mládež), která u nás do té doby žádná nebyla, se u nás začala zřizovat ihned po druhé světové válce. Postupně ale vznikala i divadla nestatutární, profesionální (agenturní) a amatérská.

Mimo statutární divadla nebo agentury (vykonávající ideologický dohled) nikdo profesionálně hrát nesměl, dokonce ani členové ND či nositelé titulu Národní umělec! Za amatéry pak ideologicky ručil vždy jejich zřizovatel, což mohla být ze zákona pouze tzv. socialistická organizace (společenská organizace politická, odborová, profesní atp.), kde se předpokládalo v jejím vedení vždy člen KSČ. Tak byl uplatňován článek 4 Ústavy ČSR (od 1960 ČSSR) o vedoucí úloze KSČ.

Agentury působily v Praze tři: Pragokoncert (celostátní monopolní agentura pro působení v zahraničí), Pražské kulturní středisko (PKS – tzv. Prkus) a Středočeské krajské kulturní středisko (SKKS). Ta třetí byla nejliberálnější, a proto si někteří pražští herci obmyslně dávali do občanských průkazů jako svá stálá bydliště rekreační objekty ve Středočeském kraji, aby mohli působit pod „zastřešením“ SKKS.

Pražská divadla produkující v letech 1948–1989 DpD mimo ÚLD a Divadlo S+H

(Z důvodů omezeného prostoru v AS jsem tuto kapitulu musel zkrátit na necelou polovinu rozsahu. U řady hesel jsem proto jejich text zcela vypustil s tím, že vše bude až v připravované knize.)

Dismanův rozhlasový dětský soubor

Divadlo bez opony Divadlo Evy Hruškové

Divadlo Feigle (ptáček): amatérské dětské židovské divadlo založené roku 1980 Vidou Skalskou (*1962, dnes Neuwirthovou) při židovské obci v Praze. Před rokem 1989 bylo pro židovskou mládež jednou z mála možností, jak se legálně scházet. Před každým představením bylo nutné oznámit akci na příslušném odboru NVP (komunistický magistrát) a požádat o jeho povolení, i když šlo o pohádku pro děti.

Kromě tradičních starozákonních námětů se divadlo inspirovalo i židovskými pražskými legendami. V jednoduchých příbězích zaznívaly židovské písničky, v češtině i v hebrejštině.

První premiéra byla *Ester* v roce 1981 na Židovské obci v Praze. Pak se *Ester* hrála téměř každý rok na svátek Purim, pokaždé trochu jinak: pouze děti, děti a loutky, někdy i pár dospělých herců – např. Petr Vacek z Ypsilonky, Tomáš Karger z divadla Kašpar nebo Vladimír Tausinger z Minoru.

Na svátek Chanuka – v prosinci 1982 – se hrál příběh o *Makabejských*, o rok později na svátek Šavuot příběh o *Mojžíšovi a Desateru*. Pro tuto inscenaci namaloval Jaroslav Róna kulisy a horizont s horou Sinaj. Hrál se také *O Stvoření světa*, *O Jonášovi s velrybou*, *O Abrahámovi*, *O Golemovi*, *O Mordechaji Maiselovi*.

Divadlo hrálo též inscenace zdramatizovaných pohádek od Ludvíka Aškenazyho a I. B. Singera.

Od roku 1983 mělo divadlo i živou hudbu a střídavě využívalo různé profesionální muzikanty – Ondřeje Ernyeie a občas Vladimíra Mertu.

Každý rok divadlo trochu obměňovalo staré inscenace a vytvořilo nějakou novou. Bylo to i proto, že děti v hledišti se moc neobměňovaly a než dospěly, chodily na dětské oslavy každý rok tytéž. Děti nechodilo mnoho (cca 50), rodiče se dost báli, zda nebudou mít ve škole problémy.

Divadlo Jiřího Wolkera Divadlo mladých pionýrů

Divadlo Strýčka Jedličky, jehož principálem byl Antonín Jedlička (1923–1993), vystupující pod uměleckým pseudonymem Strýček Jedlička. Herec, recesista, komik a imitátor, dětský herecký idol. Provozoval agenturní (PKS) profesionální skupinu hrající DpD ambulantně po celé republice. V Praze hrálo svá představení estrádního typu nejčastěji v Parku kultury a oddechu J. Fučíka.

Mezi divadelníky se těšil A. Jedlička malé vážnosti, ještě menší než ostatní herci hrající výhradně dětem. Také mu trochu záviděli, protože jako sólový imitátor a vedoucí komparsní skupiny pro dabing dokázal vydělat u filmu slušné peníze a jako divadelní podnikatel (v socialismu!) rovněž. Dovedl, jako nestraník, svérázně vyjít i s režimem: choval se i v civilu jako klaun, „infantil“, ale i „recesista“, kterého nelze brát vážně. Tuším, že k 65. narozeninám dostal titul „zasloužilý umělec“, kterého si velice považoval.

U dětí byl velice populární (jakkoli zlí jazykové tvrdili, že děti vlastně nenáviděl). Při představeních zval na jeviště děti z publika. Tam je sice „nemilosrdně“ ukázoval, ale pak s nimi improvizoval a vůbec měl snahu, aby ukázaly, co dovedou. Když, obvykle po pauze, před kterou se hrál nějaký jednodu-

Mezi divadelníky se těšil A. Jedlička malé vážnosti, ještě menší než ostatní herci hrající výhradně dětem.

chý příběh, vyhlásil, aby se hlásily děti na jeviště, mohli se malí diváci přetrhnout. Zažil jsem, že Jedličku před představením uplácel rodič s prosbou, aby jeho dítě bylo mezi těmi cca deseti vybranými.

Ivan Vyskočil by možná nesouhlasil, ale Jedličkovy improvizace měly všechny základní parametry tzv. dramatické hry, tedy naprosto nepřipraveného improvizovaného dialogu ad hoc vytvořených dramatických postav (Jedlička vždy na začátku určil dvě role, jednu pro sebe a druhou pro dětského partnera) v předem určené dramatické situaci. Dialog vyžadoval Jedličkův spolehlivý instinkt, koho z těch cca deseti dětí na jevišti k závěrečné improvizaci vybrat a zároveň suverénní pohotovost v extemporování.

Jedlička zpravidla řekl první repliku a pak už se pokračovalo. Nastávaly zcela nepředvídatelné situace, které někdy až braly dech. Příklad scény s asi desetiletým chlapcem: „Ty jsi předseda JZD a já jsem traktorista, potkali jsme na návsí: „Kam jdeš, předsedo?“ Načež hoch, zřejmě ze slušné protirežimní rodiny, replikoval: „Na komunisty!“ V sále vypuklo na první vteřinu hrobové ticho, ve mně by se krve nedořezal. V sále byli i chlapcovi rodiče a jistě i několik desítek uduvačů. Ve druhé sekundě Strýc zahlaholil: „Á, na komunistickou schůzi! Tam já du taky, pudeme spolu...“ A improvizovaný dialog šuměl vesele dál.

Antonín Jedlička byl, podle mých zkušeností, umělec skutečně zasloužilý.

Kleplovo rodinné divadlo Paraple

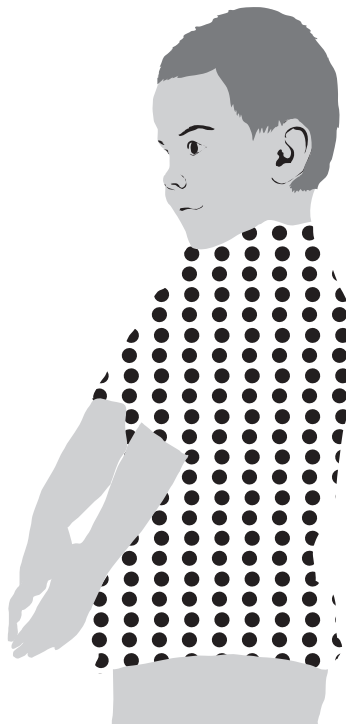
Pergner Eduard (1935–2001), mnohostranně talentovaný textař, zpěvák a improvizátor, konferenciér a moderátor, provozoval v 60. letech agenturně (PKS) kabarety pro mládež i dospělé v pražské Viole, v nealkoholické kavárně Luxor na Václavském náměstí a později i v Redutě (např. **Miniaturní kabaret Luxor**, 1963–65); dělal ale i improvizované „divadlo s dětmi“ přímo z publika, divadlo náročné na zvládání kontaktu s autentickým publikem (v PKOJF, podobně, jako A. Jedlička).

Pražské divadlo pro mládež

Dramaturgickým specifickým stálých pražských DpD je skutečnost, že poptávka daleko převyšuje nabídku. Počet dětí v Praze je veliký a každoročně přibývají ve věku nad čtyři roky – odkdy začínají být potenciálními divadelními diváky –

Dalším motivem je snaha zaujmout zahraniční zájemce a získat pozvání na zahraniční festival či komerční turné. To dodnes dostávají neloutková divadla jen ojediněle, zatímco loutkáři pravidelně.

DpD produkovala jako „vedlejší produkt“ i některá divadla pro do-

další. Divadla nejsou pod tlakem vytvářet nové inscenace, protože dřív, než stačí uspokojit repertoárem jeden ročník dětí, je tu další. Samozřejmě to souvisí s dobrou prací případných oddělení propagace a náboru (oddělení pro styk s diváky apod.) a jeho styku s pražskými školkami, školami i rodičovskou veřejností (víkendová představení), ale faktem je, že komerční tlak na uměleckou kvalitu, pestrost repertoáru a jeho obměňování je relativně, oproti jiným divadlům, slabý.

Pokud jde o loutková divadla, profesionální i amatérská, ta jsou mnohdy pohaněna spíš vlastními ambicemi uspět u kritiky (kterou školy ani rodiče nečtou) nebo na přehlídkách. Není náhodou, že jediné divadelní festivaly, tedy soutěžní přehlídky u nás, jsou ty loutkové (Mateřinka, Skupova Plzeň, Loutkářská Chrudim); ze všech našich divadelníků jenom loutkáři mezi sebou stále soutěží jako o život.

spělé, která čas od času uvedla inscenaci pro děti, popř. pro smíšené publikum:

Divadelní pouť

Vznikla jako myšlenka v roce 1983 ve Volném společenství divadelníků Vikýř. S nápadem udělat festival pouličního divadla v Praze přišel Ivan Pokorný (1952, syn našeho předního teoretika divadla, původně strukturalistického a posléze stalinistického, Jaroslava Pokorného, 1920–83), který ale na sklonku roku emigroval do Rakouska. V projektu pokračovali herec Bohumil Klepl, manažer Václav Kotek, přední loutkářský režisér Karel Makonj, režisér Jan Kratochvíl a další.

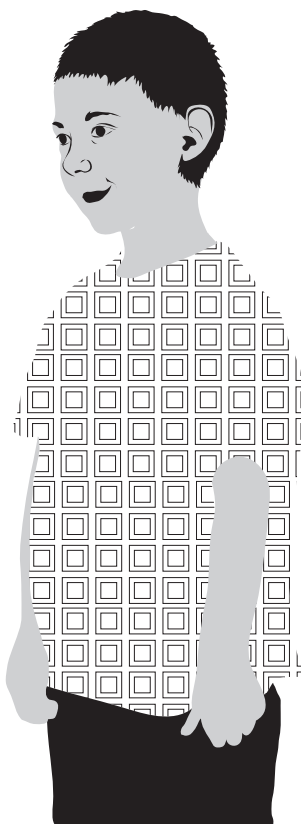
Oslovili kamarády a známé, pronajali si kus stavebního pozemku před areálem Brumlovka a začali zkoušet první čísla divadelní, hudební, ale i akrobatická. V létě 1984 požádali PKS o schvalovací „přehrávky“ na program *Divadel-*

Divadla nejsou pod tlakem vytvářet nové inscenace, protože dřív, než stačí uspokojit repertoárem jeden ročník dětí, je tu další.

ní pouť. Komise PKS projekt nepovolila, ale přípravy probíhaly vytrvale dál.

Přibyl divadelní technik Vladimír Hercík. V režimu zákonem zakazujícím jakékoli soukromé podnikání divadelníci shánějí a repasují houpačky, kolotoče, vyrábějí fac-

Premiéra měla veliký úspěch, další provoz rovněž. PKS přišlo se žádostí o podzimní turnus. Ten přivedl na Střelecký ostrov ještě více diváků, hlavně z řad divadelní a umělecké veřejnosti. Pouť se pak na pražském Střeleckém ostrově konala i po roce 1989.

kovací panáky, dotvářejí stany na jednotlivá divadelní vystoupení... Zvukovou a světelnou techniku připravují Vít Pavlu a Jaroslav Kerner, poutače vytváří Jana Žemličková a Pavel Beneš. Nejvíce technických řemesel zastávají vedle Hercíka Martin Martinec, Luděk Minařík, Jan Kašpar, Miroslav Zdeněk.

Přibýly další skupiny: Maňáskovou „rakvičkárnu“ *Punch a Judy* představili bratři Petr a Matěj Formanovi, kteří své divadlo nazvali **Forman and Herodes** (k bratrům Formanovým se přidal nepřibuzný loutkoherec Milan Forman), **Rodina Kočvarova**, **Rodina Váňova**, **Kleplovo loutkové divadlo**, přišli akrobati, tanečnice i kouzelník.

Na jaře roku 1985 PKS povolil Divadelní pouť a její umístění na Střelecký ostrov. Povolení přišlo mj. proto, že Praze byla na léto připravována VII. celostátní spartakiáda; bylo třeba připravit nějaké „povyražení“ pro mladé i staré cvičence.

Divadlo bratří Formanů Divadlo Křesadlo

Kapesní divadlo (1974–87, agentura Pragokonzert) mimky Z. Kratochvílové (od roku 1960 ženská hvězda pantomimy Divadla Na zábradlí) a činoherní plzeňské režisérky L. Engelové. Autorské divadlo se stálou typovou postavou klauna Animuka. V inscenacích *Pohádky o makovém mužíčkovi* (1974, podle prózy F. Nepila, pro zahraničí sólová verze *Klaun Animuk letí*) a *Animuk na stopě* (1976) jej doprovázel klaun Anikrok (seděl a mluvil – alternace Ladislav Mrkvička, M. Nohynek a další). Divadlo vytvořilo i vynikající inscenaci pro dospělé, *Šatna na pláži* (1981, divadlo jednoho herce). Šlo o umělecky jedno z nejlepších českých divadel své doby, mělo veliké úspěchy doma i v zahraničí.

Kleplovo loutkové divadlo

Orfeus – soubor Radima Vašinky (*26. května 1935, herec, režisér a dramatik, principál) non-konformní experimentální soubor, hrající standardně pro dospělé publikum.

1967–1971 U Orfea, Malostranské nám. (dnes A studio Rubín) 1971–1989 – stěhování divadla po různých prostorách v Praze; 1990–1994, **Bytové divadlo Orfeus**, v činžovním bytě R. Vašinky; 1994–do současnosti – **Krytové divadlo Orfeus**, v bývalém protiatomovém krytu na Smíchově.

V roce 1986 nabídl Jiří Gogela Radimu Vašinkovi titulní roli v inscenaci pro druhý ročník Divadelní pouti na Střeleckém ostrově v Praze. Gogela upravil text Shakespeara Othella (za použití překladu Jakuba Malého z poloviny 19. století) tak, aby odpovídal staroromantické deklamaci, jakou by asi hráli kočovní loutkáři, kteří by se rozhodli zahodit marionety a konečně jednou sehrát velkojevištní drama.

Radim Vašinka se ve své roliabydlel natolik, že konkretizoval i onoho kočovného herce do postavy Vincence Orfea Kočvary a obdobně pak pojednal a pojmenoval i ostatní herce, takže vznikla „**rodina Kočvarova**“, hrající Othella – divadlo na divadle. Trochu satira na „cestující hereckou společnost“, trochu parodie klasické tragédie. Osoby a obsazení: Radim Vašinka – Othello, Miriam Chytilová – Desdemona, Irena Hýsková – Emílie, Jiří Gogela – Jago.

Po úspěchu Othella vznikla ekonomická potřeba doplnit repertoár „rodiny Kočvarovy“ o pohádku pro děti. Po nepřilíh zdařilé dramatizaci *Sůl nad zlato* Vašinka upravil a režíroval pohádky *O Sněhurce a jednom trpaslíkovi*, *O Kulfáčkově*; dále titul *Historie českých proroků*. Vše stále na onom principu divadla na divadle.

Tržiště

V letech 1988 až 1989 byl v tehdejšímu Parku kultury a oddechu Julia Fučíka v Praze (PKOJF, dnes Výstaviště) realizován projekt nazvaný **Tržiště**. Hrál se každý víkend

Na jaře roku 1985 PKS povolil Divadelní pouť a její umístění na Střelecký ostrov.

od jara do podzimu. Tržiště bylo koncipováno jako „scénické“ setkání řemeslníků, muzikantů a herců. Zcela přirozeně se stali nejčastějšími návštěvníky rodiče, a ještě častěji prarodiče s dětmi. Co se týče řemesel, bylo smyslem živě předvádět publiku zpracování základních materiálů – hlíny, dřeva a kovu. Byli tedy vždy přítomni hrnčíři, řezbáři a kováři – doplnění pak dalšími drobnějšími řemeslníky, schopnými předvádět svou práci přímo před publikem. Řemeslníky vedl Julius Trávník. Jako kmenová kapela přímo pro „Tržiště“ vznikla na podnět Jiřího Gogely a Jiřího Břeňka **I. českomoravská nezávislá hudební společnost** (dnes známá jako Čechomor), ve které se tehdy vystřídala řada skvělých muzikantů a zpěváků (František Černý – dodnes, herečka Bára Štěpánová jako zpěvačka, Jiří Hodina, Dimitrij Denčev, Jiří Pavlica jako občasný host ad.). Pravidelně zde vystupoval také folkový písničkář, akordeonista Václav Koubek (též principál Rodiny Váňovy), jazzman Luboš Holzer s tehdy začínající Leonou Machálkovou a řada dalších.

Divadlo „obstarávali“ Jiří Gogela (současně moderátor celé akce) a Luboš Holzer, kteří si jako východisko pro svá vystoupení zvolili klasickou loutkářskou hru *Johanes doktor Faust*. Na akci nebylo samozřejmě možné hrát celou hru v celku; Faust byl proto rozčleněn na řadu komediantských výstupů vždy s předmluvou a doslovem, případně hudebním doprovodem, přičemž loutkové divadlo a loutky samy sloužily především jako nástroj k rozehrání některého z faustovských témat, do kterých bylo dětem dovoleno volně vstupovat – vyjadřovat názor, účastnit se hry v roli herce nebo muzikanta atp. Obzvlášť oblíbená byla u dětí scéna „setkání Fausta s obry“, kdy si děti mohly vylézt přímo na jeviště a samy se tak v rozměrech loutkového divadélka těmi obry stát. Rovněž řemeslníci umožňovali dětem vyzkoušet si různé řemeslné práce, vyrobit a odnést si nějaký jednoduchý výrobek.

Tržiště se na konci 80. let minulého století stalo místem, kde už bylo výrazně cítit politické uvolnění

(obdobně, jako třeba na Divadelní pouti), místem, které si vzhledem k četnosti a proměnlivosti vystoupení vytvořilo své „rodinné“ publikum a které zejména dětem vytvářelo protipól tehdejší komerčně „kolotočářské“ kultury PKOJF.

Kvůli spravedlnosti dlužno poznamenat, že po celou dobu konání držel nad akcí ochrannou ruku tehdejší dramaturg PKOJF – člen KSČ – režisér Pavel Fiala.

Vedené divadlo

Pro období čtvrté republiky (1948–89) bylo příznačné, že se umění pro děti věnovala řada tvůrců, kteří tím chtěli uniknout do ideologicky méně strážné (a příznačně i méně lukrativní) oblasti: Jiří Trnka a další tvůrci animovaného filmu, František Hrubín, Karel Höger, dočasně i divadelní režiséři jako Alfred Radok (v Divadle J. Wolkera), Ladislav Smoček (v Divadle J. Fučíka v Brně) nebo rozhlasový režisér Josef Henke (za „normalizace“ v pražském ÚLD).

Umění pro děti (a DpD zvlášť) bylo pod menším ideologickým i „kádrovým“ tlakem a dohledem, utíkali se k němu mnozí umělci, kteří by to za normálních okolností pravděpodobně nedělali. Literáti, výtvarníci (ilustrátoři, keramici), filmaři (zvlášť v animovaném filmu), skladatelé (např. písně pro dětské sbory) a již zmínění divadelníci, činoherní režiséři (operní, rozhlasoví apod.), kteří režírovali v loutkových divadlech.

Některé fenomény pak procházejí celým vývojem českého, ale i evropského DpD, tedy od druhé poloviny 19. století do současnosti, a to bez ohledu na tu či onu historickou situaci (mimo války). Můžeme je shrnout pod konstatování:

DĚTSKÉ PUBLIKUM JE ZÁŠTITOU I HANDICAPEM EVROPSKÝCH PROFESIONÁLNÍCH DIVADELNÍKŮ.

Ať už byl tam či onde v průběhu těch necelých dvou set let vládnoucí režim jakýkoli, nikdy se oficiálně nerozešel se společností v názoru na děti. Pozitivní vztah k dětem je prostě konstantou všech evropských společností a všech režimů, dokonce i těch nejtotalitnějších.

Pokud tedy umělec dělá něco pro blaho dětí, nemůže a ani nechce jej žádná společnost zavrhnout, naopak, alespoň proklamativně jej musí podporovat. A to se i vesměs děje.

Oproti tomu v praxi je umění pro děti většinou nedoceňováno, společensky i ekonomicky, rozhodně není lukrativní. Přesto ale reprezentuje určitou existenční jistotu. Když bude např. nějaké zastupitelstvo uvažovat o úsporách ve výdajích na městská divadla, nápad zavřít divadlo pro děti (nejčastěji loutkové) přijde až jako úplně poslední – tím spíš, že toto divadlo stojí město nejméně peněz ze všech, takže jeho zrušením se moc neušetří.

V nedemokratických systémech sice nebývá ekonomika na prvním místě v úvahách vládců či vládnoucích politických stran, ale opět: rušení divadla pro děti je až to poslední. Tím spíš, že s ním nebývají ideologické problémy. Politici opozičníci mají naopak tendenci utíkat se k DpD jako k té nejnevinější tvorbě. Přitom kupř. pouze v našich statistických loutkových divadlech čtvrté republiky by bylo možno poukázat na desítky inscenací, které byly de facto kritikou režimu, a to právě v těch nejlepších divadlech, kupř. v DRAKu (*Cirkus Unikum*, *Zlatovláška*, *Píseň života*) nebo v Divadle S+H (*Tajemství cirkusového klauna*, *Dějiny kontra Spejbl*).

Je příznačné, že soubory, hrající běžně pro dospělé, sáhly zpravidla po DpD z ekonomických důvodů: příjmy malé, ale relativně jisté.

Proti divadelníkům se naopak praxe hrát pro děti obrátí tehdy, když jde o exkluzivní specializaci, když hrají dlouhodobě, popř. po celý tvůrčí život výhradně pro děti.

(V práci tohoto typu není v silách jednotlivce vyhnout se zcela chybám, opomenutím a podobným nedostatkům. Budu proto vděčen každému, kdo mě na ně upozorní na mailovou adresu petr.pavlovsky@volny.cz)

PETR PAVLOVSKÝ
DIVADELNÍ TEORETIK

Dětské publikum je záštitou i handicapem evropských profesionálních divadelníků.

Z Kuksu do USA

Před pár týdny se české autorské divadlo Geisslers Hofcomoeianten, známé oživováním barokního kulturního dědictví a vazbou na východočeský Kuks, vrátilo z téměř třítydenního turné po Spojených státech. Projekt s názvem *Czech Baroque Meets the New World* si kladl za cíl otestovat za oceánem geisslerovskou poetiku, získat zkušenosti a kontakty a nastartovat pravidelné výjezdy do zahraničí.

Prodavači rohlíků

Zhruba roční přípravy turné zahrnovaly zmapování terénu, vytipování lokalit, navazování kontaktů, marketing, uzavření smluv a především fundraising. A když se tyto ingredience okoření trochou štěstí a náhod, nic není nemožné. Při shánění financí je důležité si uvědomit, že člověk neškemrá o peníze, ale prodává zboží, stejně jako pekař rohlíky nebo instalatér vyčištění ucpaných trubek. Dále je třeba mít na paměti, že každý člověk je potenciální sponzor, a nakonec přistoupit na non-stop pracovní dobu, dokud se nesežene cílová částka. Tohle všechno dohromady je značně vyčerpávající, ale stojí to zato.

Titulky nepoužívají

Geissleri vyrazili do Států na dvě party, na dvě etapy a na obě pobřeží. Turné začalo i skončilo na východním pobřeží, kde se několikrát odehrála chůdařská trilogie, tedy německý *Orloj*, francouzský *Hráč* a italská *Ptáčnice*. Na západním pobřeží se první parta sešla s druhou, která přiletěla přímo z Prahy, a jezdilo se především s *Lakomcem*. Na rozdíl o chůdařské trilogie, kde zůstal zachován bilingvní charakter tří mini-představení, pouze se čeština nahradila angličtinou, hrál se *Lakomec* česky s anglickými titulky. V Evropě není titulkování inscenací nic zvláštního, v Praze se s ním setkáváme již několik let na Pražském divadelním festivale německého jazyka, ovšem v Americe se využívá jen výjimečně. V našem případě byly titulky jediným možným řešením, které navzdory počátečním obavám nakonec docela fungovalo.

reagovalo velmi vstřícně a s obdivem. Všude kolem nás se míchala angličtina s češtinou, v hospodě se točila plzeň a z reproduktorů i naživo hrála česká hudba, takže jsme si na tom Manhattanu připadali skoro jako doma.

V Americe se titulkování divadelních představení využívá jen výjimečně.

Oregon Shakespeare Festival

Prvním představením na divokém západě byla opět trilogie, tentokrát však již v kompletní sestavě a bez obvyklých pauz mezi jednotlivými částmi. Odehráli jsme trilogii v kuse a v neuvěřitelném tempu, abychom se vešli do vymezeného bloku 45 minut na jevišti letní scény Green Show v oregonském Ashlandu. Malé městečko na hranici Oregonu s Kalifornií je proslavené celoroční divadelní sezonou zvanou *Oregon Shakespeare Festival*. Jedná se o prestižní a celonárodně uznávaný festival fungující na principu repertoárového divadla. Každou sezonu nabídne v blocích několik inscenací, na které se sjíždí publikum z celých Států. Nehraje se zde pouze Shakespeare, přesto však oblíbenému britskému klasikovi patří větši-

Na Manhattanu jako doma

Geisslerovské putování začalo v New Yorku na českém pouličním festivalu 14th Czech Street Festival pořádaném Českým centrem na 73. ulici mezi 2. a 3. Avenue. Již po čtrnácté zablokovaly ulici před Českým národním domem stánky s českými poameričtělými dobrotami a výrobky všeho druhu, aby zde nejen čeští Newyorčané oslavovali kulturu svých předků. Na programu celodenní akce bylo vystoupení dětí České školy z Astorie (New York) v krojích, loutkové divadlo Víta Hořejše žijícího v NYC, koncert skupiny Dva anebo chůdařské představení Geisslers Hofcomoeianten. Barokní kostýmy na chůdách zabrały a přitáhly pozornost hoduující davů možná více než jednotlivá divadelní představení, ale publikum

↑ Geisslers Hofcomoeianten Na Manhattanu. Foto archiv souboru

Geisslers Hofcomomedianten v USA odehráli celkem dvanáct představení, které zhlédlo přes 3 000 diváků, a uspořádali osm workshopů pro zhruba 200 studentů.

na titulů na programu. Festival disponuje třemi velkými divadelními budovami, včetně velkého alžbětinského divadla s otevřenou střechou, a zmíněnou letní scénou, která nabízí denně dvě krátká představení, a to od jara do podzimu. Publikum posedané na trávníku kolem kruhového jeviště se postupně zvětšovalo a hlavně aktivně reagovalo na naše zrychlené performování. Na každé „Hello“ v Orloji jsme se dočkali odpovědi, v mezihrách si s námi diváci povídali, a kdyby nás netlačil čas, možná jsme tam zůstali dodnes.

Divadlo nezná bariéru

Nabitý program turné však neposkytoval příležitost k improvizaci a nezbyvalo než pokračovat dále na jih, překročit hranici do Kalifornie a podlé Tichého oceánu pospíchat do Blue Lake. I tohle malé městečko je mezi americkými divadelníky dobře známé. Sídli tu totiž uznávaná škola fyzického divadla a komedie dell'arte, založená před mnoha lety italským režisérem Carlem Mazzonem. Dodnes si zachovala vysokou úroveň a v Americe ne příliš časté zaměření na vizuální fyzické stylizované a experimentální divadlo. Studenti ze všech koutů světa zde stráví tři roky a studium berou velmi vážně. Ono se totiž v hippiesácko-dřevorubeckém Blue Lake uprostřed lesů a kopců nedá nic moc jiného dělat. Také publikum je zvyklé jezdit do *Dell'Arte International School* i z okolních měst. Lakomec vyprodal po dva večery sál divadla Carlo Theater. Diváci si poprvé vyzkoušeli titulky a my zas diváky, jak zareagují na Moliéra stylizovaného do hospodářské krize 30. let v USA. Obojí vyšlo – hrálo se nám dobře a diváci bezprostředně reagovali na vtipy a ve správnou chvíli se smáli. Během krátkého workshopu jsme si vyzkoušeli také práci se studenty a potvrdili, že divadlo opravdu nezná jazykovou bariéru. Dramatická situace má i v Kalifornii stejné podmínky vzniku a cvičení na vzájemné citění ve skupině funguje i na Američany.

Rozdílné publikum a talk-back

Na dalších pět dní jsme se usadili v Portlandu na hranici Orego-

nu a Washingtonu, tvořenou řekou Columbia River. Portland patří k populárním americkým městům, říká se, že je America's bicycle capital a že je tím, čím bylo San Francisco před 40 lety. Má

↑ Geisslers Hofcomomedianten v USA. Foto archiv souboru

bohatou hudební scénou a obecně přeje umělcům, kteří si tu na rozdíl od drahého Seattlu nebo tzv. Bay Area v Kalifornii můžou dovolit žít a tvořit. Funguje tu řada stálých divadel a ještě více alternativních souborů, přičemž alternativa spočívá spíše v nelehkých existenčních podmínkách nežli v odvážném inscenování. Portland se pyšní progresivní taneční scénou známou i za hranicemi USA. Přímo v Portlandu jsou čtyři univerzity, z nichž na dvou jsme hráli a při katedrách divadla vedli několik workshopů. *Portland State University* je státní škola přímo v centru města, na kopečku za městem v lesoparku sídlí soukromá *Lewis and Clark College*. Studenti obou škol nadšeně spolupracovali a naše inscenace se jim líbily. Americké publikum je obecně velmi milé, otevřené neznámým stylům a dokáže pochválit, když se mu něco líbí. Ve srovnání s publikem v Čechách nebo ve střední Evropě, které je často rezervované a skeptické, umí ocenit umělecký výkon. Reaguje bezprostředně, někdy až dětinsky. Jaký rozdíl jsme zaznamenali, když jeden ve-

čer v publiku převažovali Češi! Na jednu jsme si mysleli, že je něco špatně, protože reakce v průběhu představení nebyly tak bouřlivé, jak jsme si zvykli. Závěrečný potlesk však všechny obavy rozptýlil.

Oblíbené jsou v Americe také tzv. talk-back, neboli debaty po představení. Po premiérách jsou vyloženy pravidlem, ale konají se často i po reprízách. Američani se rádi ptají, někdy na blbosti, ale i hloupá poznámka může vést k zajímavé diskusi. Diváci chtějí být svým hercům blízko a proniknout do tajů jejich práce. A proč ne.

Spokojenost nejenom s návštěvností

Geissleri se opět rozdělili. Poslední štace turné vrátila část divadla zpátky na východní pobřeží do Washingtonu D. C. Tohle nesmírně kulturní město je současně i tak trochu hřbitovem amerických hrdinů a také baštou diplomatů. Chůdařskou trilogii jsme představili v rámci dvou festivalů na české a francouzské ambasádě. První z nich, *Mutual Inspiration Festival*, pořádá česká ambasáda a každý rok ho věnuje jedné české osobnosti. Letos ho ke svým 80. narozeninám dostal Miloš Forman. Druhý festival, *Kids European Festival*, zahrnoval účast mnoha evropských ambasád, které společnými silami uspořádaly festival pro děti. Účast byla obrovská, čtyři představení ve dvou dnech, propojená krátkým povídáním o Kuksu a geisslerovské dramaturgii, zhlédlo přes tisíc diváků všech věkových kategorií. Někteří se i vraceli a i ti nejmenší vydrželi až do konce.

I my jsme vydrželi až do konce a z turné se znavení, poučení a nadšení vrátili o něco zkušenější domů. Odehráli jsme celkem dvanáct představení, které zhlédlo přes 3 000 diváků, a uspořádali osm workshopů pro zhruba 200 studentů. Geisslers výjezdem do USA úspěšně zahájili svou druhou dekádu, novou divadelní sezonu a snad i pravidelné účinkování na světových scénách.

KATEŘINA BOHADLOVÁ
PŘEKLADATELKA

16. Internationaler Theatertreff Lörrach 2012

Na pomezí Německa, Francie a Švýcarska se v německém městě Lörrachu podařilo českému emigrantovi Václavu Špiritovi vytvořit a po šestnácté realizovat divadelní festival nazvaný Internationaler Theatertreff, který se stal v průběhu let jedním z prestižních divadelních festivalů v Německu. Václav Špirit, coby umělecký šéf festivalu, je každoročně tvůrcem jeho dramaturgie. Vybírá inscenace na základě viděného, někdy na základě věrohodných referencí, stvrzených přinejmenším zhlédnutím videozáznamů.

Živé rozpravy

Festival je koncipován, jak již název napovídá, jako setkání divadelníků. Snahou uměleckého šéfa festivalu a jeho organizátora, kterým je o. s. Nellie Nashorn v Lörrachu, je vytvořit barvitou a kvalitní skladbu festivalového programu, která by pro zúčastněné soubory byla výzvou ke zhlédnutí všech festivalových inscenací a k aktivní účasti na diskusích o nich. Proto má vždy některý ze souborů podle předem připraveného schématu přidělenou inscenaci, k níž má za povinnost při zahájení diskuse učinit úvodní vstup, obsahující postřehy vyjadřující, v čem se mu jeví inscenace zajímavá a přínosná, respektive položit otázky nad problémy, které jej při sledování představení napadaly. Je to účinný způsob, jak okamžitě rozproudit diskusi. Nikdy nezůstává pouze u tohoto povinného úvodního vstupu, vzápětí se zapojuje četné auditorium, sestávající z členů ostatních přítomných souborů. Festivalové diskuse zaštiťují dva profesionální divadelníci, kteří jsou především moderátory živé rozpravy divadelníků, formulují nastolené otázky a vedou diskutující a tvůrce inscenace k jejich zodpovězení. Takřka se nestává, že by byli nuceni z pozice své odbornosti sami něco osvětlovat.

Podnětný program

Internationaler Theatertreff v roce 2012 měl ve dnech 17.-21. října na programu dvanáct inscenací od stejného počtu souborů ze sedmi zemí,

a sice z Německa, Francie, Turecka, České republiky, Slovenska, Íránu a Rakouska. Realizováno jich bylo pouze deset, neboť soubory z Turecka a Íránu svou účast na poslední chvíli odřekly. Nepřijel také jeden z německých souborů, byl však promptně nahrazen divadelníky ze Švýcarska, což ve finále vylepšilo skóre zúčastněných zemí z pěti na šest. Kromě zahajovacího představení v městském divadle se další konala střídavě na dvou scénách. Tradičně na improvizované scéně v aule Gymnázia Hanse Thomy v Lörrachu a po loňském debutu na jevišti nového objektu ve Werkraum Schöpfung, v poněkud odlehlejší části Lörrachu.

Navzdory smůle, která zmíněnou neúčasti souborů Theatertreff provázela, by si umělecký šéf festivalu Václav Špirit za program, který připravil, zasloužil udělení absolutoria. Byl velice barvitý a nebylo v něm slabých míst. Každá z inscenací byla zajímavá a přinášela podněty k přemýšlení o současných možnostech divadla. V dalším se proto až na dvě výjimky zřeknu jakýchkoliv kritických pohledů a pokusím se pouze stručně přiblížit, co bylo v Lörrachu k vidění.

Průvodce po představeních

Moje návštěva festivalu nebyla tak docela bezelstná, navštívil jsem jej mj. proto, abych vybral a doporučil inscenace, které by bylo dobré pozvat k účasti na Jiráskův Hronov. Nebyl jsem na to sám, pomáhal mi s tím režisér Jaroslav Kodeš z Rakovníka. Usoudili jsme společně, že by návštěvníky hronovské přehlídky mohly zaujmout z pohledu dramaturgického, tematického a formálního uchopení dvě insce-

Festivalové diskuse zaštiťují dva profesionální divadelníci, kteří jsou především moderátory živé rozpravy divadelníků.

↑ Bruno Foto Milan Strotzer

Festival byl zahájen na oficiální městské scéně Burghof v Lörrachu starostkou města Gudrun Heute-Bluhmovou a uměleckým ředitelem festivalu.

nace. Ty si dovolím popsat obšírněji a nechám si je na závěr následujícího průvodce po představeních Theatertreffu.

Festival byl zahájen na oficiální městské scéně Burghof v Lörrachu starostkou města Gudrun Heute-Bluhmovou a uměleckým ředitelem festivalu Václavem Špiritem. Zahajovací proslovy byly odlehčovány, ba narušovány po hranu únosnosti protagonisty prvního představení, a sice francouzského divadla

Balthazar z Moselle. To se následně představilo na jevišti Burghofu svou autorskou klauniádou – černou groteskou **Les pompes funestes**, v níž jsou umělci během probíhající produkce konfrontováni se smrtí svých hvězdných partnerů, avšak show must go on.

Francouzsko-německá skupina **Junges Theater Nellie Nashorn/Les Hippotames Lörrach** uvedla v režii Nicolase Turona a Brigit Vaihové vlastní autorskou hru nazva-

nou Bruno. Hra je o dospívajícím chlapci Brunovi, který žije se svou hudbou uzavřený do sebe a v očích svých vrstevníků se stává outsiderem. Jeho teenagerovské problémy se spolužáky i rodiči se nakonec podaří odbourat prostřednictvím jeho záliby v hudbě.

Nonverbální taneční groteskou nazvanou **Ve stanici nelze**, volně inspirovanou Tolstého Annou Kareninou, potěšilo festivalové publikum pohybové a taneční divadlo Veselé skoky z Prahy. V České republice i v zahraničí známá skupina činoherců, věnujících se pro vlastní potěchu nonverbálnímu a tanečnímu divadlu pod vedením Jany Hanušové, Martina Paceka a Miroslava Hanuše, sklídila v Lörrachu opakovaně velké ovace.

Domácí soubor **Good & Precious z Lörrachu** vystoupil s nastudováním hry pohádek Ludka Horkého Pohádky do kapsy, které autor původně připravil pro pražský soubor Ty-já-tr/BYLO NEBYLO a také je s ním ve vlastní režii nastudoval. Good & Precious je v překladu a režii Václava Špirita uvedl pod názvem **Z pohádky do pohádky**.

Studio-Bühne z německého Essenu uvedlo humornou parafrázi biblického příběhu o povodni a Noemově arše, nazvanou autorkou Franziskou Steiofovou **Noah und der große Regen**. Poetický příběh o touze po moci, zkáze a záchraně lidského rodu působivě sehráli dva herci, představující Noeho a jeho manželku, v režii Stephana Rumphorsta.

Za v programové brožůře uvedené, leč na poslední chvíli odvolané představení hry Ingrid Lausundové Zuhause (all inclusive) souboru Komitee Komplet z německého Stuttgartu, narychlo zaskočila herecká dvojice ze sousední švýcarské Basileje a uvedla svůj **Projekt 2012**. Komorní křehký příběh o navázání milostného vztahu mladého muže a ženy a jeho peripetiích se postupně proměňuje, aby nakonec vyústil v nenávistném dramatickém gestu. Scénická miniatura byla příkladem velice pěkné herecké práce.

Divadelní kolektiv studentů **Tempus Fugit z Lörrachu** nastudoval v režii Václava Špirity hru A. P. Čechova *Svatba*. Inscenace je výsledkem zhruba měsíční práce, která je součástí ročního studia v programu *Tempus Fugit*, věnovaného kulturnímu managementu a určenému studentům, kteří se nedostali na vysoké školy. Součástí studia nejsou jen otázky organizační, ale studenti se seznámí i se základy herectví a dalšími oblastmi divadelní práce. Vzdělávání je pak završeno praktickou částí, realizací divadelní inscenace. Navzdory tomu, že se jednalo o výsledek školní práce, absolventské představení, inscenace Čechovy *Svatby* byla srovnatelná s ostatními festivalovými tituly. Režii se podařilo dovést herce ke ztvárnění výrazných typů a v sevrženém divadelním tvaru k souhře celého hereckého kolektivu.

Závěrečného festivalového představení se zhostila multikulturní divadelní skupina **Die Fremden/The Strangers (Cizinci) z Rakouska**. Skupina existuje od roku 1992, tj. v roce 2012 oslavuje 20. výročí svého vzniku. Za dobu jejího trvání se v ní vystřídal 69 členů pocházejících z 37 zemí. Autorské představení nazvané **Happy im Biss**, ověřené hlavní cenou na festivalu ve Friedrichshafenu, je politickým kabaretem založeným ve velké míře na improvizaci. Pohrává si s osudy tří přistěhovalců, hledajících zdroj obživy v provozování soukromého společenského servisu. Při pořádání párty se nedobrovolně stanou obětí kauzy, související s únosem vlivného politika, a nezbývá než nést důsledky zapeklité situace. Pro diváky, kteří nebyli handicapováni jazykovou bariérou, patřilo představení k jednomu z vrcholů festivalu. Ostatní s ním mohli sotva souznít, neboť se jim nepodařilo rozlišit nadsázku od neumělostí a trapasů. Přiznám, že se to stalo i mně.

A nyní reference o inscenacích, o nichž jsem se již výše zmínil v souvislosti s možností pozvání na Jiráskův Hronov 2013.

Theaterjugendclub (TJC) am Landestheater Tübingen (Německo) připravil pro německou premiéru

hru anglického spisovatele, scenáristy a dramatika Nigela Williame *My face* v režii Tobiase Ballnuse. Hra z roku 2008 byla poprvé uvedena v The Cottesloe Theatre, jedné ze scén Royal National Theatre v Londýně. Hra pro mladé a o mladých se zabývá problematikou překonávání sociálních a náboženských bariér v současné multikulturní společnosti. Líčí příběh mladých lidí ponořených do odosobněného světa virtuální reality v prostředí internetových sociálních sítí.

Počítačový expert Mark, pocházející z ortodoxní židovské rodiny, si na facebooku dopisuje s atraktivní dívkou Susie. Aby Susie upoutal, zamlčí svou identitu a komunikuje s ní prostřednictvím virtuální postavy Daveea, kterou vytvořil, aby mohl se Susie snadněji flirtovat. Nezůstává však pouze u dvoustranné komunikace mezi Susie a Markem-Daveem. Davee se stává objektem zájmu i dalších přátel na facebooku. Jednoho dne se Susie rozhodne svolat všechny své přátele na facebooku na párty, aby se s nimi osobně poznala a také,

Závěrečného festivalového představení se zhostila multikulturní divadelní skupina Die Fremden/The Strangers (Cizinci) z Rakouska.

↑↑ Noah und der große Regen ↑ Projekt 2× foto Milan Strotzer

Sir Halewyn.
Původní
baladická feérie
se v provedení
púchovských
proměnila na
jakousi bizarní
cirkusovou
show.

aby pomohla své nejlepší kamarádce Lou v její snaze provdat se za Sama, jednoho z jejich společných přátel na facebooku. Na párty se pohodová atmosféra přátel, komunikujících až do té doby prostřednictvím internetu, sráží s realitou. To přináší nejen jeden konflikt, klíčovou roli přitom hraje Markovo odhalení. Nakonec hra vyústí téměř v happy endu. Přátelé dojdou svých tužeb, jen vztah Marka a Susie zůstává zpola otevřený. Vyústění hry však rozhodně přítakává lásce, jež je schopna překonávat jakékoliv bariéry.

Režisér T. Ballnus inscenuje hru s věkově kompaktním kolektivem náctiletých. Pro scénickou realizaci zvolil simultánní hrací prostor tvořený různě objemnými hranoly, které v první části hry představují soukromé zázemí postav příběhu. Posléze stejně řešený prostor evokuje prostředí, v němž se odehrávají scény na párty, respektive další. Inscenace je založena na autentickém herectví náctiletých představitelů rolí, na nichž je znát nemalá technická vybavenost. Po situacích přehledně budovanou inscenaci zdo-

bí nejen jeden poutavý herecký výkon.

Inscenační tvar není žádné novum, natož experiment. Je především příkladem cíleného dramaturgického směřování, a to jak z hlediska divácké adresy, tak pokud jde o to zabývat se ryze aktuální tematikou, poukázat na ožehavý nejen společenský problém a nabídnout jeho řešení. Vyústění hry v happy endu může působit jako velmi idealistické, nicméně nabízí vzor chování, které se zdá být jediným možným řešením hrou nastolených problémů.

Slovenský divadelní soubor Homo Fuge z Púchova uvedl v režii Antona Šulíka hru Michala de Ghelderode **Sir Halewyn**. Původní baladická feérie se v provedení púchovských proměnila na jakousi bizarní cirkusovou show. Budovaná iluze hrůzostrašného příběhu masového vraha panen, sira Halewyna, se prolíná s realitou představení hraného kočovnými herci. Rámec hry tvoří situace herecké tlupy, která je nucena zahájit produkci navzdory tomu, že se jedna z hereček kdesi opozdila. Tak je nastolen princip nahodilosti a obnažení hry komediantů. Současně s tím tu hraje důležitou roli tíha časové tísně. Diváci se tak ocitají, stejně jako ve hře neposkvrněná panna Purmelende, ve stavu očekávání zázraku, naplnění touhy.

Průběh baladického příběhu je přerušován zpovědí o vnitřních démonech divadelníka, o jeho pochybnostech. Postava sira Halewyna je zdvojená. Masový vrah je v inscenaci traktován jako prokletý básník, vraždy panen jsou jakýmsi děsivými happeningy. Vzápětí je však představitel sira Halewyna principálem herecké tlupy a umělcem smrti, tvůrcem perverzní poezie. Navíc má ještě pendant v režisérovi, který v průběhu představení zasahuje do dění na jevišti, instruuje herce a neustále odhaluje chyby, ale také půvab omylu.

Podstatným vkladem je také dvojí pojmenování Purmelende. Na jedné straně je to zdánlivě vybraná Lucie, která má zaskočit za opozdivší se herečku představující Purmelende a která se též ocitá v jakési existenciálně hororové situaci,

v níž ztrácí vlastní identitu a přebírá, převztěluje se, do identity fiktivní osoby.

Vrcholem inscenace je situace, v níž Purmelende dokazuje spojení a souznění se sirem Halewynem tím, že se mu postaví a zabije ho. Současně mu tímto činem vyznává svou lásku a dokazuje, že jen ona jediná by mohla být jeho vhodnou partnerkou. Závěrečná vzpoura Lucie, v níž skoncuje se sirem Halewynem pak projeví svou jistou autonomii, když se vzdá své herecké existence a je prohlášena za divadelně mrtvou.

Inscenátoři důsledně pracují s nastíněnou permanentní změnou perspektivy – úhlem pohledu na

klíčové postavy hry. Tvůrci inscenace mj. vsadili na působivost výtvarné složky, na vytváření mnoho-významových obrazů a atmosféry. Nezanedbatelnými prostředky je dávkování nevysloveného, zamlčeného, hra s tajemstvím, vrstvení několika významových rovin. Toto nepřímocará sdělování je na jedné straně nespornou devizou inscenace, na druhé straně může být nemalou překážkou k jejímu diváckému vnímání a všeobecnému přijetí. Mohou zůstat pouze poutavé vypjaté obrazy a otázka o čem.

Vpravdě zajímavé to bylo v Lörbachu. Avšak pro toho, kdo festivalová představení sledoval se záměrem

označit to nejzajímavější a nejpřínosnější pro české amatérské divadlo, to věru nebyl lehký úkol. Také proto, že tu nebylo nic, co by šlo s lehkým srdcem pominout a ruku v ruce s tím nic, co by bylo bez dalšího uvažování pozorovatele nadchlo natolik, že nemá pochybnosti o jednoznačném, nezpochybnitelném vrcholu. Navzdory rizikům, která představují reakce tuzemských návštěvníků Jiráskova Hronova takřka na vše, co z ciziny do Hronova dorazí, hlasuji na prvním místě pro My face a v závěsu pro Sira Halewyna. Budiž mi země lehká, nebo alespoň kanály nezanesené.

MILAN STROTZER

Navzdory rizikům, která představují reakce tuzemských návštěvníků Jiráskova Hronova takřka na vše, co z ciziny do Hronova dorazí, hlasuji na prvním místě pro My face.

Nezávislé divadelnictví v Brně – Divadlo D'EPOG

Co tahle zajít na plavecký stadion, do staré tovární haly, starého odsvěceného kostela nebo do středověkého sklepa? Ve všech zmíněných prostorách lze totiž vidět divadlo, a to Divadlo D'EPOG, na něž můžete narazit i v hospodě, kam jste zrovna zašli na pivo, či v jídelně při obědě.

Divadelní batole

Divadlo D'EPOG založili na jaře roku 2009 mladí absolventi Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, které svedla dohromady touha vytvářet nezávislé umění bez duševní prostituce a kompromisů. Na mapě brněnských nezávislých divadel bychom mohli soubor považovat za batole. Avšak tohle dítě se dokázalo postavit na vlastní umělecké nohy a ukázat jasný divadelní názor, i když stále v rovině „děláme divadlo z lásky a bez nároku na honorář“ (o tom však tenhle článek není), a předvést kreace pohybující se na hranici činoherního a fyzického divadla.

Dramaturgie prostoru

Divadelní skupinu tvoří hlavně režisérky Eva Rysová a Lucia Re-

↑ D'EPOG – Cesty/Poutě II. Foto Dirty-Deal Teatro

Myslím, že ta témata jsou taková, jaký je D'EPOG, tedy marginální.

pašská, dramaturgové Petr Maška, Ondřej Novotný a Tomáš Soldán a kmenová herečka Julie Goetzová a pak spousta dalších spolupracovníků, kteří sdílí jejich nadšení a umělecké vnímání. D'EPOG se orientuje především na autorské inscenace a programově rozvíjí tzv. „dramaturgii prostoru“. Nachází svůj vlastní způsob vyjadřování, skrze něj pak na scénu přináší vlastní témata. Již koncept samotné inscenace hned od začátku velmi úzce souvisí s určitým

prostorem. Lucia Repašská tuto snahu formulovala takto: „*Dívallo D'EPOG mělo při svém vzniku jako nejvýraznější ambici přinést do brněnského, a ne jen kulturního kontextu něco nového, jakousi platformu pro nezávislé umění tzv. cross-žánrového charakteru. Dlouhodobě sledujeme tzv. dramaturgii prostoru, což znamená, že divadelně rozžíváme nejružnější nedivadelní prostory.*“

Soubor už takto rozžil mnoho brněnských primárně nedivadelních

domů, sálů, místností, hal a zákoutí. Například první inscenace souboru Diptych *Heteronym Nin* a *Display Pastrana* s podtitulem *Žena subjekt/Žena objekt* (obojí premiéra 2010) byly vytvořeny ve dvou prostorách kavárny Kunštátská Trojka, a to v čistém, sterilně bílém prostoru galerie a v klenutém středověkém sklepení. Projekt *Di_sein* (premiéra 2011) vznikl v rozlehlé industriální hale bývalé textilní továrny Vlněna. Inscenace inspirovaná básní Jana Zahradníčka *Zahrada Crim* (premiéra 2011) byla původně zamýšlená do kaple bývalé káznice v Soudní ulici, nakonec se odehrála v odsvěceném kostele sv. Josefa, který se v tu dobu rekonstruoval, místo tak v tu chvíli nabízelo něco na pomezí staveniště a sakrálního prostoru. Jídelny a stravovací zařízení jsou zázemím pro inscenaci *Cesty/Poutě* (premiéra 2011) a nejnovější projekt *Ninivea* (premiéra 2012) zve na tribunu plaveckého bazénu za Lužánkami, kde si diváci smí zout boty.

Výzva pro diváka

Dramaturg Jiří Maška k tématům, která D'EPOG přenáší na jeviště, říká: „*Myslím, že ta témata jsou taková, jaký je D'EPOG, tedy marginální. Když to vezmu popořádku, na začátku je Heteronym Nin a Display Pastrana, tedy oba příběhy jsou příběhy o ženách marginálkách. Naše snaha je skrze tahle témata, která ne vždy mají za sebou nějaký literární text, pojmenovat něco, co nás pálí, co nás zajímá. Myslím, že o tom promlouvá právě Zahrada Crim, která vznikla na můj popud jako potřeba něčeho tichého intimního nebo rituálního, něčeho, co není běžné ani v životě, a už vůbec ne v divadle.*“

Divadlo se také snaží nacházet vlastní způsob vyjadřování. Při tvorbě inscenací je výsledný tvar budovaný formou montáže. Skupina využívá postdramatický princip dekompozice a inspirací je jim Brook, Artaud, Grotowski a jiní. Jednotlivé složky (části) inscenace jsou na sobě nezávislé a je

zcela na divákovi, jak si je propojí a interpretuje inscenaci jako celek. Např. v inscenaci *Di-sein* se odehrávají situace paralelně rozprostřené ve velké tovární hale a divák nemá šanci obsáhnout je všechny. Je nucen si vybrat a poskládat si tak svůj vlastní příběh ze situací, které zrovna vidí, či lépe řečeno, které si získají jeho pozornost. Cílem je přinést divákovi něco neočekávaného a aktivizovat tak jeho svobodu. Inscenace pro něj má být výzvou, nikoli jen průměrným přijímaným uměním, což je podle režisérky Lucie Repašské ta nejhorší možná varianta.

Udržet si prvotní nadšení

Ovšem divadelní vyjadřování D'EPOGu klade důraz také na perfektní práci herce. „*Já jsem jako režisér velmi hluboce přesvědčená, že i ten nejlepší koncept neobstojí, pokud není představen divákovi v řemeslně kultivované podobě. Herci nejsou profesionálové, ale jsou to li-*

Inscenace má být pro diváka výzvou, nikoli jen průměrným přijímaným uměním.

Zajímají nás ženy a muži, jak o sobě uvažují, jak o sobě mluví, kam a před čím se schovávají...

dě, kteří byli ochotni zasvětit se do intenzivní práce, obětovat velmi mnoho volného času i profesního zaangažování se ve prospěch toho, že půjdou za hranice běžně objevené herecké expresivity, že jednoduše budou pracovat na svém hereckém výrazu možná trochu odlišně, než jak jsme na to v našich zeměpisných šířkách zvyklí,“ dodává Lucie Repašská.

Členy D'EPOGu svedla před třemi lety dohromady pošetilá a naivní touha dělat divadlo podle sebe. Skupina se ovšem nechce profilovat jako striktně divadelní společnost, ale usiluje rozšířit své řady o tvůrce z dalších uměleckých odvětví. Toto divadlo je zvláštní svým nadšením a skromností. „*Ještě jsme se všichni nestačili rozhádat a vyházet, upadnout do rutiny. Také nemáme potřebu ně-*

koho o něčem příliš přesvědčovat. Máme potřebu dělat divadlo, nebo jak tomu chcete říkat, protože mnozí z nás mají k tomu, čemu se dnes říká divadlo, značnou averzi,“ říká Ondřej Novotný a dodává: „*Zajímají nás ženy a muži, jak o sobě uvažují, jak o sobě mluví, kam a před čím se schovávají, jak se zviditelňují, jak vystupují, jak se tváří, jak se nacházejí a jak si mizí. Kam jdou, jak jsou nazi a jak jsou chlu- patí a spousta dalších věcí.*“

Režisérka Eva Rysová říká, že nejtěžší na celé práci je udržet si prvotní nadšení. Zdá se však, že divadlo D'EPOG má co říct a dosud ho neopustil elán – přes všechny existenční nesnáze – nacházet diváka, který se bude o jeho výpověď zajímat. „*Chce to umět se zkoncentrovat, domluvit se, najít společný čas a pak ty úřední záležitosti.*

To je vlastně pořád nejtěžší. Tímto typem divadla není možné se živit. Ostatně to ani není naše snaha, i když musím přiznat, že by to pro nás bylo ideální,“ uzavírá Ondřej Novotný.

SANDRA DONÁCZI

Terapie loutkou

Druhého listopadu se ve Studiu Řetízek na pražské Akademii múzických umění uskutečnil seminář nazvaný *Loutka a terapie aneb Loutkové divadlo jako prostor pro mezilidskou estetickou komunikaci a s dodatečným podtitulem Loutka jako možnost komunikace, když slova docházejí.*

Překvapuje mě kolik tvůrců kolem nás se altruisticky věnuje lidem, kteří byli dříve programově opomíjeni.

Po úvodním přivítání, které přednesl prof. Karel Makonj, se ke slovu dostalo deset řečníků, z toho dva zahraniční, kteří se nějakým způsobem danou problematikou zabývají. Největším přínosem setkání, a jak vyšlo najevo, tak se podobné konference v poslední době objevují stále častěji, bylo profesní i lidské propojení takto vymezené sféry zájmu. Během diskuse nezřídka padaly dotazy i zcela detailní – jednotliví řečníci si navzájem vyměňovali své bezprostřední zkušenosti, postřehy a „know how“. Za velmi smutný fakt ovšem považují, že se setkání zúčastnili takřka výhradně přispěvatelé, a tedy lidé na tomto poli aktivně činní; zájem studentů i širší odborné veřejnosti byl takřka nulový.

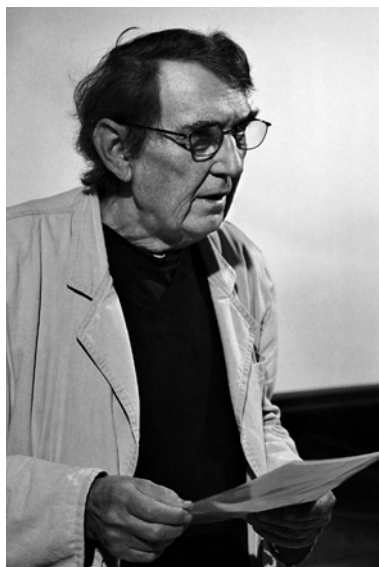
Jako první hovořili **Kateřina Šplíchalová-Mocová** a **Vladimír Novák z Divadla Vzhůru** nohama, které se už 12 let zabývá divadelní tvorbou s herci s mentální retardací. Oba zapáleně mluvili o výhodách využití loutek na jevišti, s nimiž se členové specifické herecké skupiny snáze identifikují a nesklozávají k mechanické nápodobě „televizního“ herectví; pokud si loutku navíc sami vyrobí, její terapeutický i divadelní účín se násobí. Po skončení teoretické části svou práci demonstrovali přímo na místě, když nám společně se svými „svěřenci“ ukázali náhled do otevřené zkoušky souboru. Sledovali jsme improvizaci s loutkami, společné rozvíčování a hry.

Dalším řečníkem byl **Jan Čtvrtník**, student herectví na pražské

KALD DAMU, zastupující sdružení Jiné jeviště, které dali dohromady studenti z téže školy. Jiné jeviště pořádá letní divadelní workshopy v Neratově v Orlických horách, ukončené veřejným předvedením výsledné inscenace, která prostřednictvím loutek a divadelní práce s materiálem propojuje lidi bez postižení s lehce mentálně hendikepovanými; Jan Čtvrtník sám ostatně spolupracuje i s podobně zaměřeným Divadlem Vzhůru nohama.

S inscenacemi pro neslyšící publikum a se zkušeností s různými typy divadelního tlumočení publikum seznámila režisérka **Apolena Novotná**, které se mu intenzívně věnovala v generačním Divadle Nablízko a zčásti i během svého angažmá v pražském Divadle Minor.

Práci s loutkami a divadelní možnosti tlumočení loutkohereckého projevu názorně demonstrovala ukázkou z velmi úspěšné inscenace *Tracyho tygr*, která využívala divácky nejděčnějšího stínového tlumočení. Největším benefitem těchto tlumočených představení

↑ Karel Makonj Foto Michal Drtina

byl podle Novotné fakt, že mohly třeba smíšené rodiny, sestávající ze slyšících i neslyšících, poprvé v životě stoprocentně sdílet stejný divadelní zážitek.

Dramaturgyně **Hana Galetková**, která se terapii loutkou věnuje v Moravskoslezském kraji společně s výtvarníkem Tomášem Volkmerem pod hlavičkou souboru THEatr Ludem, představila experimentální workshop **Příběhy z krabice**, jejichž hrdiny jsou loutky-mankýni pan Barvička a slečna Mašlička. Workshopy jsou určeny dětem zdravým i v nějakém ohledu znevýhodněným. Spíše než o divadlo jde o dílnu, jíž se děti aktivně účastní a plněním nejrůznějších zadání postupně zlepšují své motorické i komunikační dovednosti, jak zaznělo v následně promítaném dokumentu z úst speciálních pedagogů a psychologů, kteří práci souboru garantují po odborné stránce.

Hana Řepová a **Hana Grančicová** na semináři zastupovaly sdružení **Loutky v nemocnici**. Tato organizace už deset let působí po celé České republice a snaží se pa-

cientům dětských oddělení ukrátit pobyt v nemocnici. Obě dámy přiblížily, jak jednotlivé návštěvy na odděleních vypadají, jak funguje každodenní provoz sdružení a také, s jakými úskalími je třeba při hraní pro velmi nemocné děti počítat – volbou materiálů pro výrobu loutek, které zvládnou opakovanou aplikaci silné desinfekce, počínaje a silnou psychickou odolností v konfrontaci s jejich druhy smutnými osudy konče.

Co se zahraničních hostů týče, o situaci v Maďarsku promluvila **Éva Maglinczi** a student DAMU **Husam Abed** nás seznámil se svým projektem zkoumajícím pozitivní dopad práce s loutkami na chování mladých lidí s autismem, který aplikoval letos v červenci v Rumunsku. Mezi zahraniční účastníky by se do jisté míry dala řadit i herečka **Heda Čechová Bayer**, dnes působící zejména v Německu, která auditoriu přenesla zprávu o mezinárodním projektu pro nejmenší děti, na němž se podílí společně s Compagnií ACTA a v němž využívá principy loutkového divadla. V rámci projektu zkoumá, jak budou děti z různého kulturního i sociálního prostředí na loutku (dřevěnou řezbářskou marionetu bez jakékoli další po-

vrchové úpravy) reagovat. Tento projekt probíhá v Německu, Francii a České republice a podle Hedy Bayer dokumentuje až překvapivé rozdíly v reakcích dětí z jednotlivých zemí dané mj. odlišnou pedagogickou praxí na nejnižším vzdělávacím stupni.

Na základě proběhnuvšího semináře se zdá, že je téma užití loutek v terapeutické praxi velmi aktuální. Vzájemná konfrontace různých přístupů se mi zdála nejen přínosná pro aktivní praktiky, ale pro mne jako v tomto ohledu laika. Překvapilo mě, z kolika úhlů je možné na loutky a jejich využití v terapii nahlížet, a přiznávám, že bylo příjemné zjistit, kolik tvůrců kolem nás se altruisticky věnuje lidem, kteří byli dříve programově opomíjeni. Na konferenci zaznělo, že se dokonce do budoucna rýsuje i možnost pro studenty DAMU věnovat se této problematice během studia cíleně. Zdá se, že na sebe další obdobně zaměřené projekty a nové soubory – a také další konference o terapeutickém využití loutek prohlubující již řečené – nedají dlouho čekat.

KATEŘINA LEŠKOVÁ DOLENSKÁ
DIVADELNÍ VĚDKYNĚ

↑ Husam Abed a Kateřina Šplíchalová-Mocová Foto Michal Drtina

Na základě proběhnuvšího semináře se zdá, že je téma užití loutek v terapeutické praxi velmi aktuální.

Proč pana Jana popadl amok v Nahém divadle

Nahé divadlo je nezávislé alternativní divadlo, které vzniklo v roce 2008 v Brně. Autorská inscenace Martina Vojtoviče *Proč pana Jana popadl amok* byla premiérově uvedena 23. května 2010 v sále Ženského vzdělávacího spolku Vesna v rámci projektu Nahého divadla *Exit: Nekonečno...*, který představuje čtyři autorské inscenace tematicky na sebe navazující a zobrazující člověka v různých životních, mezních a osudových situacích na počátku jednadvacátého století.

Inscenace hledá smysl života v současném nehumánním světě plném vzájemného odcizení.

V projektu *Exit: Nekonečno...* se prostřednictvím lidského jednání zprostředkovává obraz světa, který nás obklopuje, ve kterém žijeme a se kterým jsme každodenně konfrontováni. Autorská inscenace Martina Vojtoviče *Proč pana Jana popadl amok* vypráví modelový příběh mladého muže Jana, který hledá smysl života v současném nehumánním světě plném vzájemného odcizení, brutálních mezilidských vztahů a zvířecího chování lidí; ve světě, kde lidskost, morálka a mravnost ztratily svůj význam.

Inscenaci lze rozdělit z hlediska struktury přibližně do dvaceti obrazů. Strukturu inscenace určuje nejenom fabule příběhu, ale i vize netradičního uspořádání scénického a diváckého prostoru. Komorní variabilní sál Vesny je obdélníkového půdorysu s malým kukátkovým jevištěm v jeho pravé části. Koncepcí netradičního scénického prostoru vychází z tendence Nahého divadla vytvářet pro každou inscenaci specifické prostorové řešení, vycházející z významového vztahu mezi jevištěm a hledištěm. Minimalistická scéna Martina Vojtoviče se člení do tří hlavních hracích prostoro-

rů. Hrací prostor v pravé části sálu, jeviště, představuje Janův byt. Sestává se z nejnútnejších scénických objektů, jako je postel, stůl, židle a věšák. Hrací prostor v levé části sálu, naproti Janova bytu, představuje kancelář. Tomuto prostoru dominují tři symetrické bílé stolky. Třetí hrací prostor, umístěný uprostřed mezi dvěma uvedenými prostory, znázorňuje ulici. Vpravo ulice ústí do Janova bytu, vlevo do kanceláře. Hrací prostor ulice, který vymezují dvě podélné divácké řady nacházející se naproti sobě, má charakter environmentálního prostoru. Prostor ulice utváří nejenom diváci, ale i herci. Na několika židlích obou prvních diváckých řad sedí již za příchodu diváků všichni herci v kostýmech (kromě herce hrajícího Jana). Herci se v průběhu představení vyčleňují z diváckého prostoru a odcházejí na své výstupy. Po nich se opět začleňují mezi diváky. Prostor ulice sjednocuje postavy příběhu a diváky v jedno společenství. Splnutí herců a diváků v jednotném prostoru akcentuje pojetí inscenace jako obrazu současného světa, společnosti, která bezprostředně obklopuje a zasahuje do života hlavního hrdiny.

Inscenace je vystavěna na důsledně promyšlené struktuře. Pravidelné opakování obrazů, obraz Janova bytu – ulice – kanceláře – intermezza – ulice – Janova bytu atd., prostupuje celou inscenací. Martin Vojtovič pracuje i s důsledně promyšlenou strukturou jednotlivých obrazů. Obrazy odehrávající se v kanceláři tvoří několik tematických scén, které se pravidelně opakují a pouze se proměňují nebo vyvíjí jejich obsah. V těchto obrazech Jan nejvíce pocítuje nemilosrdný atak lidské krutosti, zlomyslnosti a vypočítavosti, který proti němu permanentně vedou jeho dva kolegové. Obrazy zasazené do prostoru ulice jsou zalo-

↑ Janovi kolegové (Václav Ambroš a Marek Veverka) a Jan (Jan Chytil) v kanceláři Foto archiv souboru

ženy na principu přirozené herecké akce, která je přerušena více či méně stylizovanou hereckou akcí. Příkladem je scéna, kdy Jan jde do práce a jeden ze Škodíčů, sedící v první divácké řadě, zastoupí Janovi cestu a chrstne mu do obličeje hrnek vody. Tyto výjevy představují v symbolické rovině další Janovy střety s negativními elementy, které zasahují do jeho života a společně s dalšími faktory ovlivňují Janův pohled na svět a jeho postavení v něm. Obrazy pojaté jako intermezza vychází z poslední rozhlasové či televizní zprávy předchozího obrazu a prezentují její scénické provedení. Scénické realizace těchto autentických zpráv o brutálním chování lidí lze interpretovat jako Janovy živé evokace právě reportovaných zpráv. Takto precizně vytvořená struktura inscenace umožňuje, aby každý Janův krok byl naplněn pravdivým obrazem odcizeného a nelidského světa: v bytě skrze televizní zprávy, na ulici skrze setkání s negativními elementy a v kanceláři prostřednictvím rozhlasových zpráv a především skrze kancelářský personál.

Inscenace dostává apelativní rozměr při setkání Jana s prostitutkou Magdalenou, která je pojata jako dobrosrdečná žena plná vřelé lidskosti a lásky k bližnímu, kterou ani její dosavadní strastiplná životní cesta nepřipravila o základní lidské hodnoty. Jan a Magdalena představují dva protipóly. Zatímco Jan začíná s přibývajícimi negativními zkušenostmi stále více pochybovat o smyslu života v tomto odcizeném a nehumánním světě, Magdalena nahlíží přes všechny své negativní zkušenosti na život pozitivně: „Všechno má nějaký smysl a důvod. Někdy je ale těžké ho najít, protože si ho musí každý najít sám. Život určitě smysl má.“

Režisér Vojtovič zprostředkovává aktuální a závažné téma pomocí experimentálních a nekonvenčních scénických prostředků, jako je např. prostorové rozmístění inscenace a propojení herců s diváky nebo hudební složka v podobě živého hudebního doprovodu na bongo, jehož různé hudební variace akcentují určité momenty inscenace.

Autorská inscenace Martina Vojtoviče a Nahého divadla podává v kruté, ale pravdivé podobě generační výpověď o pocitu mladého člověka žijícího v současném nehumánním světě. Inscenaci lze považovat za významný příspěvek nejen v oblasti amatérského divadla, ale i v oblasti autorského a alternativního divadla vůbec.

Proč pana Jana popadl amok. Scénář, režie a scéna: Martin Vojtovič. Dramaturgie: Jan Chytil. Video: Vendula Valentová. Dramaturgie projektu Exit: Nekonečno...: Jan Chytil. Hrají: Jan Chytil, Jana Ošmerová, Michaela Vrbová, Marek Veverka, Václav Ambrož, Lukáš Kubina, Vendula Valentová, Daniel Dubový. Premiéra: 23. 5. 2010 v Brně v sále ŽVS Vesna.

JAN CHYTEL
DRAMATURG

Inscenaci lze považovat za významný příspěvek nejen v oblasti amatérského divadla, ale i v oblasti autorského a alternativního divadla vůbec.

Národní přehlídka jednoaktových her Holic

První listopadový víkend (3. a 4. listopadu) strávilo v příjemném prostředí kulturního domu v Holicích sedm divadelních souborů z různých koutů republiky. Přivezly celkem osm inscenací jednoaktových her.

V sobotu dopoledne zahájilo přehlídku Divadlo Židle Praha inscenací hry Miroslava Šichmana Kuřáci. Jedná se o rozehranou anekdotu o špatně provedené vraždě. Představení bylo do jisté míry poznamenáno nezkušeností souboru s účastí na podobných přehlídkách. Nervozita a zodpovědnost zapůsobila tak nepříznivě, že výsledkem bylo spíše deklamování textu bez jednání,

bez kontaktu s partnerem. Jediný, kdo dokázal s partnery jednat, byl „Pan X“ v provedení Hynka Tučka (čestné uznání za herecký výkon).

Po krátké přestávce se představil domácí soubor DS kulturního domu města Holic s inscenací aktovky Johna Patrika *Frustrace*. Jedná se o jednu epizodu ze souboru tří aktovek se společným názvem Sex

v šestém patře. Téma je jednoduché. Otec si zaplatí herečku, která v divadle hrála pouze prostitutky, aby zjistila, zda jeho syn není homosexuál. Představení bylo rozehráno s chutí a plným zaujetím všech aktérů, ale prospěla by větší nadsázka, zejména ve střední části. Ostřejšími střihy v jednání postav gradovat celý děj k závěrečnému rozuzlení. Přesto všechno představení působilo příjemným dojmem a Lukáš Sedlák obdržel čestné uznání za herecký výkon v postavě Desmonda a DS kulturního domu města Holic čestné uznání za dramaturgii aktovky *Frustrace*.

Nervozita a zodpovědnost zapůsobila tak nepříznivě, že výsledkem bylo spíše deklamování textu bez jednání.

↑ DS D3 Karlovy vary – *Píseň o Viktorce* Foto archiv souboru

Celkově lze označit přehlídku za velice zdařilou.

Odpolední blok zahájilo Divadlo NAVENEK. Kadaň inscenací hry Vernisáž od Václava Havla. Dramaturg a režisér (pravděpodobně se jedná o tutéž osobu) dobře věděli, proč si vybrali právě tento text. Pokrytectví, snobství a až agresivní vnucování vlastních představ o štěstí svým kamarádům je bohužel častým jevem i dnes. Postavu manželky Věry uchopila její představitelka Markéta Peti velice dobře (cena za herecký výkon). Přesnými a jasnými krůčky stupňuje přesvědčování v agresivitě, až nakonec propadá v hysterický záchvat, když s manželem přesvědčují Bedřicha, aby se choval a jednal jako oni a on jejich názory nepřijímá. Škoda, že při tomto gradování přesvědčovacího nátlaku nemá Věra dostatečnou oporu v postavě manžela Michala.

Po potřebné přestávě scény uvedl DS Karel Čapek Děčín inscenaci aktovky *Dopis* Anny Sobotkové ze souboru šesti aktovek, které vydala pod společným názvem Hřbitovní aktovky. „Dopis“ se zabývá vztahem matky a dcery. Matka chce stále rozhodovat o všem, tedy i o životě vdané dcery. Viděli jsme velmi dobré představení s vyrovnanými hereckými výkony, ve kterých dominovala postava Matky v podání Ludmily Panenkové

(cena za herecký výkon). Celkovému vyznění tématu by prospělo zpomalení tempa v místě kolem facky, kterou dá Matka Dceři, a zpřesnění postoje obou k tomuto faktu. Tím by mohl být závěr ještě výraznější ve zdůvodnění rozhodnutí Dcery roztrhat dopis, který byl důkazem nevěry jejího manžela. U děčínských se musím zmínit i o scéně, která jednoduchými prostředky dokázala přesně a jednoznačně určit místo děje a navozovala potřebnou atmosféru. Proto jim bylo uděleno čestné uznání za návrh scény.

Ostravské Divadlo Aureko přivezlo na přehlídku hned dvě aktovky ze souboru osmi hříček (krátkých komických absurdit), kterou Jean Michel Ribes vydal pod názvem Divadlo bez zvířat. První hříčka, kterou jsme viděli, má název *Racek* a druhá *Tragédie*. Výběr textů tohoto autora je jistě výrazným dramaturgickým počinem (čestné uznání za objevnou dramaturgii). Pro realizátory však nastává nesnadný úkol naplnit slovní jednání jednotlivých postav dostatečnou motivací. To se bohužel ne vždy do důsledku podařilo. Dialogy potom zůstávají povětšinou v jakési monotónnosti bez zvratů a konfliktů. Nejlépe se se všemi záležitostmi textu vypořá-

dal Vladimír Šmehlík v roli Holíče v aktovce *Racek* (čestné uznání za herecký výkon).

Píseň o Viktorce podle Boženy Němcové uvedlo Divadelní studio D3 Karlovy Vary. Představení začalo stylem divadla na divadle, ale velice rychle přešlo do stylu obřadního divadla. Viděli jsme vyrovnané herecké výkony, z nichž přece jen trochu více zaujaly představitelky Viktorky a Mařenky (Lea Bělinová a Eva Lešková). Pravdivost jejich postav a perfektní souhra byly důvodem k udělení cen za herecké výkony. Herecká, pohybová, hudební i zvuková složka představení byly v naprosto vyváženém vztahu. Celkově se dá inscenace ohodnotit jako kompaktní, stylově čisté představení. Jistou pihu na krásu způsobují zhruba tři „zcizovány“, kdy Farář jako „organizátor-režisér“ vstupuje do hry a upravuje „správnost“ mluvy některé postavy. Bylo by dobré tyto „vstupy“ opustit a nenarušovat čistotu představení. Petru Richtero- vi bylo uděleno čestné uznání za režii *Písně o Viktorce*.

Posledním představením byla aktovka *Analfabet* od Branislava Nušiče, kterou zahrál divadelní spolek Scéna Libochovice. Jedná se o satirickou hříčku o neobdobnosti a nekompetentnosti státních úředníků. Představení chybí větší nadsázka ve vykreslení postav i jednotlivých situací. Vytvořit svěbytnou „figurku“ postavy Komisaře Miky se podařilo Liboru Ulovčovi (čestné uznání za herecký výkon).

Divadelní soubor Karel Čapek Děčín dostal **cenu za inscenaci** aktovky *Dopis* a Divadelní studio D3 **cenu za inspirativní kolektivní herectví** v aktovce *Píseň o Viktorce*. Oba tyto soubory pak byly doporučeny k účasti na Jiráskově Hronově 2013.

Celkově lze označit přehlídku za velice zdařilou po dramaturgické stránce i úrovni jednotlivých představení.

Inventura S.M.A.D.

Poprvé jsem se S.M.A.D. účastnila v roce 1997, tedy ve třetím roce jeho novodobé historie. Odjížděla jsem z Prahy plná očekávání a nervozity. Jaké to bude? Co mě čeká? Co po nás lektor bude chtít? Přežiju to vůbec? Divadlo hraju, ale vůbec si nejsem jistá, jestli na to mám. A lidi? Zapadnu? Budu si s nimi rozumět? Co když to sakra nebude fungovat...? A jak to dopadne? Hádáte správně a tenhle text je toho důkazem. Všechno proběhlo a dopadlo nadmíru dobře. S.M.A.D. mě uchvátil do svých spárů a nepustil. Stejně tak jako další, ať už se ocitli na postu frekventantů, lektorů nebo organizátorů. Pozitivní energie obsažená ve S.M.A.D. se téměř dokáže zhmotnit před očima a Šumperk je ideální místo pro tenhle každoroční desetidenní zázrak.

Nic z toho by ale neexistovalo nebýt

Nebýt organizátorů – položka, která za osmnáctiletou historii dílny naštěstí neprošla žádnou podstatnější změnou (možná až na pár šedivých vlasů, ale to je bez důkazu). Alena Crhová a Karel Tomas si sice občas mezi sebou vyměňují funkce, ale jsou pevným bodem, zázemím, ze kterého celá dílna vyrůstá. Málokdo si uvědomuje, že S.M.A.D. (stejně jako jiné přehlídky a dílny NIPOS-ARTAMA) není jen záležitostí těch několika viditelných dní, ale výsledkem celoroční práce.

Nebýt lektorů – je jich za roky existence S.M.A.D. mnoho a většina z nich se ráda a pravidelně na místo činu vrací. Pocházejí převážně z českých a slovenských luhů a hájů. Těch opravdu zahraničních se za dobu existence dílny vyskytlo nemnoho.

Letošní lektori nabídli hodně zajímavých témat a pro hodně frekventantů bylo těžké rozhodnout se, ke komu se přihlásit.

Nabídka byla opravdu pestrá

Třída A – Krocení zlých žen – lektor Pavel Khek (divadelní režisér a pedagog, v současné době umělecký šéf Městského divadla v Mladé Boleslavi) přivezl k práci Shakespeareovo Zkrocení zlé ženy.

Práce s náročným textem Shakespeareovy hry, který se účastníci ce-

lý týden snažili poctivě analyzovat a rozkrýt, byla střídána energií nabídnutými pohybovými a hereckými cvičeními, zaměřenými na práci s tělem, hlasem, prostorem i hereckým partnerem. Náplň třídy byla

↑ S.M.A.D. 2012 Foto archiv dílny

hotovou smršť – pohybovou, výrazovou, vášnivou a také hodně otevřenou. Vznikl ucelený jevištní tvar, který byl natolik skutečným představením, že by mohl existovat i zcela samostatně.

Třída B – Rituální divadlo – lektor Juraj Benčík (slovenský mim a he-

rec, režisér a scenárista) letos nabídl mnoho témat. Po jeho téměř dvouletém účinkování v Cirque du Soleil se i jeho lektorský potenciál značně rozšířil. Rituální divadlo se ukázalo jako nejlepší pro doplnění programové skladby celé dílny.

Frekventanti objevili, jak divadlo vzniká z rituálu, který sloužil dříve lidem k ovládnutí neznámých sil. Pracovali na objevování a sledování paralel mezi divadlem a rituály. Řešili, jak a zda vůbec je možné přenést rituál na jeviště. Kde jsou hranice – kde končí rituál a začíná stereotyp. Pomocí různých technik zdokonalovali sebe jako individualitu, ale i sebe v rámci skupiny. Objevovali svoje možnosti a hranice. Hodně pracovali v přírodě a s přírodou. Pro závěrečnou ukázkou zvo-

Letošní lektori nabídli hodně zajímavých témat a pro hodně frekventantů bylo těžké rozhodnout se, ke komu se přihlásit.

lili přírodní amfiteátr městského parku.

Třída C – Žena je nejlepší zbraň – lektor Petr Nůsek (choreograf, učitel a poradce dobových šermů a bojů, specialista na zbraně a zbroj, šermířský a herecký dubl ve filmu) vybral v tomto roce jako téma vše

o umění boje žen, které stály z očí v oči nebezpečí, boji a válce.

Většina účastníků třídy nikdy dosud do styku se zbraní nepřišla. První dny byly již tradičně věnovány bezpečnosti práce a základům zacházení se zbraněmi. Ve chvíli, kdy frekventanti tyto základy zvládli, začali pracovat na hereckém výrazu. Postupně přibrali k meči i kord, fleret a pěstní soubor. Pak už byl jen krok k inscenování různých situací, vkládání bojových sekvencí a jejich varírování. Na závěrečnou prezentaci se připravovali i po stránce vizuální – specifické kostymování dané tématem, které zahrnovalo nejen se zbraněmi bojovníků, ale i zbraně specifické, jakými jsou jak její jazyk, tak zejména její půvaby. Tedy – místo brnění korzet a místo meče úsměv a svůdný pohled.

Třída F – Autorské divadlo (režijně-herecká dílna) – lektor Jozef Krasula (slovenský režisér a pedagog) připravil dílnu pod mottem „Žijeme v době, kdy se může stát všechno.“

Frekventanti dílny F měli za úkol si s sebou přivést knihu nebo text, které by rádi inscenovali. Nakonec však z těchto textů nevyšli a pracovali hlavně s vlastními povídkami, které vyšly z jejich vlastního pera v průběhu dílny. V těchto textech pak hledali společné téma, kterým se pro ně nakonec stal „Existenciální exit“. S tímto tématem pak pracovali dál až k jevištnímu tvaru. Závěrečné představení bylo pak poskládáno z mozaiky mikrosituací, které nepostrádaly vtip ani velkou míru absurdity.

Třída G – Romantismus (...a jeho jed v 21. století) – Cílem dílny lektora Patrika Lančariče (slovenský divadelník a filmový režisér, pedagog) bylo vytvořit inscenaci, která podá obraz o současných podobách romantismu v pravém slova smyslu.

Dílna byla aspoň zpočátku maximálně teoretická, frekventanti se nehnuli od stolu a zkoumali fenomén romantismu ze všech stran. Hledali cestu, jak sdělit svůj subjektivní pohled na romantismus, tak jak je obecně chápán (médiu, kýč,

laciné romány), i tak, jak by měl být chápán – tedy jako individuální hluboký pocit každého člověka. Nedílnou součástí jejich bádání bylo i hledání odpovídající hudby, která nakonec umocnila výpověď závěrečného představení.

Třída O – Mlhu tvrdou tužkou – lektor Ondřej Lipovský (herec, režisér, scénograf) připravil jako náplň dílny Lafontaineovy bajky formou komedie dell'arte. Už první den však bylo jasné, že se účastníci třídy nakonec vydají jiným směrem. Původně plánované Lafontaineovy bajky byly nahrazeny minipovídkami z knihy Nedokončený kalendář na tento rok a všechny roky příští... Václav Jamka (alias Eberhardta Hauptbahnhofa).

Na základě těchto textů frekventanti připravovali pohybové etudy a improvizace, ať už samostatné, nebo ve dvojicích. Hodně pracovali s konceptem „tady a teď“, vnímání sebe sama v rámci celku a objevování nových možností, jak pracovat se svým tělem. Snažili se definovat a zdůraznit rozdílnost atmosféry jednotlivých příběhů i menších celků v rámci příběhů. Ty pak převáděli do pohybu a každý se tak nakonec stal režisérem jedné části výsledného vizuálně-pohybového představení.

Nebýt frekventantů – Každý rok se S. M. A. D. u zúčastní něco kolem 70 mladých lidí. Mnozí sem stejně jako lektori jezdí s železnou pravidelností. A to bez ohledu na věk, pohlaví nebo občanskou příslušnost k České či Slovenské republice. V diářích mají datum S.M.A.D.u zaškrtnuté už rok dopředu. Za ta léta prošlo šumperskými dílnami opravdu velké množství divadelníků. Amatérů i profiků, studentů uměleckých škol. A je jen málo těch, kteří se do Šumperku znovu nevrátili... Když ne na celou dobu dílny, tak aspoň na skok, na večer, na den, na závěrečné prezentace.

Nebýt prostoru – Prostorem pro pořádání dílen byl poměrně dlouho kulturní dům v Šumperku. Od roku 2004 máme k dispozici Šumperské Divadlo, kde se cítíme jako

doma a všichni nám vycházejí vstříc a jednají s námi s úsměvem. Totéž platí i o Střední zdravotnické škole, kde zpravidla pracují dílny zaměřené na pohyb.

Nebýt bydlení – Kdysi dávno se bydlelo všude možné, ale nikdy ne tak pěkně, blízko a pohromadě jako na internátu Zdravotnické školy, kde vládne laskavou správcovskou rukou pan Štěpánek, který spolu se svojí paní a dalšími pracovníky neváhá vyhovět většině našich leckdy zvláštních požadavků (za ty zbesilejší jmenujme šicí stroj, kostur a zdravotnická nosítka), které úměrně vzrůstají s blížícími se závěrečnými prezentacemi.

Letos S. M. A. D. oslavil osmnácté narozeniny. Připisují si šestnáctou čárku za účast. Už dlouho nejsem nervózní a vlastně ani neočekávám, protože vím. Bylo to letos zase skvělé. Přežila jsem, i když úměrně věku potřebuji víc dnů na dospání a odřeniny od jekoru (koberec na jevišti) zmizí až po pár týdnech. Deset dní nabitých společnou energií, divadlem, tvořením, hledáním a nacházením, přátelstvím a pocitem, že jsem přesně tam, kde mám být.

A otázky? Ty si kladu stejně jako před lety, ale jiné a většinou až cestou domů. Může tenhle zázrak trvat věčně? Najdou se i napřesrok peníze? Zachová nám město přízeň? Vidíme jen my ten přínos? To, že to zdaleka není jen o divadle? To, že S. M. A. D. a záležitosti jemu podobné jsou hradbou proti lhostejnosti, že přináší pocit ukotvení ve světě? Existenci v širším kontextu?

Otevření a propojení. S jinými lidmi, městy, krajinami.

Bude S. M. A. D. 2013?

KATEŘINA CRHOVÁ

Mezinárodní festival poezie v podzimních barvách

Změnou termínu jsme se přesunuli z listopadu do času ještě listnatých stromů. Přivítal nás Žerotínský zámek s věží, ze které nám zvon bude odpočítávat čas, který strávíme v příjemném prostoru známého M klubu. Začíná jeden z nejkratších festivalů uměleckého přednesu. Je významný tím, že se na něm setkávají čeští a slovenští recitátoři, kteří v daném roce získali ocenění na celostátních soutěžích Wolkrův Prostějov a Hviezdoslavův Kubín a poprvé i ze 45. naší Vasnovej Lomničky (soutěž v uměleckém přednesu žen). Téměř padesát let se tak ovlivňuje a vzájemně obohacuje české a slovenské pojetí slovesné interpretace.

Zkušený lektor je nutností

Často diskutovanou specifikou festivalu je hodnocení recitátorů. Jen několik minut po skončení recitačního vystoupení zvedají porotci nad hlavu své číselné hodnocení od 1 do 10 (nejnižší a nejvyšší číslo se škrtá). Všichni diváci si mohou čísla zapsat do předem připravených tabulek a tak získávají průběžný přehled o hodnocení jednotlivých soutěžících. V žádné jiné soutěži není porota pod takovým drobnohledem. Snad i proto je její složení po dlouhá léta stabilní, že vyžaduje vysokou odbornost a zkušenosti s lektorováním v oboru. Jejími členy jsou excelentní čeští a slovenští recitátoři, kteří získali na poli uměleckého přednesu nejedno ocenění: Hana Kofránková, Aleš Vrzák, Libor Vacek, David Kroča, Jaroslava Čajková, Marcel Šustek a Peter Zemaník.

Nedůvěra nebo neznalost

Účast recitátorů nebyla na letošním festivalu nijak závratně vysoká. Pozvání přijalo jen 28 z cca 40 oslovených. Hlavně zde chyběly české recitátorské osobnosti. Možná, že v letošním roce došlo k výměně generací, nebo je zaskočil dřívější termín 25.–27. října. Ale to už tak v profesionálním umění bývá.

V obou kategoriích převládala překladová literatura. Jen osm původních textů. Je to nedůvěra v domácí tvorbu, nebo jenom její neznalost? Velký nepoměr byl

i v účasti českých a slovenských recitátorů ve II. kategorii. Jen dva Češi na sedm Slováků. A nebylo to jenom počtem. Zkušené slovenské recitátorky z Našej Vasnovej Lomničky nám daly možnost znovu okusit líbeznou zpěvnost slovenštiny. Jejich vystoupení pro nás zůstanou dlouhou dobu nezapomenutelná.

Krása jazyka

Cenu starosty města Valašské Meziříčí obdržela paní Leonora Nátherová (Rainer Maria Rilke: Orfeus, Euridika, Hermes, Ludmila Podja-

voriská: Utopená) za ztvárnění realistické sociální balady Utopená, ve které vytvořila napětí vyvážeností děje a charakterů postav.

Další speciální ocenění – Cenu Jiřího Brolla, zakladatele festivalu (Franz Kafka: Výber z diela, Samuel Becket: Tak povediac) – získal Juraj Bako, třebaže v jeho přednesu byla nadmíra vnějškových znaků, které přinášely komplikovanou komunikaci s divákem. Nejsilnější zážitek jsme si odnesli z vystoupení paní Márii Kotorové-Jenčové (Publius Ovidius Naso: Filémon a Baucis, Lýdia V. Gavorníková: Odobierka s vinohradom). Z obou jejich vystoupení byla znát vspělá recitační technika a zkušenost. Vytvářela plastické obrazy pro posílení příběhu. Zejména v textu Odobierka s vinohradom využila nabídku autorky textu a dvojverší využila ke zpěvu, který v jejím podání vyzněl přirozeně a posílil tak děj příběhu, který v posluchači vzbuzoval až úzkost. Stejně tak nezapomenutelné je pro mne vy-

Účast recitátorů nebyla na letošním festivalu nijak závratně vysoká. Pozvání přijalo jen 28 z cca 40 oslovených.

↑ Alžbeta Kovanišová 1. místo v I. kategorii Foto Jakub Feranec

Jak je zřejmé z výsledků letošní česko-slovenské soutěže uměleckého přednesu, vavříny patří našim slovenským přátelům.

stoupení paní Annamarii Jerigové (Alexandr Sergejevič Puškin: Eugen Oněgin, Václav Renč: Popelka Nazaretská).

Taťána odmítající Oněgina byla výsostně autentická, s jasným záměrem jejího rozhodnutí Oněginovi uštědřit lekci za ponížení její první lásky. V jejím vystoupení jsme si mohli vychutnat nejen krásnou slovenštinu, ale i ruštinu, kterou text na několika místech proložila. Mezi vysoce oceněnými je i zkušená recitátorka Soňa Pariláková (Antoine de Saint-Exupéry: Malý princ, Milan Rúfus: Či jesto pravda na sve-te). V obou textech nám přinesla poselství pro naději a život. Jediný oceněný z českých recitátorů je Jarek Jurečka (Ivan Wernisch: Zeno-vé pásmo, Ivan Wernisch: Pelyněk). I přes mnohé prohřešky výslovnosti recitátor přišel s texty, které mu umožnily se vyslovit k současné společnosti.

Síla poezie

Jak je zřejmé z výsledků letošní česko-slovenské soutěže uměleckého přednesu, vavříny patří našim slovenským přátelům. Přesto bych se chtěla zmínit o některých neoceněných přednesech a textech českých recitátorů. Jedním z nich je Martin Řehák. Do finále

nepostoupil, protože byl diskvalifikován za překročení časového limitu. Přesto jeho jediné vystoupení – Karel Čapek: Rekord – bylo jedno z nejlepších. Mělo sílu vyprávěného příběhu. Bez vnějších příkrášlení se spoléhal na Čapkův text, který mu umožnil posluchače pobavit a zároveň upozornit na to, co znamená si stát za svojí pravdou. Velmi silné poslání si vybrala pražská Jana Machalíková. V textu Thomase Bernharda Jeskyňáři se na velmi malé ploše vyjádřila k nepravostem v našem veřejném životě. V jedné větě – když se něco nedaří nebo nechce vyřešit, ustaví se jedna komise, pak druhá a nakonec se problém zazdí. Překvapilo mě nízké hodnocení slovenských porotců. Asi takové problémy nemají. Přesto si myslím, že takových textů je nám zapotřebí. V naší společnosti je stále k čemu se vyjadřovat i uměleckým přednesem. Textů, které nám to umožní, je dost, jen je najít a chtít se jimi k něčemu vyjádřit. Pevně doufám, že příští rok se na předjubilejním MFP potkáme s větší účastí českých recitátorů a jejich přednes bude dosahovat vyšší úrovně ve více než několika vystoupeních.

Inspirace

Přes krátkou časomíru festivalu jsme měli možnost zhlédnout komunální satiru Radošínského náivního divadla „Len tak prišli“ vedoucího souboru Stanislava Štepy. Druhý večer patřil ruskému skladateli, písničkáři a literátu Alexandru Galičovi. V první části večera nás jeho překladatel Milan Dvořák seznámil s jeho životem a údělem emigranta i jeho písňovou tvorbou. Ve druhé části vystoupili studenti dnes již 3. ročníku herectví na DAMU s programem, s kterým absolvovali předchozí ročník a se kterým uspěli i na Poděbradských dnech poezie, kde získali Cenu diváka. Text Alexandra Galiče v překladu Milana Dvořáka má název Kadiš. Kadiš je židovská modlitba, kterou se modlí syn za mrtvého otce. Silně působící příběh ze sirotčince ve varšavském ghettu, ze kterého byly odvezeny děti do vyhlazovacího tábora v Treblince i s jejich vedoucím, který je dobrovolně na této cestě doprovodil. Studenti nás provedli příběhem ve strhujícím napětí a velkou pietou. Program připravila, režírovala letošní předsedkyně poroty Hana Kofránková.

Poděkování patří místnímu pořadateli, Kulturnímu zařízení města Valašského Meziříčí za přípravu festivalu a jeho průběh, který je tady vždy hladký a pro účastníky velmi příjemný. Také zpravodaj měl novou podobu s mnoha zajímavými reportážemi a rozhovory, které dávají i pro nezúčastněné jasnou zprávu o festivalu.

Hodiny na věži Žerotínského zámku nám odbily poslední své tóny a my se vracíme domů, abychom se připravovali na další setkání ve Valašském Meziříčí.

JANA ŠTEFÁNKOVÁ

Nahlédnutí na české loutkářské umění

Již po dvaadvacáté se na podzimním festivalu představily soubory loutkářů amatérských, profesionálních a nezávislých. Letos zahrálo jedenáct divadelních skupin stejný počet loutkových a alternativních představení pro děti i dospělé.

Přelet nejen pro děti

„*Přelet nad loutkářským hnízdem je výjimečný svou koncepcí, která umožňuje poměřit síly zástupcům statutárních, nezávislých i amatérských loutkových a alternativních divadel. Pomáhá tak nahlížet na české loutkářské umění jako na celek, vnímat jeho proudy a vývoj a podněcuje i vzájemné setkání a inspirace tvůrců,*“ říká ředitelka přehlídky a předsedkyně Českého střediska UNIMA Nina Malíková. Slavnostní zahájení proběhlo v Divadle S+H představením **Dějiny kontra Spejbl**, které je komedií pro dospělé.

Prostřednictvím Spejbla a Hurvínka, díky jejich humoru a typickému vidění světa, se seznámíme se skvělými objevy, které byly vynalezeny se záměrem ulehčit lidem život, nakonec však byly proti nim zneužity. Otec Spejbl chce přesvědčit skeptického syna o smyslu a vyšším poslání dějinných událostí. Snaží se poukázat na lepší stránku lidstva. Má však mocného „protivníka“ – dějiny.

V režii Heleny Štáchové spatříte loutkové představení, které však bylo poprvé uvedeno v roce 1970. Jste-li skalními příznivci Spejbla a Hurvínka a baví-li vás „lechtičtější humor“, který sem tam zabrousí do historie a představí vám například milostný vztah Kleopatry a Césara, rozhodně zavítejte do S+H.

Budulínek Naivního divadla Liberec, autora Víta Peřiny, režisérky Michaely Homolové a výtvarníka Roberta Smolíka, získal putovní Cenu Erik za nejinspiračnější loutkovou inscenaci loňského roku (Cena Erik vychází vždy z výsledků hlasování odborné veřejnosti v oblas-

ti loutkového a alternativního divadla).

Pohádka o poslušání. Žil byl jednou jeden malý chlapec. Jmenoval se Budulínek. Rodiče již bohužel neměl. Zato měl ještě babičku a dědečka! A ti to s Budulínkem neměli ani trochu snadné. Budulínek je totiž vůbec, ale vůbec neposlušal! A tak není divu, že se jednoho dne dostal do pěkné šlamastyky, protože i přes varování svých prarodičů, aby nikomu neotvíral, vpustil do domu proradnou lišku...

Klasická pohádka trochu jinak a svižné představení pro současné děti zároveň. O Budulínka se starají babička s dědou, lehce nahluclí, zato dost rock'n'rolloví. Děda v outfitu motorkáře a babi jako bývalá punk girl. Nicméně stále perfektně odvedené řemeslo loutkářské, pohádka se smyslem, hlavou i patou. A Budulínek bude jistě blízký současným dětem – žádný naivní chlapec, ale pořádně svěhlavý kluk, který nakonec pozná, že poslouchat se musí, a to hlavně, když je ještě malý. Dva herci i loutkoherci – Michaela a Filip Homolovi – hrají s lehkostí, vtipem a radostí. Filipova úvodní forbína posloužila k tomu, aby si publikum tzv. rozehrál, naklonil na svou stranu, a to se mu rozhodně povedlo. Celé představení pak věnoval své pračce, která 3. 11., na Huberta, oslavila již sedmnácté narozeniny fungování v rodině Homolů.

U kanónu stál aneb Bitva u Hradce Králové Divadla Drak a Mezinárodního institutu figurálního divadla. Autorem opět Vít Peřina, režisoval Tomáš Dvořák, vypravil Marek Zákostelecký.

„*Tam u Králového Hradce, lítaly tam koule prudce, z kanónů a flintiček, do ubohých lidiček...*“ V životě nastanou mnohé situace, kdy je třeba zatnout zuby a vydržet. Historické reálie slavné bitvy tvoří pouze náznakové kulisy k loutkové milostně-válečné tragikomedii, která překoná fiktivní životní příběh kanonýra Franze Jabůrka, ale i dalších postav.

Parádní maňáskárna. Profesionální vedení, perfektní timing, vtipy vkusné a živá hudba à la kramářské písně. Loutkový thriller s milostnou zápletkou a regionálně-historickým podhoubím.

Faust Tomáše Hájka dle kočovných loutkářů. Název *Bažantova loutkářská družina Divadelního spolku J. J. Kolár při TJ Sokol Poniklá* je postrachem všech moderátorů a dalších speakerů.

Truchlohra o nešťastném osudu doktora Fausta. Sepsaná dle kočovných loutkářských bardů (Kočků, Peků a Kopeckých). Figurována jediným hercem jako stínohra. Divák našeho představení bývá svědkem dvou tragédií současně, když sleduje jednak marný boj Fausta s Mefistem a namnoze též podobně marný boj loutkoherce s nesnadným režijním zadáním.

Aneb celá tragédie za 24 minut. Režie, dramaturgie, výprava a kostýmy Tomáš Hájek v jediné osobě. Hudba Ferenc Liszt. Tedy netypická one man show. Herec mluvící, zpívající a také oděný do černého. Světla potměšlá, lehce svítící meotar, jemné až minimalistické kresby ve stínohře o nekonečném boji dobra a zla – teologie a černé magie. Speciální menu Přeletu – diváci dostali na výběr dva možné konce. Za prvé to s Faustem dopadlo chmurně, za druhé jsme se dočkali happy endu – Faust zůstal mezi lidmi, ďábel si odnesl Faustova dvojníka, kterého sám před 18

Přelet nad loutkářským hnízdem je výjimečný svou koncepcí, která umožňuje poměřit síly zástupcům statutárních, nezávislých i amatérských loutkových a alternativních divadel.

lety vyrobil. A Faust se tomu smál, smál a smál...

Krev a jiné lásky Míny Divadla Na holou, pan Řeřicha se souborem na motivy románu Abrahama Stokera.

Rakvičkárna. Drsný John opouští svou snoubenku Mínu, které už zjevně odbil i biologický orloj – a je tu-

Takto dopadl byznys v Transylvánii, kam hlavní představitel dolehl balónem.

Omlouvám se pánům Komenskému a Marčíkovi, **Labyrint světa** jsem bohužel spatřit nemohla, rodinné důvody. Pardon. Jistě ale vidělo mnoho jiných.

↑ Víta Marčík – Labyrint světa Foto Michal Drtina

ka pro děti i dospělé. Krásné ruce výtvarnice Hany Voříškové v kádi s vodou a hlínou, modelují – výpravějí příběh chudých rybářských manželů, kteří na chvíli k bohatství přišli. Ale když je člověk nenasytný... Děti nejlépe vědí, co se s ním stane. Máte-li možnost, O zlaté rybce si nenechte ujít. Je tolik inspirativní a fantazii budící.

O nedělním poledni si pracovitě a zvědavě děti mohly vyrobit „Svou loutku“ pod vedením turnovských **Čmukařů**. Vzniklo mnoho barevných papírových loutek a také jednoduché marionety na drátě. S dětmi pracovali i jejich pečliví rodiče v tělocvičně na Malé scéně divadla Minor.

Mordyjepardyesaprlot! jako další povedený loutkářský kus. Loutkové divadlo V Boudě na motivy Jiřího Žáčka v režii, dramaturgii, hudbě, výpravě a kostýmech Michala Havlíka.

Klasická česká pohádka na motivy Jiřího Žáčka, ve které chytrý Kašpárek za pomoci silného kováře Honzy osvobodí krásnou princeznu Majdalenku ze spárů Lucifera. Jak se to našim nerozlučným kamarádům povede?

Zdařilá pohádka, která se dětskému publiku opravdu líbila. Důkaz? Děti, které komunikovaly s Kašpárkem, a nejen s ním. Děti, které fandily vysvobození hezké, ač prostořeké Majdalenky ze spárů pekelných. „O těch čertách se mi to moc líbilo. A ty loutky byly taky moc krásný,“ řekla jedna holčička z publika těsně po představení. Odkryté vedení marionet, živý doprovod na akordeon a prosté prkenné jeviště – to celé je jednoduché, svižné a vtipné představení Mordyjepardyesaprlot! pro celou rodinu.

Divadlo Športniki a LG Maribor nazkoušeli podle Jurije Nagibina **Gagarina!**

Inscenace se inspirovala knihou Jurije Nagibina Úsměv a hvězdy. Popovídá o životě a díle Jurije Alexejeviče Gagarina, prvního člověka ve vesmíru. Loutky, zpěvy, tance. A ke slovu přijdou i filmové týdeníky... „Časem kdekdo Gagarina překoná.“

díž posedlá svatbou. John s vidinou velkých money odlétá do Transylvánie, aby vyjednal business s hrabětem Drákulou. Hra ve svižném tempu s jazykem minimalizovaným až heslovitým.

Velmi pěkná výprava! Tvůrci spoléhají na to, že Drákulou všichni znají. A dělají dobře. Za 30 minut odehrají celou story o naplněné lásce Míny a Johna, o touze po krvi, o Transylvánii, jejích tajemných hradech a strašlivém vlkovi. Hlavními slovy představení jsou „byznys“ a „love“. Mína miluje Johna. John miluje peníze. Drácula touží po Míně (a nejen po ní). Kontrakt konečně podepsán, Drácula současně omylem probodnut dřevěnou megatužkou do srdce, vykrváčí. Ale předtím stačí vypít celý krevní oběh slečny Míny. Mína pak, ve vášnivé touze, vysaje i krev Johnovu. A už nám na scéně jezdí kočárek se třemi malými a opravdu roztomilými upírkami.

„Myslím, že co je smyslem života, si musí najít každý sám... důležité je hledat a nikomu nevěřit...“ *Všudybud a Mámení provázejí Vítu Marčíka labyrintem světa, aby nakonec našel ráj ve vlastním srdci. V roce 2010 recitoval V. Marčík Labyrint světa k varhanní skladbě Petra Ebena a tato zkušenost ho přivedla k definitivnímu rozhodnutí zdramatizovat toto dílo.*

Hana Voříšková a Matěj Pospíšil s pohádkou **O zlaté rybce** podle pohádek bratří Grimmů a A. S. Puškina.

Hliněné, modelované, divadlo, odehrávající se původně v lese, v kaluži a v blátě, později přenesené do nece s vodou a hlínou. Vypráví, hraje a modeluje Hana Voříšková. Hru hudebně doprovází a komentuje Matěj Pospíšil.

Půvabná dvacetiminutová pohád-

O nedělním poledni si pracovitě a zvědavě děti mohly vyrobit „Svou loutku“ pod vedením turnovských Čmukařů.

Ale nikdo se po letu tak neusměje na lidstvo a vesmír jako Jura Gagarin. A to je velmi důležité, daleko důležitější, než si dovedeme představit...

Divadelní koláž dobových událostí od narození až po smrt slavného Jurije Gagarina. Kdo by ho neznal? Nikdo! I současné malé děti se tvářily, že vědí, o kom se hraje. A když nevěděly, Športníci jim to zahráli s umem a vtipem. Hra komentovaná, ilustrovaná i demonstrována, vyprávěná, odtančená i odzpívána – celá v deseti životních kapitolách J. Gagarina i jiných velikánů té doby. Snad jen těch 80 minut bylo poněkud delších, koncept se rychle ozřejmí a zevšeďní. Nicméně přeletové publikum nadšeno! V režii Jakuba Vašíčka a kolektivu.

Divadlo DNO, **Bible a Hospodin** aneb **Kdopak by se Boha BAR.** To

jsou přísliby bohapusté barové taškařice zcela volně na témata Starého zákona.

V koutku vaší hospody. Z kousků vaší hospody. Zahrajeme vám ty úplně nejstarší příběhy na světě. Proroci, konce světa, hříšníci, světci, zázraky. Představení se hraje nejlépe na baru – nebo kdekoliv jinde, kde mají pùllitry uši k naslouchání.

Adam a Eva. Archa Noemova a četné zvířectvo. Bůh – muzikant... Scény nazkoušené i improvizované, pod velením páně Jelínkova. Oživlé předměty běžné potřeby – sklenice, duše od kola, bedny od piva, pivo samo, Fernet taky. Jeden velký flám, který diváky pobavil a jen pár rozhněval. Ti rozhněvaní již vědí, že na kázání musí jít. A vzkaz, který předali herci svým divákům? Že je třeba žít teď a tady a pořádně si ten život užít.

Tate Iyumni a jejich **Neverending.** Působné až něžné představení o mezilidských milostných vztazích.

Několik drobných příběhů na nikdy nekončící téma vztahů a seznámování. Pavel Richta, Nikola Orozovič, Zuzana Auská a Vladimír Veselý. Režie, dramaturgie a scénografie: kolektiv. Hudební doprovod: Zuzana Auská/Vladimír Veselý.

Muž a žena, oba v bílém, on kalhoty, ona sukni. Četné seznamovací dialogy – někdy plaché, jindy odvážné, za doprovodu kytary. O potkávání se, milování se a míjení se. Také o milostném trojúhelníku. Vzkazem je, že někdy to dopadne, jindy ne. V jednoduchosti a výrazové úspornosti je krása!

KATEŘINA ŠPLÍCHALOVÁ MOCOVAR

Tate Iyumni a jejich Neverending. Působné až něžné představení o mezilidských milostných vztazích.

Ostravák v Ostrově aneb rychlý Skluz 2012

„Divadelní přehlídka v Ostrově – tam, kde jsi hrál loni na tom mezinárodním festáku!“ Tak jsem se, milý čtenáři, dozvěděl o tom, kam v listopadu jedu. Celkem jsem se těšil, považ – já ze severu Moravy pojedu přes celou republiku, abych všem ukázal své nohy v tygrovaných legínách (jako součást mého kostýmu, ne že bych podlehl ženské módě!).

Vyjížděl jsem z Brna, a když jsem stál v Karlových Varech, připadal jsem si jako malý Vítá. Byla zima, mlha tak hustá, že by se za ní někde u vody mohl v klidu schovávat Rákosníček, a tma. Naštěstí domorodý Jonáš s autem jako spasitel rozrazil bílou i normální tmou a já se vydal vstříc Ostrovu.

Den první

Přehlídka začala stylově, na bruslaku (tak tomu říkáme doma). Pravda,

byl jsem předem varován, že i my divadelní nadšenci budeme na ledovou plochu vpuštěni, leč myslím jsem, že když si nedovezu brusle, tak... Omyl, brusle se našly a já podruhé v životě šel na led, a to hned po reprezentantech ČR v párovém krasobruslení! Ševče, drž se svého kopyta a ty, divadelníku, svého jeviště. Nicméně – vybruslil jsem si bombovní vyfaranou zlatou medailu (zase po našem).

A pak už to začalo. Divadlo, DIVADLO, DI-VAD-LO! A rovnou domácí pořadající soubor *Na poslední chvíli*. Představení *Kalvárie* v režii Jakuba Círa bylo opravdu zajímavým a kontroverzním začátkem par excellence. Příběh dívky, jež touží po svém prvním lesbickém zážitku, není tuctovým námětem. A dívky ze souboru se s ním popasovaly, myslím, jak nejlépe mohly.

Bez časového skluzu hned pražská ZUŠ *Biskupská* a představení *Ruleta Mattii Pascala*. Tož taká fajna hra o takem pakřivcovi, co svoji smrt nafingoval. A kdo nerozumí po prajzki (zase ta Ostrava, zkráceně O.), tak ať se na to skočí kouknout v Praze! V Ostrově se roz-

Přehlídka začala stylově, na bruslaku (tak tomu říkáme doma).

poutala diskuse, jakou myšlenku představení neslo a chtělo předat. Jedni ji pojmenovávali slovy: „Konej jakékoli špatnosti chceš, stejně ti svět odpustí.“; druzí trochu paradoxně: „Univerzum neodpouští a ty vždy doplatíš na to, co jsi předtím provedl.“ Já osobně se přikláním ke třetímu názoru – že Mattia Pascal měl štěstí jak sviňa (O.) a uměl ho náležitě využít.

Před večerí na nás čekal ještě jeden soubor – *M + M z Brna* s představením *Asi to tak má být*. Nabídl nám v něm exkurzi do jednoho studentského bytu, sondu do každodenního života dvou středoškoláků, časem spíše už vysokoškoláků a jejich snů. Otázkou bylo, zda lze tento kousek, polo-improvizovaný skeč, nazývat vůbec inscenací? Tak jako tak, diváctvo se ve většině smálo. Takže hurá na raut!

Hafo jídla, hafo jídla, hafo jídla! (O.) Pak diskuse, pak první dílny. Já byl na té s Vilémem Dubníčkou – po prvních pěti minutách mám přidělenou roli. Scénář. Kolegyni. Máme první čtenou! Jenže – neboť byl program nabitý jak nová baterie od Duracellu – zaveleno je k rychlému přesunu do kulturního domu na off-program. Tím je soubor *Na*

poslední chvíli s představením *Pohádky od rybníka*. Prostě a jednoduše – pohádky na dobrou noc, kde Rákosníček z nultého dne mohl zelenat závistí.

Je pátek, je 23:00, jsme v Ostrově... kam teď? T-club! Oldies party, prim hraje paní za barem – má účes jak Tina Turner... Noc.

Den druhý

„Víto, vstávej!“ ... „Víto! Nestihneš snídani!“ Tak tohle chce po ránu slyšet snad každý. Po pár hodinách na zemi ve spacáku, s lehce bloknutou krční páteří a s pár fest nataženými svaly jsem se probral. Pršelo. Ostatně jako 89 procent veškerého času v Ostrově. A snídane byla tak daleko – asi 700 metrů! Ale – stálo to za to! (Celkově, když nad tím tak přemýšlím, byl Skluz přehlídkou plnou jídla. Neměl jsem hlad, nikdy.)

Dílna. Práce, čtení, hledání, nalézání, výraz, postava, málo času, málo všeho, prostor, aranž, chvilka, konec, oběd, příprava špílu! (Brno) ... protože pak jsme hráli my. O tom psát nebudu, o tom ať napíšu jiní. Já napíšu trochu atmosféry: Na náměstí stály kolotoče. Když jsme si šli s Vojtou vystřelit růži, zavolá na nás paní v maringotce: „Jé, kluci, to

jste vy z diskotéky včera! Pojdte, vystřelte si... No, tak jste se hold netrefili, nevádí, tu máte růži!“ Nebyla to Tina Turner. Škoda.

Zpět. *Hop-Hop* – domácí soubor v představení *Ukážu ti cestu rájem* předvedl destrukci rodiny. Poměrně ukázkovou: otec zahýbá matce, matka otci a malá hlavní hrdinka je úplně zmatená a ztracená. Pohled na rodinu prizmatem komunistické společnosti; jenže – nevypadalo by to teď docela stejně? Shrnuto – výborná scéna, zajímavá hudba, dobré herecké výkony.

Diskuse – odborně neodborná, neodborně odborná. Raut – opět bomba veliká. Off-program – *Divadlo Dagmar* a představení *Tucet*. Storytelling hraničící s magickým rituálem. Výklad karet a do toho zenové příběhy. Divadlo Dagmar opět neklamalo.

A do Těčka! Tentokrát devadesátky a Lunetic, potřebuju spát, rock'n'roll, spánek, hříšný tanec, spát, holky mě zas vytahují na parket, chci spát, všichni paří, moje oči, DJ Arnošek. Je to fajn, tančíme, Robbie Williams, spánek, dívky, ploužáky... spacák, tvrdá zem!

Den třetí

Snídani jsem chtěl zaspát, naštěstí mě zas vykopali z postele. Šest párků mě paralyzuje skoro na celé dopoledne. Představení *Apeiron* od *Nové Bábky z DAMU* mě zas staví na nohy – výborná popularizace vědy. Chci dělat divadlo jako oni!

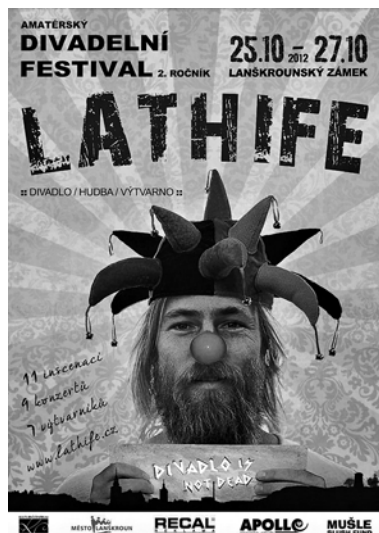
Dílny, výstupy z dílen. Je to stejně rychlé jako celá přehlídka. Zakončení. Letos byl Skluz na bruslích, příští rok prý na piškotech... Balet!

S dost lidmi jsem se nestihl rozloučit. Tak ahoj, na shledanou. V Ostrově sem nechal sprcháč, ponožku, 10 hodin spánku, čtvrt srdce a kousek své ostravštiny, co se mi i tady vytratila... No, už abych se tam zas někdy vrátil. Třeba na ten mezinárodní festák!

Lathife aneb Lanškrounský festivalový punk

Plno festivalových organizátorů myslí při tvorbě programu především na dostatek aktivit během dne, na přesné přestávky mezi jedním a druhým představením, na cílené vyhnutí se případnému skluzu, na diskuse a semináře. U Lathife mnohé z toho neřeší.

Organizátoři pořádají tento festival s trochou organizačního punku. Téměř se nezabývají zpětnou reakcí souborů a také technicky musíte přistoupit na mnohé kompromisy. Ale já si kladu otázku. Kde je mi líp? Tam, kde dostanu velmi fundovanou reflexi k inscenaci, nebo tam, kde jsou prostě rádi, že trávíme společné dny festivalem? Obojí má něco do sebe – jsem rád, když můžu na základě jiných názorů růst, ale stejně jsem rád, že Lathife je o punku. Budu moc rád, když nás, Reverzní dveře, pozvou příště znovu.

Hostitelem, fanouškem a hybatelem festivalového zákulisí byl Adam Blažek, s kterým jsem si o Lathife povídal.

Jak k vzniku festivalu došlo?

Na popud mého bratra Martina a Šimona Knápka. Ze studentského pobláznění. Ve smyslu myšlenky „lidi pro lidi“ a také protože v Lanškrouně nic takového divadelního nebylo. Nevznikl z nutnosti vytvářet aktivity nebo orga-

nizovat volný čas, ale z chuti spojit lidi, se kterými si rozumíme. Nekontaktoval nás nikdo z venku a o Lathife se ani moc neví. Bylo to spíš o tom, že Šimon má různé divadelní známé, kterých se zeptal, jestli by přijeli se souborem zahrát, a oni řekli ano. A tak se zde sešly Plný kapsy šutrů, Modrovous, Slavičín, Tripl a další. Jednoduše – fajn soubory a lidi, s kterými se dá bavit.

Co znamená název Lathife

Lathife znamená Lanškrounský theatrální festival.

V čem je odlišnost tohoto festivalu, pokud v něčem?

Na první pohled se může zdát, že skladba pozvaných souborů je zdánlivě nesourodá. Ale v pohledu

druhém je Lathife naopak výborným místem pro zhlédnutí tradičních ochotníků (např. *SDO Dolní Čermná*), klasického studentského divadla (např. *Global Theatre Hlinsko*) přes velmi punkové ochotníky (např. *DS Vicena Ústí nad Orlicí*) až po téměř profesionální soubory (např. *Amadis Brno*).

Je až s podivem, kolik místních obyvatel Lanškrouna chodí do divadla – navíc na představení festivalová. Neznám jiný festival, kde by na cizí soubor přišlo 180 místních diváků. A ani se neptám, kolik jich přišlo na domácí soubor.

Cimrmani od Mušle mají ve městě už tak velkou tradici. Kvůli úplně vyprodanému sálu, jsme museli na balkóně vybudovat pro technika ohrádku – nemohli se tam jinak mezi diváky ani hnout.

Je až s podivem, kolik místních obyvatel Lanškrouna chodí do divadla – navíc na představení festivalová.

↑ Pohled do plného zámeckého hlediště v Lanškrouně Foto archiv festivalu Lathife

Program končil hodně daleko po půlnoci. Jak se vám daří stále vše řešit s úsměvem?

Od začátku se snažíme budovat přátelskou atmosféru a snad se nám to daří a soubory k nám jezdí rády. A organizátoři jsou mladí, pohodoví lidé do 25 let, pro které neexistuje problém, který by se nedal řešit s úsměvem na tváři a s větou: „To nevadí, klid, večer si dáme pivo a pokecáme, jo?“ Ale jde to i díky lidem, kteří na festival přijedou a na nic si nehrají.

Jaká je vaše spolupráce s majitelem Apollo klubu, kde se odehrávaly večerní a noční koncerty a off-programové party?

Apollo club vlastní David Knápek, který je zároveň i ředitelem Lanškrounského zámku. Je prostě skvělý, bez něj by to nešlo. Ve všem nás podporuje, všechny hudebníky vybral a pozval on, prostě je opravdu velká opora. Díky této spolupráci jsou mezi představeními pro návštěvníky a účastníky připraveny koncerty a instalované výstavy, což v důsledku spojuje výtvarno a hudebno s divadlem.

A proč je Lathife právě v Lanškrouně?

No, je to náš domov. V Lanškrouně žijeme. Kluci teda sice už moc ne, ale u mě to tak zatím vždycky bylo a jsem rád i za to Lathife, že ho mů-

žu organizovat, že se na něm můžu podílet. Je to sice hrozná makačka, ale bomba, doufám.

JONÁŠ KONÝVKA
ADAV DIFA JAMU

Stojí za přečtení...

Rozhledy po současném dramatu

Mým původním a smělým záměrem bylo na tomto místě uvést upozornění na tři kvalitní pevné pohádkové předlohy uvedené na Popelce Rakovník. Ačkoli letošní ročník této národní přehlídky činoherního divadla pro děti patřil letos k těm kvalitnějším, s upozorněním na případné předlohy je to trochu těžké. Na Popelce totiž nepřevládalo interpretační divadlo, šlo naopak většinou o inscenace s velmi výrazným autorským vkladem, nejen textovým. A tak oproti původnímu plánu vybírám z programu přehlídky pouze jeden z textů, o kterém si myslím, že je do jiného souboru přenositelný velmi dobře. I přesto, že jde rovněž o text autorský, tj. vzniklý pro onu konkrétní inscenaci Makaphovy dary. (Sněhová královna, na Popelce osamělý reprezentant interpretačního divadla, mi snad promine, že ji protentokrát, protože je všeobecně známá, vynechávám.)

Jiřina Krtičková: Makaphovy dary

Předloha pro divadlo na divadle je inspirovaná africkou lidovou slovesností a rozvíjí dvě paralelní roviny – první je příběh moudrého slepce, vyprávěče Makapha, a druhou rovinou jsou právě jím vyprávěné (tj. na divadle interpretované) příběhy. Makapho každé ráno přichází na trh, kde lidem rozdává svou moudrost v příbězích – afrických bajkách. Lidé mají svého vyprávěče rádi, věří mu a váží si jej, proto se mu za jeho vyprávění odměňují. Jídlem, penězi, šperky... To-

ho chce využít jedna stařena, která se k Makaphovi vetře se záminkou, že se mu bude starat o dům, vařit atd. Ve skutečnosti ale hodnému slepci krade vše, co on „vydělá“ na trhu. Zdá se, že Makapho, tak moudrý a duchapřítomný coby vyprávěč příběhů, se sám o sebe nepostará. Nakonec však vyjde najevo, že i jeho soukromý příběh je vlastně bajkou – podobenstvím, jak se vypořádat se sprostou zlodějkou. Makapho přivede k sobě domů dceru přítele a před stařenou ji vydává za svou němou manželku, obdařenou zázračnou schopností rozmnožovat

v rukou, cokoli do nich vloží. Stařena se pak nebojí před dívkou odhalit svou loupež a je zákonitě odhalena.

Tento rámec, sám o sobě dramatický příběh, je rozfázován mezi tři samostatné bajky, které Makapho vypravuje na trhu a místní prodáváci se stávají herci v oněch příbězích – nastává zmíněné divadlo na divadle, kdy může být například sortiment trhovců využit jako loutky a kostýmy (šátky, ovoce, africké hudební nástroje...). První krátký příběh je o tom, proč se mouchy a pavouci kdysi rozhádali a dodnes se nenávidí. Plyne z něj poučení, že není dobré být lako-
mí, když chceme mít přátele... Druhý příběh je o hadu, nepříteli žab, který lstí dosáhne svého – sežere tolik žab, kolik jen chce, a to s dovolením jejich krále. Ten je totiž zaslepen hadovým podlézačstvím a pro svou pýchu obětuje poddané... Třetí příběh je o tom, že je třeba rozlišovat pravdu a lež, ale je také třeba se vždy přesvědčit, že lidé chtějí pravdu skutečně slyšet. Jde o putování dvou sester – Pravdy a Lži – po světě a o to, že když se jim o živobytnosti stará Pravda, ne vždy je jim to k užítku.

Na Popelce nepřevládalo interpretační divadlo, šlo naopak většinou o inscenace s velmi výrazným autorským vkladem.

Předloha počítá se zhruba osmi herci, ale může jich být pochopitelně i víc. Také požadavek na obsazení mužských a ženských rolí je relativní, v Rakovníku jsme např. viděli muže, který hrál postavu Stařeny. Originální text J. Krtičkové, která je zároveň režisérkou zmíněné inscenace, je (spolu s kontaktem na autorku) k dispozici v redakci AS.

Ostatní dvě předlohy, o kterých se tu zmiňuji, jsou o poznání méně určeny dětskému divákovi, neznamená to ale, že nejsou tak nějak po svém pohádkové, i když ze současnosti...

Petr Kolečko: Zakázané uvolnění

Hořká komedie tuzemského autora pro tři ženy. První dvě (Nevěsta a Svědkyně) by měly být o něco mladší než třetí (Hospodská, bývalá herečka).

Ocitáme se v „hokejistické hospodě“, kterou kdysi vlastnil slavný hráč. Jeho bývalá manželka udržuje tradici a to, že se u ní dá obvykle hokejový přenos sledovat, drží hospodu při životě. Momentálně je ale televize rozbitá, a tak je lokál prázdný, protože všichni sledují probíhající zápas se Slovenskem doma... Přichází ale Iveta, unesená nevěsta, a únoskyně-svědkyně Klára. Čekání na ženicha zachránce se poněkud prodlužuje, hladina alkoholu v krvi stoupá a na jevo vychází nejedno tajemství ze života všech tří žen: Svědkyně je na-

příklad ve skutečnosti ženichovou milenkou a před pomstou Nevěsty ji nezachrání ani momentální nápad o svém homosexuálním zaměření... Venku se naplno rozvíjí bouřka, která způsobuje nejen kolísání telefonního signálu, ale i nehodu auta, ve kterém ženich jede pro nevěstu a srazí jelena. Ženy na chvíli uvěří, že zabitým je ženich, přezdívaný Jelen. A to dovede drama mezi Svědkyní a Nevěstou až k jisté katarzi. Bohužel, ta je tatam, když se dozvíme, že mrtvý není člověk, ale zvíře. Nenastává happyend, ale krutě hořké vystřízlivění.

Philipp Moog, Frank Röth: Slepá láska

Jde o německou romantickou komedii pro dva muže a dvě ženy, která se odehrává v současném New Yorku: Mladá herečka Sofie neprožívá právě jednoduché a klidné období. Pochybuje jak o své práci, tak o partnerovi Markovi. Ten si spíše užívá s „kamarádem“ Jeffem, než aby myslel na společnou budoucnost. Když vyjde inzerát, v němž se hledá „mladá, jazykově nadaná žena na pozici předčitačky“, přemluví Jeff s Markem Sofii, aby tuto práci přijala. Ona se tak dostane do bytu vdovy Charlotte Bergmanové, osamělé staré dámy, která před mnoha lety přišla o zrak. Tuto ženu obestírá velké tajemství, Sofie k ní však nejprve cestu nenajde a odchází s přesvědčením, že se tam již neukáže. Ale poté, co řekne Markovi, že u pa-

ní Charlotte visí originál Monetova obrazu, se Mark a Jeff rozhodnou vzácné dílo s pomocí Sofie ukrást a prodat. Vzhledem k tomu, že stará dáma nevidí, považují to za lehce uskutečnitelný plán a krádež se jim skutečně podaří. Sofie s tím vším nesouhlasí a ještě více ji to od Marka vzdaluje. Naopak se začne přibližovat staré dámě. Začíná ji více poznávat, předčítá jí ze starého deníku dávného milence, s nímž Charlotte podváděla svého manžela, který ji miloval a zahynul při náhodném výbuchu plynové bomby v jedné kavárně (tento výbuch připravil Charlottu o zrak). Postupně se tak seznamujeme i s Charlottiným životním příběhem, je to napínavá cesta do minulosti, při které Charlotte opět ožívá a odkrývá mnohá tajemství. Včetně toho, že Monetův obraz není originál. Sofie se naopak svěřuje s tím, že Mark ji zklamal a že ho již nemiluje... Kumpán Jeff je zesměšněn, protože se snažil prodat falzifikát obrazu, Mark si uvědomuje své chyby a důležitost obrazu pro Charlottu, a tak jej Jeffovi sebere a vrátí Sofii. Jejich partnerská krize je zažehnána a Charlotta nachází novou přítelkyni...

Příběh balancuje mezi scénami plnými komiky a napínavými i dojemnými momenty.

PAVLÁNA SCHEJBALOVÁ
S VYUŽITÍM AURA-PONT.CZ

Hořká komedie tuzemského autora pro tři ženy. První dvě (Nevěsta a Svědkyně) by měly být o něco mladší než třetí (Hospodská, bývalá herečka).

Chcete spolupracovat s Německem?

České středisko AITA/IATA nabízí českým amatérským divadlům možnost spolupracovat s německými divadelníky. Může jít o navázání kontaktů. Chcete se vyměňovat? Nabízíte společný projekt? V případě, že ano, popište jej. Nebo se chcete zúčastnit festivalu (co konkrétně nabízíte)? Přihlášky můžete poslat prostřednictvím SČDO, VSVD, ADA nebo samostatně na adresu klementova@nipos-mk.cz v tomto tvaru (nejpozději do 15. ledna 2013):

Jméno souboru, obec, kontaktní osoba, e-mail/telefon

Druh divadla (činohra, hudební divadlo, loutkové divadlo...), převažující členská základna (dospělí, děti...)

Popište, co požadujete nebo nabízíte.

Přihlášku najdete také na www.amaterskascena.cz.

Milý Ježíšku...

Milý Ježíšku,
přála bych si...
pěkná témata
do dalších
měsíců.

Je to tu. Poslední číslo Amatérské scény tohoto roku. Vychází v prosinci. Venku se dřív stmívá, začíná chumelit. Neměl by alespoň jeden článek z něj začínat „Milý Ježíšku...“? Myslím, že by si to Amatérská scéna zasloužila. Byla letos hodná, šikovná, nezlobila. Tedy – ano, s řadou z vás se pustila do sporu, ale nemá to tak snad být – vyzývat k diskusi, nabízet provokativní, neobecné? Ano, musela čelit odchodu řady starých čtenářských kamarádů, ale neproověřila si tím hned několik přísloví – odvážnému štěstí přeje, vše zlé k něčemu dobré, ale i v nouzi poznáš přítele?

Milý Ježíšku, znáš ji? Tento měsíc jsem jí dala zabrat – střídala jsem ji na svém nočním i pracovním stole či stolku s Ferlinghettim. A stejně ji přečetla celou. Mám ji s sebou v hodinách, i pod lavicí, vylepila její inzerát k seznámení i na akademickou nástěnku!

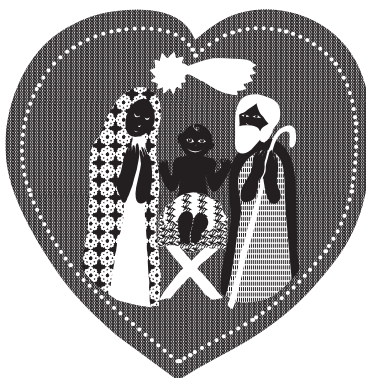
S léty a zkušenostmi z nich roste každý – já, vy i ona. Tento rok byl pro mne velkým skokem, o výzvy nebyla nouze; paralelně – začínám se usazovat. Jako ona. Poprvé jsem zažívala proces reprizování, navíc hned bohatě rozježděného po celé republice. Ona poprvé psala o přehlídkách jinak, neboje se ani Hronova.

Byla jsem na Lathife a zjistila, že může existovat festival nejen pro soubory, nejen pro úzkou diváckou komunitu, ale prostě pro lidi. A je jedno, jestli hrajete – divadlo či na kytaru –, nebo se jen díváte. Mají o vás zájem jako o člověka. Amatérska (říkáte jí taky tak?) ještě stále trochu hledá, komu její stránky patří. Minulý ročník otvírala debatou, zda divadlo ochotnické/amatérské/neprofesionální/alternativní/... – pamatujete? Nerozsoudím dle toho její čtenáře. Já si je definuji jinak – jako „lidé, co chtějí“. Co vy? Chcete?

Nedávný listopad byl ve znamení Tučňáka. Pražského. Teda – Čes-

kého. Poznání populárního(?) showbyznysu, záběrů pro kameru, zlaté mládeže, velkých peněz... A do toho pár našich nesmělých očí odjinud. Docela zabíračka. Scéna – Amatérská – taky musí řešit byznys, předplatitelů mohlo by být více, ale jde na to naštesti stále se vkusem, drží si své odborníky–písatele, a navíc jim dovolí občas nějakou tu písmennou show (děkujeme!).

Neminul mne ani brněnský Um bez přestávky a ostrovský Skluz, v leccems podobná divadelní setká-

ní, na kterých jsme s naším Triple bypass burgerem poněkud rozkalili poklidnou hudební i dramaturgickou vodu. AS se ale také otevřela – zvuku a hudbě na černých stránkách bílým písmem třeba díky Vratislavu Šrámkovi, ale i dramaturgii – v pohledu do knih, v zaměření rozborů, ale i v celkové skladbě jednotlivých čísel i celého ročníku. To je moc dobře!

Milý Ježíšku, přála bych si... pěkná témata do dalších měsíců (třeba: líčidla na amatérském jevišti – metaforou i doslova), návrat anket s pestrými přispěvateli (i od nás z baráku – Pavel, Ola, SAD – mají dobré názory!) a dlouhé nohy, abych stihla dojít ke všem, včas a aby si mě všimli. A taky by mohli zlevnit papír a žlutou a černou barvu. Děkuji moc.

P.S. Psala jsem za obě. Nějak jsme se shodly. AS a KK

KAMILA KOSTŘICOVÁ

Tiráž

AMATÉRSKÁ SCÉNA

Dvuměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu

Ročník 49. (Ochotnické divadlo 58.) www.amaterskascena.cz

Vydává: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Blanická 4, 120 21 Praha 2

Vedoucí redaktor: Michal Drtina

Redaktor: Pavlína Schejbalová

Redakční rada: Jan Císař, Hana Galetková, Petr Christov, Marcela Kollertová, Kamila Kostřicová, Vít Neznal, Dagmar Roubalová, Milan Schejbal, Jana Soprová, Hana Šíková, Jitka Šotkovská, Jakub Vašíček, Zuzana Vojtíšková, Tomáš Volkmer, Jaroslav Vondruška

Grafická úprava čísla a sazba:

Radek Pokorný

Kresby: Magda Andresová

Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA,
P. O. BOX 12 / Blanická 4, 120 21
Praha 2, telefon: 606 644 294,
e-mail drtina@nipos-mk.cz

Tiskne: Unipress, s. r. o., Turnov

Rozšiřuje: ALL Production s.r.o.,
P. O. BOX 732, 111 21 Praha 1
tel. Callcentrum 234 092 851,
fax: 234 092 813

Počínaje ročníkem 2013 bude ob-
jednávky, výběr předplatného a dis-
tribuci zajišťovat nový distributor.
Až do odvolání přijímá objednávk-
y redakce.

Cena ročního předplatného Kč 360, –
(Pultová cena Kč 60, –)

Od ročníku 2013 cena ročního
předplatného Kč 480, –
(Pultová cena Kč 80, –)

Nevyžádané rukopisy a obrazový
materiál redakce nevrací.

Toto číslo bylo odevzdáno do tisku
13. prosince 2012

Příští číslo vyjde v únoru 2013

© NIPOS PRAHA 2012

ISSN 0002–6786 / Registrační číslo:
MK CR E 4608

Kód pro volný přístup k elektronické
verzi článků AS 05/2012: **happy13**

Tanec, tanec... 2012

8× foto Ivo Mičkal

↑↑↑↑ Klášterec nad Ohří, ZUŠ – Ženy - ženy

↑↑↑ Praha, ZUŠ Lounských – Divoženky

↑↑ Předání ministerské ceny – paní Jena Janovská

↑ Interpretační semináře

↑↑↑↑ Postřelmov, Intro – S větvemi k nebi

↑↑↑ Karlovy Vary, SMLS DDM – Běžné

↑↑ Rozborové semináře

↑ Dílna – Martha Moore – Post Modern Dance dnes

Čím vám poslouží web Amatérské scény?

- pozvete diváky na své představení, запиšte svou akci do kalendária
- seznamte čtenáře se svým souborem a jeho aktivitami
- vyhledejte si zajímavou tvůrčí dílnu, vzdělávací seminář
- stáhněte si propozice přehlídek a festivalů
- objednejte si pravidelné zasílání zpráv e-mailem
- prolistujte si tištěnou AS v elektronické podobě
- diskutujte, doporučujte

www.amaterskascena.cz

■ Nezapomeňte si prohlédnout kalendář akcí/událostí na www.amaterskascena.cz.

■ Objednejte si elektronický newsletter na www.amaterskascena.cz

a každý týden budete mít aktuální informace ze světa amatérského divadla ve své e-mailové poště!

Amatérská scéna i ve volném prodeji.

O prodejních místech informujeme na internetových stránkách www.amaterskascena.cz

Starší čísla získáte i prostřednictvím stránek www.nipos-mk.cz v Sekci „Naše časopisy“ si můžete objednat starší čísla Amatérské scény z roku 2011 v ceně 60 Kč + poštovné. Platí do vyprodání zásob.

Objednávka časopisů

Počínaje ročníkem 2013 bude objednávky, výběr předplatného a distribuci zajišťovat nový distributor.

Až do odvolání přijímá objednávky redakce.

Objednáním předplatného podporujete vydávání tohoto časopisu. Děkujeme vám.